

Jpravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— telefon števil 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelki: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
— telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
— telefon št. 190.
Prijemi pri pošti ček zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Strassmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Vojna med Poljsko in Nemčijo

Včeraj zjutraj so se pričele vojaške operacije vzdolž vse poljsko-nemške in poljsko-slovaške meje — Gdansk zaseden in priključen k Nemčiji — Pred prekinitvijo diplomatskih odnošajev Splošna mobilizacija v vseh prizadetih državah

Ljubljana, 1. septembra.

Sinočnji dogodki so nakazovali, da stojimo tik pred skrajnimi odločitvami. Poročila o množičnih se obmejnih incidentih so dala spoznati, da prehajajo te odločitve v vojaške roke. V zgodnjih jutranjih urah je nastopilo stvarno vojno stanje med Nemčijo in Poljsko, brez ultimativ, brez svečanih napovedi in dosedaj celo tudi še brez formalne ugotovitve, da se obe državi nahajata v vojnem stanju. Šele zvečer javljajo, da sta nemški in poljski poslanik dobila svoje potne liste...

Od sredi do danes so se dogodki vrstili s tolikšno naglico, da čitatelji njih naglemu razvoju niso mogli slediti od stopnje do stopnje. Zato naj sledi kratek pregled dogodkov do sinočnjega prekrota.

Nemško-poljska kriza je proti koncu preteklega tedna dosegla svoj vrhunec. Tedaj so se na nemško pobudo začeli zaključni diplomatski napori za rešitev mira. V petek 25. avgusta proti večeru je nemški kancelar Hitler pozval k sebi angleškega veleposlanika v Berlinu Hendersona in mu izročil osebno poslanico angleški vladi. Poslanica je bila najprej brzogovorno sporočena v London, naslednjega dne (v soboto 26. avgusta) pa jo je v originalu prinesel v London veleposlanik Henderson. Angleška vlada je o njej razpravljala v soboto in nedeljo, v ponedeljek zvečer pa se je Henderson vrnil v Berlin z odgovorom angleške vlade, ki je bil takoj sporočen Hitlerju. V torek zvečer je nemška vlada odgovorila na angleški odgovor z noto, ki je že ponoči dospela v London. Nanjo je angleška vlada odgovorila vredo 30. avgusta. Angleški odgovor je bil sporočen nemškemu zunanjemu ministru isti dan ob sedmih zvečer. Tedaj je Ribbentrop angleškemu poslaniku ustmeno obrazložil nemške predloge, ki so bili sestavljeni za primer, da bi Poljska poslala v Berlin svojega pooblaščenca za pogajanja. Henderson pa od Ribbentropa ni dobil nobenega pismenega dokumenta. To se je zgodilo šele naslednjega dne, ko je po nemškem tolmačenju rok za prihod poljskega pooblaščenca že potekel. Nemška vlada pa pri tem ni izjavila, da je to njen odgovor na angleško noto, izročeno 30. avgusta. Pač pa je nemška uradna agencija DNB 31. avgusta ob 21. uri zvečer izdala uradno sporočilo, iz katerega je javnost prvič izvedela za nemške zahteve, formulirane v 16 točkah. V Varšavi in Londonu uradno ugotavljajo, da te nemške zahteve, o katerih naj bi najkasneje do 30. avgusta popolnito vodil v Berlinu pogajanja poljski pooblaščenec, poljski vladi pred objavo po nemškem radiu sredi ob 21. uri sploh niso bile znane, dočim so bila angleškemu veleposlaniku ustno sporočene 30. avgusta ob 19. uri, pismeno pa šele naslednjega dne dopoldne. V Berlinu danes te navedbe demantirajo. Izgleda, da bo spor okrog tega vprašanja igral slično vlogo, kakor 1. 1914 spor o znanih telegramih.

V svojem načrtu za mirno ureditev spora s Poljsko je Nemčija predlagala v glavnem naslednje: 1. priključenju Gdansk k tretjemu rajhu, 2. plebiscit v tako zvanem »koridorju«, ki naj bi se izvršil čez leto dni pod nadzorstvom mednarodne komisije, sestavljene iz zastopnikov Anglije, Italije, Francije in Rusije; 3. ureditev manjšinskega vprašanja tako glede Nemcev na Poljskem kakor glede Poljakov v Nemčiji. Po izidu plebiscita v koridorju naj bi se končno uredilo tudi vprašanje nemške zveze v Vzhodno Prusijo (ako bi koridor ostal poljski), odnosno poljske zveze z morjem (ako bi koridor pripadal Nemčiji).

Po tej objavi v nemškem radiu so se dogodki bliskovito razvijali v znamenju splošnega poslabšanja položaja. Iz Varšave so že prvi odmevi nemških predlogov potrdili, da Poljska nemških zahtev ne more sprejeti. Davi ob 5.45 so se začele prve nemške vojaške operacije na poljsko-nemški meji. Nemška vojska je zgodaj zjutraj zasedla Gdansk, okrogni vodja Forster pa je kmalu nato proglasil združenje Gdanska z rajhom s posebnim zakonom. Davi je kancelar Hitler izdal proglas na nemško vojsko, naj izpolni svojo dolžnost. Ob 10. uri pa je bil nepričakovano sklican tudi rajhstag, na kate-

Varšava, 1. septembra. c. Nemške čete so med 6. in 7. zjutraj na več mestih prekrabile poljsko mejo in sicer tako z zapadne kakor z vzhodne strani v koridorju. Zgornji Šleziji in slovaški strani. Še zjutraj je bilo bombardiranih sedem večjih mest. Varšava je bila prvi bombardirana ob 9., drugi ob 10. in po zadnjem poročilu na več mestih gori. To poročilo potrjuje poljsko poslaštvo v Londonu, ki pravi, da je bilo prebivalstvo po zračnih napadih popolnoma presenečeno, ker so bili izvedeni brez vojne napovedi. Bombardirali so tudi Lodz, Vilno, Krakov in Katowice. Število žrtev še ni znano.

Varšava, 1. sept. br. Pat poroča: Davi v prvih jutrnjih urah so nemške čete vzdolž vse poljsko-nemško-slovaške meje prešle v napad in skušale vdreti na poljsko ozemlje. Poljske čete, ki so bile že pripravljene na tak napad, so poskus nemških čet zavrnile. Prav tako je bil zavrnjen napad nemških čet na poljsko ozemlje z Vzhodne Prusije. Na več krajih je borba še v teku. Poljske čete nudijo povsod napadalcem odločen odpor. Poljsko letalstvo podpira borbo obmejnih čet in bombardira nemške postojanke.

VARŠAVA, 1. sept. c. Nemški letalci so danes že izvršili prve bombne napade na razne poljske kraje in mesta. Tako je priletela skupina letal nad Bialo Podlasko, kjer so bombniki vrgli več bomb na tamonjšje letalske tvornice in hangarje, a so vse bombe zgrešile cilj. Protiletalska artilerija je takoj stopila v akcijo in je letala pregnala. Drugi napad je veljal Gdini, nad katero so spustili tri bombe, ki so pa padle v morje. Nemške čete so začele prodirati v smeri proti Mlavi. Napad in vojne operacije na Poljsko so torej postale gotovo dejstvo.

Varšava, 1. sept. z. V Varšavi je bil prvi alarm zaradi nevarnosti letalskega napada ob 8.45. Množice ljudstva, ki so bile v tem času na ulicah, so se takoj umaknile v zaklonišča in so bile v celoti popolnoma prazne. Kmalu potem, ko so se pojavila nemška letala, je stopila v akcijo protiletalska obramba. Med grmenjem protiletalskega topništva je bilo slišati več močnih detonacij, vendar pa so bombe padale skoraj izključno izven mesta. Le v bližini javnega kolodvora je eksplozivna bomba izpala večjo luknjo. Med napadom so bili na ulicah samo zapušeni avtobusi, avtomobili in tramvajski vozovi. Ob 9.40 je bil dan signal, da je nevarnost minila. Ljudje so zapustili zaklonišča, ulice so ponovno oživele in življenje je šlo svojo normalno pot.

Prvo poljsko vojno poročilo

Varšava, 1. sept. br. Vrhovno poveljstvo poljske vojske objavlja poročilo, da so na vsej nemško-poljski in poljsko-slovaški meji v teku borbe med poljskimi in nemškimi četami. Nemško letalstvo je v teku dneva bombardiralo celo vrsto nezaščitenih mest. Pri tem je poljsko protiletalsko topništvo sestrelilo sedem nemških letal. Poljske čete so tudi zajele en nemški oklopni vlak.

Pat poroča, da je danes poljska protiletalska artilerija sestrelila 15 nemških letal. V Gornji Šleziji je poljsko topništvo uničilo več nemških oklopnih vozov. Nekaj sto ljudi je bilo ujetih. V Gdansk se Poljaki trdno drže na »Westerplatte« okrog svojih municijskih skladišč. Do večera so bili po Hitlerjevi izjavi mogoč šele po sporazumu obeh držav, da ideologije niso eksportno blago; 6. končno na ona mesta, v katerih je Hitler podal nemškemu narodu nekaj svoj testament in naznačil svoje naslednike.

V Franciji je bila danes dopoldne, v Angliji pa popoldne splošna mobilizacija, za jutri pa sta sklicana na izredno sejo francoski parlament in senat, dočim se je angleška spodnja zbornica sestala že nocoj ob 18. uri. Ob 11.30 je bila seja angleške vlade, ob 13. uri pa je zasedal v Londonu kronski svet pod predsedstvom angleškega kralja. Anglija je razširila vojno obveznost. Italijanska vlada je imela sejo ob 15. uri pod predsedstvom Mussolinija. Poleg Hitlerjevega govora in današnjih nemških ukrepov je to gotovo najpomembnejši dogodek današnjega dne. Sklep italijanske vlade, da ne bo Italija storila nobenega ukrepa, ki bi imel značaj vojaških operacij, je vzbudil splošno pozornost. Tolmači ga med drugim Hitlerjeva brzogovorka Mussoliniju, da mu italijanska vojaška pomoč

bili odbiti že trije nemški napadi. Poljska letala so danes napadla Byton (Beuten) v Šleziji. Razdejala so tamkašnje radijsko postajo in prizadejala veliko škodo tudi v mestu samem.

Varšava, 1. sept. c. Glavna nemška ofenziva se razvija iz Vzhodne Prusije proti Gdansk in koridorju. Ob vsej meji Vzhodne Prusije se vrše ogorčene borbe. Poljske čete nudijo odločen odpor in se nemškim četam doslej še ni posrečilo, da bi vdrele na poljsko ozemlje.

Prvo nemško vojno poročilo

London, 1. sept. br. Danes popoldne je bil izdan prvi nemški komuniké o vojnih operacijah, ki pravi:

Nemške čete so opoldne prodirle proti Nowemu Targu in Suzi. Pri Moravski Ostravi so prekrabile reko Olšo pri Tješinu. Iz Gornje Šlezije so pričele prodirati tudi proti Katowicam. Iz Srednje Šlezije so vdrele preko meje proti Czenstochowi. V koridorju so prekrabile reko Braco. Pri Grudziadzu se razvijajo strašni boji. Močan

Poljska zahteva angleško pomoč

Poljska je v smislu pogodbe že obvestila Anglijo, da je postala žrtev neizzvanega napada in je zahtevala aplikacijo poljsko-angleške zvezne pogodbe

London, 1. sept. br. Poljska vlada je danes popoldne izročila angleški vladi noto, v kateri zahteva takojšnje izvajanje pogodbe o medsebojni pomoči, ker je postala žrtev neizzvanega napada.

London, 1. sept. c. Poljski poslanik v Londonu Lukaszewicz je po nalogu svoje vlade obiskal zunanjega ministra lorda Halifaxa in v smislu sklenjene angleško-poljske pogodbe zahteval, da se takoj prične konzultacija v svrhu ugotovitve, da je Poljska postala žrtev neizzvanega napada, iz česar sledi, da se mora avtomatično pričeti izvajati sklenjeni pakt o medsebojni pomoči. Zunanji minister lord Halifax je o tem poročal na seji vlade.

Obvestilo nemški vladi, da se bo Poljska branila

Berlin, 1. sept. c. Poljski poslanik v Berlinu je danes dopoldne obiskal zunanjega ministra Ribbentropa in mu uradno sporočil, da se bo Poljska z vsemi sredstvi postavila v bran proti nemškemu napadu.

Proglas prezidenta Moscickega na narod

Varšava, 1. sept. c. Predsednik poljske republike Moscicki je izdal na poljski narod obširen proglas, v katerem pravi med drugim:

Danes zjutraj je začela nemška vojska napad na poljsko državo. V tem zgodovinskem trenutku apeliram na vse vas, Poljake in Poljakinje, da se zberete okrog našega vrhovnega poveljnika v boju za svobodo, neodvisnost in čast poljskega naroda ter daste

bil po Hitlerjevi izjavi mogoč šele po sporazumu obeh držav, da ideologije niso eksportno blago; 6. končno na ona mesta, v katerih je Hitler podal nemškemu narodu nekaj svoj testament in naznačil svoje naslednike.

V Franciji je bila danes dopoldne, v Angliji pa popoldne splošna mobilizacija, za jutri pa sta sklicana na izredno sejo francoski parlament in senat, dočim se je angleška spodnja zbornica sestala že nocoj ob 18. uri. Ob 11.30 je bila seja angleške vlade, ob 13. uri pa je zasedal v Londonu kronski svet pod predsedstvom angleškega kralja. Anglija je razširila vojno obveznost. Italijanska vlada je imela sejo ob 15. uri pod predsedstvom Mussolinija. Poleg Hitlerjevega govora in današnjih nemških ukrepov je to gotovo najpomembnejši dogodek današnjega dne. Sklep italijanske vlade, da ne bo Italija storila nobenega ukrepa, ki bi imel značaj vojaških operacij, je vzbudil splošno pozornost. Tolmači ga med drugim Hitlerjeva brzogovorka Mussoliniju, da mu italijanska vojaška pomoč

sunek je izvršila nemška vojska iz Vzhodne Prusije proti jugu na Poljsko.

Nadalje pravi poročilo, da so nemške letalske eskadrile bombardirale Grudziadz, Lodz, Poznanj, Radom, Katowice, Krakow, Lwow, Brest na Bugu in še druga poljska mesta.

Nemška vojna mornarica se je koncentrirala v gdanski luki. Križarka »Schleswig-Holstein« je bombardirala »Westerplatte« v Gdansk, kjer Poljaki še zmerom vztrajajo na svojih postojankah. Nemška letala so bombardirala tudi mesto Gdynjo.

Beuthen, 1. septembra. AA. (DNB). Danes dopoldne ob 11.30 je poljsko topništvo bombardiralo tukajšnja postaja. Pet ali šest granat je udarilo v nasip in eksploziralo. Škode ni.

Neko poljsko letalo pa je vrglo šest bomb na Preisskretzan. Razen neznatne materialne škode niso poljske bombe povzročile nič hujšega. Človeških žrtev ni bilo.

Berlin, 1. septembra. AA. (DNB). Poljske radijske postaje so objavile, da so nemška letala izvršila napad na odprta poljska mesta Katowice, Krakow, Grodno in Westernplatte in da so jih napadla z bombami. V zvezi s tem uradno ugotavljajo,

da so nemške letalske sile po ukazu, ki so ga prejele, bombardirale izključno samo vojaške objekte in utrjena mesta.

Nemška mesta v temi

Berlin, 1. sept. o. Oblasti so danes odredile, da morajo biti odslej vsi nemški kraji, predvsem pa Berlin, ponoči v temi. Prebivalstvo so bila izdana navodila za primer letalskih napadov.

Vse šole v Berlinu zaprte

Berlin, 1. sept. br. Šolski pouk je zaradi hitro se vrstečih dogodkov, ki bi lahko ovirali nemoteno poučevanje, ukinjen na vseh šolah.

Poziv vlade uradništva

Berlin, 1. sept. br. Vlada je izdala na uradništvu poziv, v katerem apelira na vse uradnike in uradnice, da ostanejo strnjeni za vodjo, ki zahteva od vsakega neomajno zvestobo in strogo izpolnjevanje dolžnosti.

Telefonske zveze z Varšavo prekinjene

Pariz, 1. sept. AA. (Havas). Telefonske zveze med Parizom in Londonom na eni in Varšavo na drugi strani so prekinjene.

Za jutri sta sklicana seja in senat.

Pred prekinitvijo diplomatskih odnošajev

Curih, 1. sept. z. Kakor se doznava v tukajšnjih diplomatskih krogih je že sklenjen dogovor, po katerem bo v primeru prekinitve diplomatskih odnošajev prevzela Švedska zastopstvo angleških interesov v Nemčiji, Holandska pa zastopstvo nemških interesov na Poljskem.

Proglas maršala Smigly-Rydz

Varšava, 1. sept. br. Maršal Rydz Smigly je kot vrhovni poveljnik poljske vojske

Nevtralnost Italije v poljsko-nemški vojni

Po sklepu italijanske vlade ne bo Italija podvzela nobene pobude vojaško-operativnega značaja — Hitlerjeva zahvala Mussoliniju

Rim, 1. sept. AA. (Stefani) Uradno sporočilo, ki je bilo objavljeno po končani vladni seji, pravi, da se je vlada sestala danes ob 15. v palači Viminale pod predsedstvom Mussolinija.

Ko je vlada proučila položaj, ki je nastal v Evropi zaradi spopada med Nemčijo in Poljsko, kateri izvira iz versajške pogodbe, ko je vzela na znanje vse dokume-

mente, ki jih je izročil zunanji minister in iz katerih se vidi akcija, katero je razvil Mussolini, da bi Evropi zagotovil mir na temelju pravice, je vlada v celoti odobrila vojaške ukrepe, ki so bili dosedaj izdani in kateri so le običajni opreznostni ukrepi ter kmaže le ta edini cilj. Prav tako je vlada odobrila ukrepe gospodarskega in socialnega značaja, ki so potrebni zaradi motenj, ki so nastale v evropskem življenju.

Vlada je izjavila in objavlja narodu, da Italija ne bo prevzela nobene iniciative v smislu vojaških operacij. Vlada hvali italijanski narod za stajno disciplino in mirnost, ki jo je zmerom pokazal.

Hitler je poslal Mussoliniju sledečo br-zogovorko: Duce! Najpristnejše se vam zahvaljujem za diplomatsko in politično podporo, ki ste jo zmerom nudili Nemčiji in njenim pravicam. Prepričan sem, da bom z vojnimi silami Nemčije lahko izpolnil naloge, ki smo si jo zastavili. Pri tem smatram, da mi v teh okoliščinah ni potrebna italijanska vojaška pomoč. Zahvaljujem se vam duce za vse, kar boste tudi v bodoče storili za skupno stvar fašizma in nacionalnega socializma.

Amerika še čaka

Washington, 1. sept. c. Predsednik Roosevelt je izjavil, da upa, da bodo Zedinjene države ameriške v sedanjem konflikta lahko ostale nevtralne.

Ameriška vlada se še ni odločila, ali naj skliče kongres, ali pa proglasi, da stopa v vojno nevtralnostni zakon. V uradnih krogih izjavljajo, da hočejo zaenkrat še počakati, če se bo obseg vojaških konfliktov v Evropi razširil.

Chamberlain: Čas zahteva dejanja...

Angleški ministrski predsednik o poteku pogajanj z Nemčijo — Naročilo veleposlaniku Hendersonu, da izvrši poslednjo demaršo pri nemški vladi — V primeru negativnega odgovora naj takoj zapusti Berlin

London, 1. sept. c. Seja spodnje zbornice se je začela ob 18. Navzoči so bili skoro vsi poslanci, galerije so bile prenapolnjene. Pet minut po otvoritvi je prevzel besedo Chamberlain burno pozdravljen od cele zbornice. Dejal je: Ne nameravam tritati z besedami, čas je sedaj za dejanja, ne za besede. Pred letom sem izrazil v zbornici mnenje, da se bo mogoče za dolgo dobo izogniti vojni, toda sedaj se bojim, da se ne bom mogel izogniti odgovornosti, da gremo v vojno. Ponovno smo popolnoma jasno povedali nemški vladi, da se bomo s silo uprli, če bo še uporabljena sila, kakor v prejšnjih primerih. Imamo čisto vest. Ko bodo objavljeni dokumenti o izmenjavi misli med angleško in nemško vlado, bo iz njih razvidno, da leži krivda za katastrofo, če do nje pride, na ramah enega samega moža.

Korespondenca med angleško in nemško vlado bo objavljena v »beli knjigi«. Vsebine zato tu ne bom navajal, saj se dogodki tako prehitujejo, da že pripada zgodovini. Naše prizadevanje je šlo za tem, da omogočimo direktna pogajanja med Nemčijo in Poljsko na enaki podlagi, tako da bi bila zagotovljena neodvisnost Poljske in upoštevanje dane garancije. 30. avgusta smo sporočili v Berlin svoje predloge, ki naj bi preprečili izbruh konflikta. Opozorili smo na nevarnost konflikta, če si stojita dve oboroženi armadi dalje časa nasproti. Zato smo stavili nemški in poljski vladi predloge, da naj bi se ne izvršila nobena agresivna akcija, če tudi nasprotna stranka na to pristane. Poljska vlada je bila na to takoj pripravljena, seveda pod pogojem, da na to pristane tudi Nemčija. Od Nemčije nismo na naš predlog dobili nikdar odgovora. O snočni nemški izjavi, ki je bila prečтана preko radia, je rekel Chamberlain, da ti predlogi pred navedeno objavo poljski vladi sploh niso bili sporočeni. 29. avgusta je nemška vlada sicer izjavila, da ne sestavlja predloge, ki bi jih smatrala zase »sedanem položaju za sprejemljive, ter izrazila željo, da naj bi prišel posebni poljski odposlanec na pogajanja v Berlin.

Preko našega poslanika smo potem predlagali zunanjemu ministru Ribbentropu, da pokliče k sebi poljskega poslanika in mu to sporoči. Ribbentrop je odgovoril, da mora poljski poslanik priti k njemu sam. Sedaj pa Nemčija dolži Poljsko, da se po njeni krivdi pogajanja niso vršila. Predlogov nemške vlade nismo nikdar oficijelno sprejeli prvič smo jih slišali snoči po radiu. Nemški koncept o pogajanjih, da bi namreč šel poljski opolnomočenec v Berlin in da bi mu tam šele bile izročene predložene zahteve, ki bi jih moral morda takoj sprejeti, je bil nesprejemljiv. Poljska vlada jih niti ne bi mogla pregledati in ne bi mogla varovati svojih interesov. Se snoči je bil poslanik Henderson pri zunanjem ministru Ribbentropu, ki mu je sporočil, da je Poljska pripravljena se pogajati. Odgovor je bil: Nemške čete so prekoračile poljsko mejo, nemška letala bombardirajo poljska mesta.

Tako ostane za nas samo ena pot odprta. Danes sta angleški in francoski poslanik v Berlinu izročila nemškemu zunanjemu ministru enaka dokumenta, ki se glasi: Danes zjutraj je nemški kancelar Hitler izdal proglas na armado, ki jasno kaže, da hoče napasti Poljsko. Informacije, ki jih je vlada med tem prejela, pravijo, da so nemške čete napad že izvršile in da napadi nadaljujejo. Pod takimi okoliščinami smatra vlada, da je Nemčija izvršila akt agresije, ki daje razlog za uporabo obvez napram Poljski. Zato obveščamo nemško vlado: Če ne bo dala zadovoljivega zagotovila, da bo prenehala z vsako agresivno akcijo in umaknila vse svoje čete iz Poljske, bo vlada brez oklevanja izpolnila prevzete obveze. Če bo odgovor negativen, je bilo poslaniku Hendersonu naročeno, da zaprosi za svoj potni list. V tem primeru smo pripravljani!

Chamberlain je nato podrobno poročal o vseh že znanih obrambnih ukrepih, ki jih je angleška vlada podvzela. Nadaljeval je: Če primerjamo svojo sedanji položaj z onim iz leta 1914, moramo ugotoviti, da je sedanji za nas ugodnejši. Vse tri obrambne enice, kopna vojska, mornarica in letalstvo so odlično pripravljene. Poskrbljeno je za civilno zaščito prebivalstva. Imamo neprimerno več moštva na razpolago, kakor leta 1914 in ni nam potreba pozivati prostovoljcev s proglasom, kakor je to takrat moral storiti lord Kitchener. Za izpolnitev organizacije naše obrambe predlagam zbornici, da odobri zakon, da se razširi obvezna vojaška dolžnost na vse moše od 18. do 41 leta.

V sedanjem težkem položaju je samo ena svetla točka, da je namreč tudi italijanski ministrski predsednik Mussolini storil vse, da se reši mir. Stopamo v to vojno odločni, s čistjo vestjo in z moralnim odobrenjem velikega dela sveta. Nimamo nobenih slabih namenov proti nemškemu narodu.

Nato je govoril vodja delavske stranke lord Greenwood, ki je izjavil, da

njegova stranka stoji trdno pri danih besedah in proti vsakemu napadu. Umik ni več mogoč, ker je akt agresije že izvršen. Treba je rešiti svobodo človeštva.

Za njim je govoril vodja liberalcev Sinclair, ki je dejal, da se je vojna prav za prav začela že pred tremi leti z zasedbo Porenja, ne pa danes na Poljskem.

Zbornica je nato soglasno sprejela izredni kredit 500 milijonov funtov (125 milijard dinarjev) za vojne svrhe.

V zgornji zbornici je slično izjavo kakor Chamberlain v spodnji, podal lord Halifax.

Splošna mobilizacija v Angliji

London, 1. septembra. c. Danes se je vršila dveurna seja vlade. Po seji se je sestel tajni državni svet, na katerem je kralj Jurij VI. podpisal ukaz o splošni mobilizaciji kopne vojske in letalstva. Mornarica je bila popolnoma mobilizirana že tekom noči.

London, 1. sept. br. Ukaz o mobilizaciji, ki ga je danes podpisal kralj na prvi seji

kronskega sveta, določa, da morajo takoj pod orožje od 18. do 41. leta starosti, ki pripadajo milici, teritorialni armadi, prostovoljskim formacijam za obrambo proti letalskim napadom, mornarici, letalstvu in stalni armadi. Ukaz je bil uveljavljen danes popoldne ob 17. V 24 urah morajo biti vsi obvezniki pri svojih ednicah, ki se bodo nato takoj koncentrirale na določenih mestih. Za izvedbo mobilizacije in koncentracije angleških vojnih sil morajo biti na razpolago vse vrste vozil, železnice, letala in ladje, nadalje vsa redna in rezervna, telefonska, brzojavna in radijska služba, vsi policijski in drugi civilni uradi za notranjo upravo.

Kralj Jurij obiskal Chamberlaina

London, 1. sept. c. Kralj Jurij VI. je popoldne obiskal Chamberlaina v predsedništvu vlade, da se informira o najnovejših dogodkih. Kralj ni hotel motiti Chamberlaina, da bi ga klical v avdienco.

Vojni kabinet v Angliji

London, sept. c. Reuter javlja. Vojni kabinet bo morda sestavljen še noč. Stopili bodo vanj vodje opozicije kakor tudi Churchill in Eden.

Hitlerjev ukaz vojski

„Ne ostane mi ničesar drugega, kakor da s silo nastopim proti sili“

Berlin, 1. sept. br. Davi je kancelar Hitler izdal na vojsko naslednji proglas: Poljska država je odklonila mirolnu ureditev sosedskega razmerja, za katerim sem stremel, in je namestu tega segla po orožju. Nemce na Poljskem preganjajo s krvavim terorjem in jih odganjajo od njihovega ognjišča. Cela vrsta kršitev meja, neznošnih za velesilo, dokazuje, da Poljski niso več voljni spoštovati meje nemškega rajha. Da končam to blazno početje, mi ne ostaja nič drugega, kakor da proti sili nastopim s silo. Nemška obrambna moč bo

s trdno odločnostjo vodila boj za čast in življenjske pravice popolno od mrtvih vstalega nemškega naroda. Pričakujem, da bo vsak vojak, v svesti si velike tradicije večnega nemškega vojaštva do poslednjega izpolnil svojo dolžnost. Ostanite zmerom in v vsakem položaju v svesti si, da ste zastopniki narodno socialistične velike Nemčije. Živel naš narod in naš rajh!

Tudi vrhovni poveljniki vseh treh vrst obrambne sile so izdali danes svoja vojaška povelja.

Boji za Gdansk

Nemške čete so že skoro v celoti zasedle mesto

Varšava, 1. sept. c. Po zadnjih vesteh se vodijo v Gdansk krvave borbe. Poljski so še vedno v posesti Westerplatte, kjer je poljsko municijsko skladišče. Po vkorakanju nemških čet so se Poljski zabarikadirali v glavnem poštnem poslopiju, koder se vodijo ogrožene borbe.

Gdansk, 1. sept. br. DNB poroča: Poljski letalci so ob 11.30 bombardirali Gdansk. Več bomb je padlo na obali, vendar pa niso napravile nikake škodo. V Gdansk so nemške čete skoraj brez odpora zavzele vse važne postojanke. Vse poljske železniške naprave so v nemških rokah. Več sto železničarjev se je nekaj časa upiralo z orožjem, vendar pa so bili premagani. Poljski se drže sedaj samo še v glavnem poštnem poslopiju, kjer so se zabarikadirali in se branijo z najmodernejšim orožjem. Pričakujejo pa, da bodo tudi to zadnjo poljsko postojanko do večera zavzeli.

Gdansk, 1. sept. Diplomatskim zastopnikom v Gdanku je bilo davi sporočeno uradno, da je Gdansk priključen k Nemčiji. Nemške oblasti so prevzele vso upravo in tudi varstvo tujih zastopstev. Uprava pristanišča je že prešla v nemško upravo. Gdansk goldinar bo zamenjan z marko v relaciji 1 Marka = 0.60 gd. goldinarja.

Gdansk, 1. sept. Komisar Društva narodov je odpoval v Vzhodno Prucijo.

Prodiranje iz Gdanske proti Gdynji

Varšava, 1. sept. br. Nemške oborožene sile so od Gdanske izvršile danes popoldne silen napad proti Gdynji. Pri napadu je sodelovalo več sto tankov, za katerimi je prodiralo proti poljskim postojankam nekaj tisoč nemških vojakov. Hkratu ko nemške vojske ladje in letala bombardirale luko. Napad je trajal tri ure. Po izredno krvavih bojih je bil odbit.

Važna Hitlerjeva izjava

Nemčija bo spoštovala vse pogodbe, ki jih je sklenila z nevtralcii — Ta izjava se nanaša tudi na našo državo

V vseh nevtralnih državah v Evropi smatrajo za najpomembnejši oni del Hitlerjevih izjav, ki se nanaša na nemško stališče do teh držav. Hitler je izjavil, da so te države ponovno zagotovile Nemčiji popolno nevtralnost in da tudi Nemčija izjavlja, da bo strogo spoštovala vse pogodbe, ki jih je s temi državami podpisala. Izjave, ki jih jim je dala. Hitler teh držav ni posebej navedel, toda znano je, da je Nemčija v letošnjem letu podpisala naslednje nenapadalne pogodbe: 1. z Dansko, 2. z Litvo, 3. z Letonsko, 4. z Estonko in 5. z Rusijo, dočim je dala posebna zagotovila o spoštovanju nevtralnosti Nizozemski, Belgiji in Švici. Hitlerjeva izjava pa se očitno nanaša tudi na našo državo, saj so prav te dni nemški listi s posebnim zadovoljstvom zabeležili, da se je Jugoslavija skupno z Bolgarijo odločila za strogo nevtralnost v sedanjih sporih med velesilami, kar je le še bolj oozlo bilo prijateljske odnošaje naše države z našo nemško sosedo Nemško-Jugoslovenko prijateljstvo je še posebej našlo izraza ob obisku našega kneza namestnika Pavla v Berlinu v začetku junija tega leta. V zdravici, ki jo je tedaj izrekel na čast našemu knezu namestniku, je nemški kancelar Hitler slovesno izjavil:

»V navzočnosti Vaše kraljevske Visokosti vidimo ugodno priliko za odkrito in prijateljsko izmenjavo misli, ki bo — o tem sem prepričan — samo koristna za oba naša naroda in obe naši državi. O tem sem toliko bolj prepričan, v kolikor bodo trdni in zaupljivi odnošaji med Nemčijo in Jugoslavijo — sedaj, ko smo po zgodovinskih dogodkih postali sosedji s skupnimi mejami, postavljenimi za važno — ne le zagotovili trajni mir med našima dvema narodoma in državama, temveč bodo lahko predstavljali tudi element mirnosti na našem vnmirjenem kontinentu.«

To izjavo je tedaj vse evropsko časopisje brez razlike prineslo dobesedno kot dokaz velike pristrčnosti odnošajev med Jugoslavijo in Nemčijo ter nemških zagotovil Jugoslaviji, ki so zelo ugodno vplivala na ves nadaljnji razvoj na Balkanu, kakor je kmalu nato pokazal zlasti blejski sestanek našega zunanjega ministra z bolgarskim ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom Kjoselvanovom, ko sta se obe balkanski državi odločili za strogo nevtralnost v sedanjih mednarodnih sporih in se s tem izločili iz območja nevarnosti. Ta politika tudi danes omogoča našima bratskima državama mirno gledanje v bodočnost, ne da bi se seveda zaradi tega zmanjšala naša odločna pripravljenost, da branimo svojo neodvisnost, ako bi bila v nevarnosti. Te nevarnosti danes ni in naš narod gleda z zaupanjem v svojo miroljubno funkcijo na nadaljnji razvoj, v katerem bo ohranil isto mirnost in hladnokrvnost kakor doslej.

Nevtralnost Bolgarske

Sofija, 1. sept. p. Pričetek vojaških operacij med Nemčijo in Poljsko je izzval silen vtis v vseh krogih bolgarske prestolnice. Nocojšnji »Mir« objavlja članek, v katerem pravi, da je Bolgarija mirna, ker se ves narod strinja s stališčem vlade, da ohrani Bolgarija v sporazumu z Jugoslavijo popolno nevtralnost.

V Švici 400.000 mož pod orožjem

Bern, 1. sept. br. Ko bo obča mobilizacija v Švici dovršena, bo na švicarskih mejah pod orožjem 400.000 ljudi. Mobilizacija je tik pred zaključkom. Vsi ukrepi so bili izvršeni z vso naglico in pri tem se je pokazala visoka morala švicarskih vojakov.

Ukaz vojnega ministra Za vso našo vojsko

Vojni minister general Milan Nedić je postavljen na čelo vse naše državne oborožene sile

Beograd, 1. septembra. AA. Ukaz štev. 483 ministra vojske in mornarice za vso vojaško silo, suhozemsko, pomorsko in letalsko za 1. september 1939:

Junaki! Izkazana mi je bila posebna čast, da sem bil z ukazom Nj. Vel. kralja št. 48382 od 26. avgusta 1939 postavljen na čelo vse državne oborožene sile kot minister vojske in mornarice. Obljubljam, da bom to zaupanje opravil. Ponosen sem, da stojim na čelu one vojne sile, ki so jo vse naše in tuje vojaške avtoritete ocenile kot prvovrstno. Da ona uživa tako sijajen ugled in tako dober glas, se je treba v prvi vrsti zahvaliti njenemu odličnemu poveljstvu, njenim častnikom in podčastnikom. Oni se zavedajo današnjega težkega položaja v Evropi in vsemu svetu nudijo primer najstrijne discipline reda, dela in patriotizma. Ponosen sem, da bom z njimi sodeloval pri nadaljnji izpo-

polnitvi naše vojne sile, njene moči in njene ugleda. Zato v trenutku, ko prevzemam ministrstvo vojske in mornarice, zahtevam in ukazujem vsem starešinam in vsej državni oboroženi sili, naj bo s svojim delom, poštvalnostjo in zvestostjo našim narodnim idealom, kralju, narodu in domovini pripravljena na največje žrtve, kadar se bodo morda od njih zahtevale. Danes mora biti vojna sila pripravljena v vsakem oziru kot nabita puška, da stopi na eno samo besedo in na en sam ukaz na branik naše lepe domovine kraljevine Jugoslavije. V tem imenu pozdravljam vso vojno silo na kopnem, v zraku in na morju in jo pozivam, da grozko vzklikne vrhovnemu poveljniku Nj. Vel. kralju Petru II. Živel, Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu Živel! in vsemu kr. domu Naj živi! — Minister za vojsko in mornarico armijski general Milan Nedić.

Francija mobilizirala vse svoje vojne sile

Danes se sestane poslanska zbornica in senat k izredni seji

Pariz, 1. sept. br. Ministrski svet se je sestel danes popoldne ob 10.30 pod predsedstvom predsednika republike Lebruna in v navzočnosti šefa glavnega generalnega štaba Gamelina k izredni seji. Seja je trajala do 12.50. Po seji je notranji minister Sarraut objavil zbranim novinarjem naslednji komunikat: Ministrski svet je soglasno odobril dekrete, ki jih je predložil predsednik vlade in vojni minister Daladier, ki določajo med drugim:

1. Odreja se takojšnja splošna mobilizacija vojske, mornarice in letalstva na vsem ozemlju Francije ter njenih kolonij in mandatov vključno Alžir. Prvi dan mobilizacije je 2. september. 2. Odobrava se dekret, s katerim je proglašeno obsedno stanje v 89 pokrajinah Francije in v treh pokrajinah Alžira. 3. Odobrava se dekret, s katerim je sklicano francosko narodno predstavništvo, to je poslanska zbornica in senat, za 2. september.

Vlaki z vso naglico prevažajo vojaštvo

Pariz, 1. sept. br. Po snočni objavi nemških pogojev za sporazum s Poljsko s strani nemške vlade je bilo jasno, da je Nemčija s tem prekinila nadaljnja pogajanja in da je treba računati z najresnejšimi dogodki. Ministrski predsednik je takoj sklicah vse člane vlade na konferenco, na kateri so sproti proučevali vsa prispela poročila francoskih diplomatskih zastopnikov. V zunanjem ministrstvu ni šel nihče spat, prav tako pa je tudi v vojnem, mornariškem in letalskem ministrstvu vso noč vladala največja živahnost. Generalni štab je ponoči izdal vsa potrebna navodila, tako da je francoska oborožena sila v alarmni pripravljenosti. Ves civilni promet je ustavljen in vozijo vlaki od sinoči dalje samo še vojaštvo in vojaške potrebščine. Evakuacija Pariza se z vso naglico nadaljuje. London, Pariz in Varšava so v stalnih stikih.

Gamelin pri Daladieru

Pariz, 1. septembra. AA. Takoj po vladni seji je Daladier sprejel načelnika glavnega generalnega štaba Gamelina, mornariški minister pa poveljnika francoske vojne mornarice Darlana.

Sprejemi pri Bonnetu

Pariz, 1. septembra. AA. (Havas) Bonnet je sprejel danes popoldne poljskega veleposlanika Lukaszewicza, za njim Berengerja in Mistlerja, predsednika odborov za zunanje zadeve v senatu in skupščini, dalje italijanskega veleposlanika, ameriškega veleposlanika ter končno angleškega veleposlanika.

General Weygand generalisim za Bližnji vzhod

London, 1. sept. c. General Weygand bo v primeru vojne najbrže imenovan za skupnega šefa zaveznikskih vojsk na Bližnjem vzhodu, namreč Anglije, Francije, Turčije in Egipta.

Proglas francoskega naroda nemškemu narodu

Pariz, 1. sept. br. Francoske radio-postaje so objavile zvečer proglas francoskega naroda nemškemu narodu. Proglas poudarja, da francoski narod ne goji nobenih sovražnih čustev proti nemškemu narodu in da tudi ne postavlja proti njemu nobenih zahtev, vendar pa nastopa soglasno z vso svojo moralno, gospodarsko in vojaško močjo proti samovoljnemu napadu, ki ga je podvzel vodja nemške države napram Poljski. Francija predstavlja skupnost svobodnih ljudi, ki so iz proste volje odločeni prijeti za orožje, da branijo Evropo pred nasiljem. Francoski narod ve, da živi svobodoljubnost tudi v srcih vsakega Nemca, tudi v srcih nemške mladine, ki mora iti v vojno. V svetovni vojni je bilo postavljeno vprašanje krivde za njeno povzročitev, ki je bila označena s čl. 231 versajske pogodbe. Danes je za vsakogar jasno, kdo nosi odgovornost za novo vojno. Vendar pa francoski narod ne dela nemške odgovornosti za vso nesrečo, ki prihaja nad francoski narod. Nemci, ki so morali danes žrtvovati svoje življenje, niso padli za nemški stvar. Bilo bi mogoče rešiti spor

Mobilizacija v Belgiji

Bruselj, 1. septembra. AA. Preteklo noč je vlada sprejela sklep, da izvede načrt o mobilizaciji in stavi državo pod isti vojni režim, kakor za časa septembrskih dogodkov 1938.

Tudi v Švici

Bern, 1. sept. br. Švicarski zvezni svet je odredil splošno mobilizacijo. Prvi dan mobilizacije je 2. september. Rezervisti se morajo javiti pri svojih poveljstvih do 5. zjutraj.

Sedem letnikov v Turčiji pozvanih pod orožje

Ankara, 1. septembra. AA. (Stefani) Turška veleposlanika v Berlinu in Londonu bosta zapustila Turčijo in se vrnila na svoji mesti. Krozi jo glasovi, da bo turška vlada v kratkem poklicala sedem letnikov pod zastavo. Ministrski svet je objavil uredbu o prepovedi izvoza raznih proizvodov, v prvi vrsti pa petroleja. Predstavniki nemške narodne banke Braun je prispel v Carigrad in takoj odpoval naprej v Ankaru, kjer bo imel važna pogajanja s turško vlado. V političnih krogih pripisujejo tem pogajanjem velik pomen.

Stroga pripravljenost v Ameriki

Washington, 1. sept. br. Prezident Roosevelt je odredil strogo pripravljenost za vse ameriške oborožene sile.

Ameriški prostovoljci za Francijo

New York, 1. septembra. br. Francoski konzulati v vsej Ameriki so pozvali vse francoske državljane, naj takoj odpučejo v domovino, in se javijo pri svojih vojaških poveljstvih. Iz New Yorka je nemudoma krenilo na pot v domovino 30.000 Francozov od skupno 33.000 članov francoske kolonije. Pri francoskih konzulatih se neprestano prijavljajo vedno novi ameriški prostovoljci. Dosedaj se je prijavilo že nad 42.000 ameriških prostovoljcev, ki bodo s posebnimi parniki krenili v Francijo.

Vojno stanje v Kanadi

Ottawa, 1. sept. c. Kanadska vlada je sklicala sejo. Vojno stanje v Kanadi bo v najkrajšem času proglašeno.

Organizacija čeških legionarjev razpuščena

Praga, 1. sept. br. Policijska direkcija v Pragi uradno objavlja, da je po višem nalogu odredila razpust organizacije čeških legionarjev. Prostori organizacije so zaplenjeni, vse premoženje pa zaplenjeno na korist države.

Strela zažgala mino

BRUSELJ, 1. sept. c. Pri Liegeu je sinoči udarila strela v neki most, ki je bil podminiran z dinamitom. Most je zletel v zrak. Sedem oseb je bilo ubitih.

Koliko nememcev živi v rajhu

Varšavska »Gazeta Polska« je objavila te dni naslednje podatke o nemškem življenju v tretjem rajhu: Čehov 7 milijonov, Poljakov 1.5 milijona, Slovencev in Hrvatov 150.000, Lužičkih Srbov 130.000, Litovcev 78.000, Dancov 12.000, Madžarov 8000, Slovakov 5000 in Frizov 4000. Nemški listi objavljajo te podatke in jih ostro zavračajo, češ da se jim resnosti že zaradi tega ne more pripisati, ker štejejo med nemške narode tudi Lužičke Srbe in Frize.

Vremenska napoved

Zemunska: Delno oblačno na severni in pretežno vedro na južni polovici države. Tu pa tam bo lahčen dež. Toplota bo v severnih krajih nekoliko padla, na ostalem delu države pa bo ostala nespremenjena. Dunajska: Brez bistvene spremembe sedanjega vremena. Možnost lokalnih neviht in krajevno pooblačanje.

ZGODOVINSKA SEJA RAJHSTAGA

V petek dopoldne je vodja in kancelar Hitler na izredni seji nemškega državnega zbora izvedel priključitev Gdanska k Nemčiji in napovedal, da se je odločil za oborožen spopad s Poljsko — Pri tej priliki je imenoval tudi svoje naslednike

Berlin, 1. sept. br. Za 10. dopoldne je kancelar Hitler sklical nemški državni zbor, ki se je sestel v Krollovi operi. Dvorana je bila nabito polna. Tudi diplomatske lože so bile vse zasedene. Ko je prišel kancelar Hitler, so ga poslanci pozdravili z živahnimi ovacijami. Sejo je otvoril predsednik državnega zbora maršal Göring, ki je uvodoma poudarjal, da je davi ob 3. zjutraj obvestil vse poslance državnega zbora, ki so nato z letali, avtomobili in drugi sredstvi prispeli na sejo rajhstaga. Manjka pa 100 onih poslancev iz krajev, na katere bo stopila danes noga nemškega vojaka. Takoj nato je podal besedo državnemu kancelarju in vodji rajha Adolfu Hitlerju.

Kancelar Hitler je v svojem govoru izjavil naslednje: Poslanci nemškega državnega zbora! Gdansk je bil od nekdaj nemško mesto in je tudi še danes. Tudi koridor je bil in je še nemško ozemlje. Za vse svoje gospodarske pridobitve in kulturne dobrine se imata zahvaliti nemškemu narodu. Brez nemškega naroda bi vladalo v vseh teh vzhodnih pokrajinah barbarstvo. Gdansk je bil odcepljen od nas, koridor pa anektiran od Poljske, na drugem ozemlju vzhoda pa so bile nemške manjšine zaslužne in preganjane. Nad milijon ljudi nemške krvi je bilo v letih 1919-1920 prisiljenih, da zapuste svojo domovino. Pogosto smo poskušali na miren način doseči revizijo mirovne pogodbe in ustvariti znošno razmerje. Lažejo na drugi strani, če trdijo, da smo hoteli revizijo doseči s pritiskom.

Brezuspešni klici po reviziji versajškega miru

15 let, predno je prišel narodno-socialistični režim na oblast, so imeli zapadnjaki čen in pot za mirno izvedbo revizije. Tega niso storili. Za vsak posamezni primer smo stavili ponudbe za mirno revizijo in ureditev znošnega razmerja. Vsi ti predlogi pa so bili, kakor veste, odklonjeni. Ni potrebno, da jih naštevam. Med njimi so predlogi za omejitve oboroževanja, za zmanjšanje vojne industrije, za izključitev nekatere metode, ki niso v skladu z mednarodnim pravom in splošno moralo, predlog za pravično postopanje z manjšinami, ter predlogi za mirno rešitev problemov v Avstriji, v Sudetih, na Češkem in Moravskem. Vse to pa je bilo zaman! Bilo je nemogoče doseči, da bi se ne nemogoče razmere razčistile s pomočjo mirne revizije, da bi se dosegle z revizijo korekture versajškega diktata, ki tepta pravice nemškega naroda. Če kdo z naperjeno pištolo in z grožnjo topov izsilil podpis in potem ta dokument proglasi kot svečan zakon, je pač to nekaj povsem nevzdržljivega.

Poljsko-nemški spor

Tudi Poljska glede Gdanska in koridorja ne more svojega postopanja na noben način opravičiti. Ta problem mora biti razčiščen. Če bo to za zapadne države nezanimivo, je za nas vsekakor zanimivo. Imel sem razgovore s poljskimi državniki in sem opozarjal na stališče Nemčije, a nihče ni mogel reči, da je to nedopusten stopek, ali celo nedopusten pritisk. Dal sem nato formulirati nemške predloge ter jih ponoviti. Vsemu svetu lahko rečem, da sem bil samo jaz v stanju napraviti take predloge, kajti s tem načinom postopanja sem prišel v nasprotje z milijoni Nemcev. A tudi ti predlogi so bili odklonjeni. In ne samo to! Poljski odgovor je bil: 1. mobilizacija, 2. poostren teror in pritisk na Nemci v tem ozemlju in počasno davljenje Gdanska gospodarsko in politično in v zadnjem tednu tudi vojaško. Poljska je naperila svoje topove proti svobodnemu mestu Gdansk. Kar se tiče koridorja, moram ugotoviti, da Poljska ni mislila na to, da bi izpolnjevala svoje obveznosti napram manjšinam. Moram ugotoviti, da je Nemčija svoje obveznosti napram manjšinam izpolnjevala, kajti manjšine v Nemčiji niso bile preganjane. Štiri mesece sem mirno to gledal, v zadnjem času pa se je poljski pritisk na nemške manjšine še povečal. Poljskemu poslaniku sem pred tremi tedni izjavil: Če bo Poljska še naprej skušala Gdansk gospodarsko in carinsko utesnjevati ter ga uničevati, in če bo še naprej tlačila Nemce, tega Nemčija ne bo mogla dalje gledati mirno. Mi nismo puštili nobenega dvoma, da v tem pogledu današnje Nemčije ni zamenjati z Nemčijo pred vojno in da zasleduje vse dogodke s polno pozornostjo. Poskušali smo nastope proti Nemcem upravičevati na ta način, da so dejali, da Nemci izvajajo provokacije. Nemške žene in otroke so zavlekli ter jih zveržili in sadistično mučili ter deloma morili. Kam so jih zavlekli, tega ne vem, toda vem, da ni nobene velesile, ki bi to stvar mirno gledala.

Ponesrečeni poizkusi za mirno likvidacijo

Poskušal sem poslednjič, čeprav sem bil notranje prepričan, da poljska vlada nima volje, da bi skušala doseči resno zadnji sporazum. Zadnji poizkus je bil, doseči posredovanje angleške vlade, da bi se vzpostavili stiki, ki bi omogočili direktne razgovore med Nemčijo in Poljsko. Sedaj moram ugotoviti naslednje:

Sprejeli smo te predloge, izdelali smo pogoje za razgovore, ki so vam znani. Dva polna dneva smo čakali, da se bo poljska vlada odločila, da pošlje svojega pooblaščenca v Berlin, a ga ni bilo. Do sredi niso bili nobenega pooblaščenca, a poljski veleposlanik je izjavil, da nima nobenega pooblastila razpravljati o mojih predlogih. Moji poslanci! Če se nemški državni in njenim državljanom pripiše možnost, da bi mogli še nadalje spriči tega položaja ostati mirni, potem moram sporočiti, da bi nemški narod ne imel več pravice nastopati na politični pozornici.

„Odločil sem se za vojno“

Ne dopuščam nobenega dvoma v svojo miroljubnost in nikdar nisem prenehal zahtevati, da sem za miroljubna posredova-

nja, toda sredi sem se odločil ter sporočil angleški vladi, da v obstoječih okoliščinah ne morem dobiti od poljske vlade pristanka na razgovore in da so se posredovalni predlogi ponesrečili. Prvi odgovor poljske vlade je bila mobilizacija, drugi pa novi incidenti. Ti dogodki so se danes ponoči spet ponovili. Dočim je bilo v pretekli noči 21 incidentov, jih je bilo danes ponoči že 40, med temi trije prav težki. Zato sem se odločil, govoriti s Poljsko z enakimi besedami, kakor se jih poslužuje Poljska napram nam.

Nemčija nima nobenih zahtev od zapadnih velesil

Če zapadni državniki izjavljajo, da so njih interesi tangirani, jih samo obžalujem. Toda tudi njihovi sklepi me ne bodo zadržali v izpolnjevanju svojih dolžnosti. Kaj hočejo od nas? Jaz sem ponovno izjavil, da nimamo od teh zapadnih držav ničesar zahtevati in da tudi ničesar zahtevati ne bomo. Zagotovil sem, da so meje med Nemčijo in Francijo končno veljavne, Angliji sem ponujal prijateljstvo ali pa, če je potreba, tudi najtesnejše sodelovanje. Toda, če ena stran ponuja, mora druga vedno odgovoriti. Nemčija nima nobenih interesov na zapadu. Naš zapadni obrambni zid je obenem tudi meja proti zapadu. To mnenje nemške vlade se ni spremenilo.

„Sami bomo rešili svojo nalogo“

Jaz prav nič ne dvomim v bodočnost. Druga Evropa je deloma razumela naše stališče. Predvsem se moram zahvaliti Italiji, ki nas je ves čas podpirala. Toda razumeli boste, da s temi besedami nočem apelirati na tujo silo. Mi bomo svojo nalogo sami rešili. Neutrálne države so nam zagotovile svojo nevtrálnost, kakor tudi mi njim. Mislim popokoma resno. Če pa bo kaka država prekršila svojo nevtrálnost, jo bomo kršili tudi mi.

Politična pogodba z Rusijo

Vi veste, da obvladujejo Rusijo in Nemčijo dve različni doktrini. Poudarjam, da Nemčija nima namena eksportirati svoje doktrine in v sedanjem trenutku tudi vemo, da Rusija nima namena eksportirati svojih doktrin v Nemčijo. Zato nimamo poudara, da bi zavzeli stališče proti Rusiji. Obojestransko smo si na jasnem: vsak bo med nami bil koristil samo drugim. Zato smo sklenili pakt, ki bo med nami za vse bodočnost izključeval vsako nasilno dejanje. Mi smo se o evropskih vprašanjih posvetovali ter hkrati proučevali gospodarska vprašanja. Sila tega bloka je ogromna in vsak poskus zapada, da bi pogoltna enega proti drugemu, bi bil zaman. Moram zagotoviti, da je ta politična odločitev ogromnega pomena za bodočnost in da je končno veljavna. Verujem, da bo ves nemški narod soglasno pozdravil to novo politično stališče. Rusija in Nemčija sta se v svetovni vojni med seboj borili, izid pa je bil ta, da sta trpela oba naroda. Drugič se to ne bo zgodilo. Nenapadaln in konzulativni pakt, ki je stopil z dnem podpisa v veljavo, je bil včeraj ratificiran v Moskvi in v Berlinu. Tudi v Moskvi je bil ta pakt pozdravljen, kakor ga to pozdravljamo. Govor zunanjega komisarja Molotova lahko podpisem besedo za besedo.

Kaj hoče doseči Nemčija

Naš cilj je in smo trdno odločeni, doseči ga:

1. Ureditev vprašanja Gdanska. 2. Ureditev vprašanja koridorja. 3. Skrbeti za to, da nastopi v razmerju med Nemčijo in Poljsko izprememba, ki bo zagotovila mirno sožitje. Odločen sem, boriti se tako dolgo, dokler ne bo poljska vlada pripravljena vzpostaviti znošno življenje, ali pa dokler ne bo prišla druga poljska vlada.

Na nemških mejah hočem odstraniti neznošno atmosfero večnih nerodov. Skrbeti hočem za to, da bo na vzhodu zavladal mir, tako kakor na zapadu in na drugih mejah. Zato hočem podvzeti vse potrebne ukrepe, da to dosežem. Nočem se boriti proti ženskam in otrokom. Nemški letalski sili sem dal nalog, da omeji obstreljevanje na vojaške objekte. Če bi pa na nasprotnik to izkoristili, bo dobil odgovor, da ga bo minil sluh in vid.

Od 5.45 pokajo strelji

Poljska je ponoči prvič vrla na naše ozemlje s reguliranimi četami. Od 5.45 pokajo strelji, odgovarjali pa bomo na bombo z bombo. Kdor se zgraža nad nehumano storitve vojne, naj ve, da se bomo v tej vsiljeni nam borbi borili tako dolgo in proti komurkoli, da dosežemo svobodo in pravico nemškega naroda. V šestih letih smo ogromno storili za izpolnitev nemške vojaške sile. Med tem časom smo izdali 90 milijard za našo vojsko, ki je najbolj moderno opremljena in nima primere z letom 1914. Naše zaupanje vanjo je neomajno. Naša vojska je pripravljena na vsako žrtve. Na zahtevo od nobenega Nemca drugega, kakor samo to, kar sem jaz sam štiri leta prostovoljno delal. Vse moje življenje pripada nemškemu narodu in nočem biti ničesar drugega kakor prvi vojak nemške države. Zato sem oblekel zopet ono suknjo, ki mi je bila nekoč najdražja. Slekkel jo bom šele po zmagi, ali pa konca ne bom doživel.

Določitev Hitlerjevih naslednikov

Če se mi bo v tej borbi kaj pripetilo, bo moj prvi naslednik maršal Göring, če pa se bo maršalu Göringu kaj zgodilo, naj postane njegov naslednik Hess. Vse do dolni slediti jim prav tako kakor meni. Če bi se tudi Hessu kaj pripetilo, potem naj se-

nat izbere naslednika iz svoje srede, ki bo najbolj sposoben, namreč onega, ki bo najhrabrejši.

„Besede kapitulacija ne poznam“

Kot narodni socialist in nemški vojak grem v to borbo z močnim srcem. Vse moje življenje ni bilo ničesar drugega, kakor borba za moj narod, za močno Nemčijo. Ene besede pa mi v borbi nikoli nismo poznali: kapitulacija. Če morda kdo misli, da gremo težkim časom nasproti, naj se spomni na kralja majhne države, ki je sam nastopil proti močni koaliciji na treh frontah in zmagal, ker je imel močno srce, ki ga potrebujemo tudi mi. Lahko zagotavljam nemškemu narodu in vsemu svetu, da se november leta 1918 ne bo nikdar več ponovil v nemški zgodovini. Kakor sem sam vsak hip pripravljen, žrtvovati svoje življenje za Nemčijo, lahko isto zahtevam od drugih. Vsi poznamo naše staro geslo: Popolnoma nevažno je, če živimo mi, ali važno je, da živi naš nemški narod! Pričakujem od vas, poslanci državnega zbora, da boste vsi storili svojo dolžnost. Jaz sem odgovoren za razpoloženje v nemškem narodu in v vsej državi, vi ste pa

Naša poročila po polnoči

Demarša Anglije in Francije v Berlinu

Angleži in Franczi zahtevajo, da nemška vojska ustavi sovražnost proti Poljski, sicer bodo njihovi poslanci odgoklicani iz Berlina

London, 1. sept. br. Uradno objavljajo: Angleški veleposlanik v Berlinu sir Neville Henderson je danes popoldne objavil izjavo, po kateri je po nalogu svoje vlade zahteval od nemške vlade zagotovilo, da bo Nemčija ustavila svojo vojaško akcijo proti Poljski in da se bodo vse nemške čete umaknile nazaj na mejo. V nasprotnem primeru bo angleška vlada brez oklevanja izvršila svoje obveznosti do Poljske. Če ne bo dobil zadovoljivega odgovora, bo zahteval svoj potni list.

Pariz, 1. sept. br. Francoski poslanik v Berlinu Coulondre je nocoj po nalogu francoske vlade izvršil demaršo na Wilhelmstrasse. Francoski poslanik je imel nalogo, nemško vlado pozvati, naj nemudoma ukaže nemškim vojnim silam, da ustavijo napad na Poljsko in se umaknejo s poljskega ozemlja. Če bi nemška vlada negativno odgovorila na ta poziv, je imel Coulondre nalogo izjaviti, da bo francoska vlada izpolnila svoje obveznosti do zavezniške vojske, ter zahtevati svoje potne liste.

London, 1. sept. o. Danes se je popoldne pričel iz nemškega poslanstva dvigati gost črni dim. To je bilo znamenje, da je osebje poslanstva pričelo uničevati poslanski arhiv in da se poslanik pripravlja na odhod.

Pariz, 1. sept. br. Politični krogi računajo z najresnejšimi eventualnostmi. Splošno naglašajo, da se bo v 48 urah spor na evropskem vzhodu nedvomno razširil in prenesel tudi na evropski zapad.

Od jutri zjutraj bodo vse francoske oborožene sile, vojska, mornarica in letalstvo v vojnem stanju, pripravljene na vsako akcijo.

Jutri ob 15. se bosta sestala francoska zbornica in senat. Daladier bo podal izjavo o stališču in iniciativah francoske vlade, za katere bo od zbornice zahteval pristaneke.

Zunanji minister Bonnet je imel danes popoldne razgovore z ameriškim poslanikom Bullittom, poljskim poslanikom Lukaszewiczem in italijanskim poslanikom.

Vse telefonske in brzojavne zveze z inozemstvom so bile v pretekli noči preklinjene.

Zadnja prilika, da se prepreči splošna vojna

London, 1. sept. z. Chamberlainova izjava na nocojšnji seji spodnje zbornice, v kateri je zahteval, da mora Nemčija takoj ustaviti sovražnost in umakniti svoje čete s poljskega ozemlja, se smatra kot poslednje svarilo in zadnja prilika, da se prepreči splošna vojna. Splošna mobilizacija v Angliji je končana in potreben je samo še pritisk na gumb, da stopi v akcijo vsa ogromna oborožena sila britanskega imperija.

London vso noč v temi

London, 1. sept. br. London je nocoj ves v temi. Vsa okna so zastrta, javne razsvetljave ni, avtomobili vozijo po cestah z ugaslimi lučmi. Okrog in okrog mesta se je dvignilo v zrak na stotine balonov za obrambo proti letalskim napadom. Iz Londona se je danes popoldne izselilo že 400 tisoč otrok. Tudi v drugih večjih mestih se je evakuacija že pričela. Nad vzhodnim delom Londona je bila proglašena letalska zapora. Okrog Londona je razpostavljen nad 1500 protiletalskih topov. Odbor za nadzorovanje prehrane je izdal stroge ukrepe proti draginji. Londonska banka je bila danes zaprta.

Položaj na bojiščih

Berlin, 1. sept. AA. (DNB): Vrhovno poveljstvo nemške obrambne sile poroča: V teku borb v šleziji, na Pomorjanskem in Vzhodni Prusiji so bili danes doseženi pričakovani uspehi. Čete, ki so krenile z juga preko gora, so prispele na črto Nowy-

odgovorni za razpoloženje prebivalstva v vaših okrožjih. Nihče ne more odstopiti odgovornosti drugemu, gre za našo dolžnost, vojna nam je bila vsiljena! Žrtve, ki se zahtevajo od nas, niso manjše, kakor so jih dali na oltar domovine že milijoni pred nami. Vsi Nemci, ki so padli za korist svoje domovine, niso storili ničesar drugega, kakor to, kar imamo storiti mi. Pričakujem od nemških žensk, da se, v železni disciplini vzgledno pridružijo tej borbeni skupnosti. Tudi nemška mladina naj izpolni z bodrim srcem, kar se od nje pričakuje. Mi smo odločeni za vse, nikdar pa nismo pripravljeni kapitulirati. Če bo naša volja skupnosti vedno tako močna, potem nas bo tudi vodila do zmage.

Priključitev Gdanska k Nemčiji

Govor kancelarja Hitlerja so vsi prisotni sprejeli z navdušenim odobravanjem. Predsednik maršal Göring je nato podal besedo notranjemu ministru Fricku, ki je prečital zakonski predlog, po katerem se Gdansk priključuje k Nemčiji.

Po soglasnem sprejetju tega zakona je predsednik maršal Göring zaključil sejo s kratkim nagovorom, v katerem je poudaril zgodovinsko važnost današnje seje nemškega državnega zbora, poudarjajoč, da je nemški narod pripravljen na vse žrtve in da obljublja svojemu vodji zvestost in poslušnost v vsaki nevarnosti in sili. Tudi posamezni člani rajhstaga bodo v polni meri storili svojo dolžnost, najsi so na odgovornih mestih ali pa na meji. Za odpravo versajških krivic je državni zbor odločen, da sledi povsod svojemu voditelju.

Nato so zapeli državno himno in s tem je bila zgodovinska seja nemškega državnega zbora zaključena.

Da bo prijetno in lahko

ZA SIGURNO IN DOBRO HOJO, SAMO

PODPETNIKI

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

ga udeležili ministri in državni podtajniki za državno obrambo ter dva zastopnika glavnega generalnega štaba.

Vojni minister Woodring je po seji vojne sveta izjavil: Na seji smo podrobno proučili položaj ameriških vojnih sil.

Vojne priprave v Kanadi in Novi Zelandiji

Ottawa, 1. sept. br. Kanadska vlada je danes na osnovi svojih posebnih obvestil obnovila zakon o vojaški pripravljenosti iz leta 1914. Zakon se je takoj uveljavil. Na njegovi osnovi so bili takoj izdani številni obsežni vojaški ukrepi. Ministrski predsednik Mackenzie je izjavil, da je glavna dolžba tega zakona, da sme vlada v trenutku, ko nastopi v Angliji vojno stanje, proglasiti tudi vojno stanje v Kanadi.

London, 1. sept. br. Ministrski predsednik Nove Zelandije je danes izjavil, da je dežela pripravljena na vsako eventualnost. Nova Zelandija bo branila interese Velike Britanije na Severnem kakor na Tasmanškem morju.

Papež za sklenitev premirja

Curih, 1. sept. z. Kakor se doznava, je podvel papež novo mirovno akcijo. Predlagal je takojšnje premirje med Nemčijo in Poljsko. V tukajšnjih političnih krogih zatrjujejo, da ta akcija ni brez izgleda na uspeh, ker se zavzemajo za to tudi nordijske nevtrálne države in Ameriki.

Angleško-poljska izjava o nemški taktiki

Nemčija je hotela, da bi se Poljska podvrgla v Berlinu enaki proceduri, kakor v marcu predsednik ČSR, toda poljska vlada je odklonila take poniževalne pogoje

London, 1. sept. AA. (Havas): V angleških uradnih krogih izjavljajo: Če pomeni Hitlerjev proglas nemškemu narodu, kakor se zdi, da napoveduje Nemčija Poljski vojno, potem na merodajnem mestu lahko izjavljajo, da sta Francija in Velika Britanija odločeni, da do skrajnih meja ohranijo čast svojih obvez do poljske vlade. Nemške razlage v teku pogajanj so take, da zavajajo vse v zablodo. Dne 29. avgusta je Hitler obvestil angleškega veleposlanika, da pričakuje v Berlinu za prihodni dan poljskega pooblaščenca, ki bo imel popolno pooblastilo za pogajanja in podpis sporazuma. Hitler je dejal, da se nadeja, da bo v ustreznem času lahko izdelal predloge. Z drugimi besedami rečeno, so v Berlinu pričakovali od poljske vlade, da se bo podvrgla enaki proceduri, kakršna je bila vsiljena poprej predsedniku ČSR, in da bo poslala v Berlin predstavnika, ki bi bil pripravljen sprejeti pogoje, katerih značaj je bil poljski vladi popolnoma neznan. Razume se, da poljska vlada ni hotela sprejeti tako poniževalnih pogojev. Celotelo v slučaju vojne, kjer se mirovni pogoji vsilijo premagancu, pogodbeniki niso upravičeni, da bi puščali v nemar navodila svojih vlad. Ni mogoče v tako kratkem času komentirati izjav nemške vlade, ki zavajajo v zablodo. Splošno stališče angleške vlade se lahko označi takole:

Če je nemška vlada iskreno želela urediti spor s pogajanjem, potem se ne bi lotila te procedure, ki ima značaj ultimata. Nasprotno bi morala začeti pogajanja s poljsko vlado v skladu z normalno proceduro civiliziranih vlad z namenom, da se določi kraj in datum za začetek pogajanj. Britanska vlada smatra, da je imela poljska vlada popolnoma prav, ker je odklonila, da bi se podvrgla nemškemu načinu postopanja. Kar se tiče pogojev, ki se sedaj objavljajo, in ki dosedaj niso bili sporočeni poljski vladi, more angleška vlada reči samo toliko, da bi bilo treba te pogoje predložiti poljski vladi in ji pustiti rok, da prouči, ali so ali niso v nasprotju z življenjskimi interesi Poljske in v nasprotju s pogoji, za katere je Nemčija v svojem pismenem sporočilu angleški vladi izjavila, da jih bo spoštovala.

Variava, 1. sept. AA. (Pat): Izšlo je sledeče uradno sporočilo: O priliki sporočila, ki ga je sredi okrog 23. objavil nemški radio in v katerem nemška vlada zahteva na ultimativni način priključitev Gdanska in tri četrtine področja Pomorjanskega vojvodstva k Nemčiji po brez-

pogojnem pristanku poljskega delegata, ki naj bi bil bil in ta namen odposlan v Berlin, je treba ugotoviti:

Poljska vlada je izrazila angleški vladi svoj pristaneke na posredovalno akcijo, katere namen naj bi bil, da se začne pogajanja z nemško vlado zaradi preprečanja vojne. Enako izjavo je podal sredi v Berlinu tudi poljski veleposlanik Lipski Ribbentropu. V odgovoru na to izjavo je nemška vlada objavila imenovano sporočilo, v katerem se naštevajo pogoji, na podlagi katerih naj bi se vršila pogajanja. Toda že nekaj ur kasneje je nemška vlada začela s sovražnostmi. Pogoji, za katere je poljska vlada zvedela šele po sporočilu nemške vlade, se ne nanašajo na ureditev poljsko-nemških odnosov, temveč predstavljajo jasen in ultimativen napad na življenjske interese poljske republike in na njeno ozemlje. Nobena vlada ne bi mogla sprejeti takih pogojev. Čeprav vlada ni vedela za te pogoje, so imeli ultimativni značaj in so bili sestavljeni kot izgovor za napad na Poljsko, do katerega je danes dejansko prišlo. Poljska je bila zmerom pripravljena, da se sporna vprašanja med Poljsko in Nemčijo rešijo s posredovanjem. Tukaj je treba opozoriti na pristaneke Poljske, na predlog predsednika Zedinjenih držav, na katerega pa Roosevelt ni dobil odgovora od Nemčije, na poslanico belgijskega kralja in holandske kraljice ter na pozitivni odgovor Poljske v zvezi s temi poskusi. Tudi na apel sv. očeta je poljska vlada takoj odgovorila. Ob dolgi vrsti napadov, izvršenih danes zjutraj na poljsko področje, ki jih je nemško uradno poročilo označilo kot prehod nemških čet preko poljske meje v vsej njeni dolžini, je treba ugotoviti, da pada odgovornost na razvoj dogodkov izključno na Nemčijo, da so Nemci napadali in sicer brezobzirni napadaleci, ker je nemško letalstvo danes bombardiralo naselja civilnega prebivalstva, med katerimi je bilo veliko število smrtnih žrtev, čeprav Nemčija izjavlja, da so njena letala bombardirala samo vojaške objekte.

Ostavka ameriškega veleposlanika v Berlinu

Washington, 1. sept. c. Ameriški poslanik v Berlinu Wilson je podal ostavko na svoj položaj. Wilson se je že več mesecev mudil na dopustu.

INSERIRAJTE V „JUTRO“!

Gospodarstvo

Ker so številne države ustavile promet
je naš izvoz onemogočen

Skoro vse države, kamor v glavnem gravitira naš izvoz, so ustavile promet, deloma pa so izdale prepovedi glede izvoza blaga. Zaprta evropske države so zlasti prepovedale izvoz surovin in živil. Od balkanskih držav je Grčija prepovedala izvoz nekaterih živil in goriva. Rumunija pa je omejila izvoz nafte, odnosno dovoljuje izvoz nafte samo proti plačilu v svobodnih devizah. Enake ukrepe je napravila tudi Turčija.

Jugoslavija je ena redkih držav, ki doslej ni napravila nobenih korakov glede omejitve izvoza ali prometa. Navzlic temu je naš izvoz skoro onemogočen. Države, kamor je v največji meri usmerjen naš izvoz, so po večini ustavile železniški blagovni promet. Tudi ne dajejo na razpolago tovornih vagonov, za naše vagona pa ne nudijo nobene garancije, da bodo pravočasno prispeli do namembne postaje in da se bodo pravočasno vrnili. Promet je ustavljen tako v gornjem toku, kakor v spodnjem toku. Zaradi tega je Rumunija izdala obvestilo, da je ustavljeno sprejemanje pošilk žita v Braili in Konstanci. Vse to ima za posledico, da je naš blagovni promet z inozemstvom reduciran na minimum. Tudi velike pomorske države so dale svojim ladjam navodila, da zapuste luke v Sredozemskem morju, da ne pre-

vzamejo blaga in da se vrnejo čimprej v najbližje nacionalne luke. Iz vsega tega se vidi, da so države, ki kupujejo naše blago, same onemogočile normalni izvoz iz Jugoslavije. Zato je ustavitev izvoza izključno posledica ukrepov, ki so jih napravile druge države. Ustavitev izvoza prinaša občutno škodo našim izvoznikom.

Izvoz v Grčijo samo za dinarje

Grška vlada je sklenila, da svoje valute ne bo ločila od angleškega funta in da bo drahma v enaki meri popustila, kakor angleški funt in francoski frank. Našim izvoznikom, ki so doslej izvažali blago v Grčijo za drahme, grozi zaradi tega izguba. Glede na gornji sklep grške vlade in na nevarnost, da bo grška drahma še nadalje popustila, če popusti funt, priporočajo na merodajnih mestih našim izvoznikom, da prodajajo svoje blago v Grčijo le v dinarjih. Naši izvozniki imajo na podlagi trgovskega sporazuma, ki bo potekel šele 30. septembra t. l., pravico zahtevati obračun v dinarjih. S tem v zvezi opozarja Narodna banka, da izvozniki ne morejo pričakovati, da bi Narodna banka njim v korist intervenirala na trgu.

Narodna banka ni povišala diskonta

V četrtek se je sestel širši upravni odbor Narodne banke k svojemu rednemu mesečnemu sej, na kateri so razpravljali o aktualnih vprašanjih. Posebno se je upravni odbor bavil z vprašanjem obrestne mere v zvezi z najnovejšimi političnimi dogodki v Evropi. Kakor je znano, so številne novčanične banke v Evropi povišale diskontno mero. Upravni odbor Narodne banke pa je po proučitvi situacije na našem kreditnem tržišču zavzel stališče, da zaenkrat ne kaže poviševati diskontne mere, ker za to ni potrebe.

Obračunavanje angleških funtov in francoskih frankov

V zvezi s sklepom, da se stabilizira dinar v svobodnem prometu nasproti dolarju (prej je bil stabiliziran nasproti funtu), je devizni odbor Narodne banke sklenil, da bo Narodna banka od izvoznikov, ki so blago izvozili do 28. avgusta, kupovala funte še po starem višjem tečaju, uvozniki pa bodo le po tem višjem tečaju dobili funte in franka za plačilo starega uvoza. Na podlagi tega sklepa je Narodna banka izdala podrobnejša navodila, ki pravijo naslednje:

- Devizni odbor je sklenil:
- 1) Da se do nadaljnjega na domačih borzih vzame za bazo obračunavanja tečaj 55 din za dolar. 2. Da se zaščitijo interesi domačih izvoznikov, po Narodna banka odkupila devize na angleške funte in francoske franka, ki izvirajo od izvoza v neklirinške države do 28. avgusta t. l., po tečajih, ki so veljali pred oslavitvijo funta in franka na inozemskih borzih (kot dokaz datuma izvoza služi datum carinske deklaracije).
 - 3) Uvozniki iz neklirinških držav, ki so blago uvozili do 28. avgusta t. l. po fakturah, ki se glasijo na angleške funte in francoske franka, morajo devize za plačilo tega uvoza kupovati preko pooblaščenih bank od Narodne banke po tečaju, ki je veljal pred oslavitvijo teh dveh valut na mednarodnih borzih. Po fakturah v drugih valutah kupujejo uvozniki devize kakor doslej preko pooblaščenih denarnih zavodov.
 - 4) Z izvozniki devizami, ki se glasijo

Prijava terjatev in obveznosti v funtih in frankih

Glede na gornje sklepe je devizna direkcija Narodne banke pozvala izvoznike, ki so izvozili svoje blago pred 28. avgustom in imajo od tega izvoza terjatve v angleških funtih in francoskih frankih, da do 5. septembra predložijo prijave preko onih pooblaščenih denarnih zavodov, kjer so jim bila izdana izvozniška overenja. Naznačiti morajo znesek terjatve in vrsto valute, kakor tudi državo, v kateri je izvršen izvoz.

Istočasno se pozivajo uvozniki, ki so uvozili blago iz neklirinških držav do vseh 28. avgusta in imajo fakturane obveznosti za plačilo v funtih in frankih, da prijavijo svoje obveznosti v teh dveh valutah preko katerekoli pooblaščenega denarnega zavoda najkasneje do 5. septembra. Narodna banka opozarja, da po teh fakturah ne bo dovolila nobenega plačila, če prijava ne bo izvršena pravočasno.

Gospodarske vesti

Novi pomočnik finančnega ministra. Iz Zagreba potrjujejo vest, da bo za pomočnika finančnega ministra imenovan tajnik Saveza denarnih zavodov v Zagrebu dr. Antun Filipčević, ki je pri pogajanjih

za sklenitev sporazuma imel veliko vlogo kot strokovnjak za finančna vprašanja.

Oslabitev funta in franka. Na curiški borzi so danes notirale samo tri devize, in sicer Pariz, London in New York. Deviza London je po okrepitvi v prejšnjih dveh dneh zopet popustila od 19.30 na 18.75. Če na zlatu se je v Londonu dvignila na 160 šilingov za unco in je s tem zopet dosegla najvišje stanje, kakor pred tremi dnevi. Tečaj funta v dolarjih pa je večeraj v Curihu nazadovala od 11 na 10.70.

Zagrebiški trgovi in znižanje cen sladkorja. Zagrebiško združenje trgovcev z živil in mešanim blagom je izdalo nasled. njo objavo: Glede na obvestilo, ki je bilo izdano na javnost o znižanju cene sladkorja za 50 par pri kilogramu sporočamo publiko, da se bo v trgovinah znižala cena sladkorja v onem trenutku, ko bodo trgovcem na obstoječe jaloge povrnjena razlika na že plačani višji trošarin in višini 50 par pri kilogramu. Trgovci so najbolj zadovoljni, če lahko prodajo sladkor po nižji ceni. Znano pa je, da detajlisti pri sladkorju skoraj nič ne zaslužijo, za to je žudna skrb za konzumente z ene strani, ki je povzročila, da imamo v Jugoslaviji najdražji sladkor v Evropi. Trgovci zavračamo kontrolo nad prodajno ceno, ker ni zakonita, niti ni potrebna.

Borze

1. septembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se trgovali v Zagrebu po 32. v Beogradu pa je bilo povpraševanje po 32.25. Tečaj na svobodnem trgu se nadalje ravna po pariteti 55 din za dolar. Državni papirji danes na borzah niso notirali. Na zagrebiški borzi je prišlo le do prometa v delnicah Trboveljske po 170.

DEVIZE

Ljubljana. — Oficielni tečaji: London 190.90—194.10, Pariz 108.35—110.65, New York 4368—4428, Curih 995—1005, Amsterdam 2341—2379, Bruselj 744—756. — Tečaji na svobodnem trgu: London 337.93—141.13, Pariz 135.10—137.40, New York 5480 do 5520, Curih 1239.34—1249.34, Amsterdam 2917.64—2955.64, Bruselj 927.25—939.25, Curih, Pariz 10.70, London 18.75, New York 445.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote ne notirajo. Delnice: Trboveljske 165—170 (170), Gutman 51 bl., Sečera Osijek 80 den., Isis 30 den.

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 187.10—190.30, Pariz 106.35—108.65, New York 4368—4428, Curih 995—1005. Tečaji na svobodnem trgu: London 233.20—236.40, Pariz 132.61—134.91, New York 5480—5520, Curih 1239.34—1249.34.

Beograd. Državni papirji ne notirajo.

Blagovna tržišča ZITO

Chicago, 1. septembra. Začetni tečaji: pšenica: za sept. 72, za dec. 73.50, za marc 74.15; kromza: za sept. 45.25, za dec. 47.25. Winnipeg, 1. septembra. Začetni tečaji: pšenica: za okt. 64, za dec. 65.125, za marc 68.50.

Novosadska blagovna borza (1. t. m.). Tendence nespren. Pšenica: stara (78/79 kg): baška, sremska, slavonska 147—149; južnoban 146—149 Rž: baška nova 127—129. Ječmen: baški sremski, novi 140—142.50. Kromza: baška in pariteta in dija 117—118. Moka: baška in banatska »0g« in »0gg« 230—240; »2« 210—220; »5« 190—200; »6« 170 do 180; »7« 145—155; »8« 117.50 do 122.50. Fazole: baški, sremski beli brez vreč novi 265—267.50. Otrbi: baški v jutastih vrečah 105—107; sremski v jutastih vrečah 102—104; v banatski, v jutastih vrečah 100—102.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Ukaz o razpustu senata

Beograd, 1. sept. p. Današnje »Službene novine« objavljajo ukaz kraljevih namestnikov o ukinitvi mandatov imenovanih in izvoljenih senatorjev, kakor tudi njihovih namestnikov. Z objavo tega ukaza so prenehal z današnjim dnem ti mandati.

Naši rezervni oficirji v Beogradu

Beograd, 1. sept. v. Za prihod rezervnih oficirjev iz dravske banovine na revijo čet na kraljev rojstni dan 6. septembra vlada v Beogradu veliko zanimanje. Danes se je mudil v Beogradu zastopnik ljubljanskega pododpora združenja rezervnih oficirjev dr. Vrhunec, da uredi zadnje priprave za prihod in potovanje delegacije slovenskih rezervnih oficirjev. Sledeč primeru svojih slovenskih tovarišev, je nazval svoj prihod tudi večje število rezervnih oficirjev iz Banovine Hrvatske. Potovanje se bo vršilo s posebnim vlakom, katerega vozni red bo pravočasno objavljen.

Novi turški poslanik pri zunanjem ministru

Beograd, 1. septembra. p. Zunanji minister dr. Cincar Marković je sprejel danes novega turškega poslanika Tefrika Kamina Kerfelerja, ki mu je ob tej priliki izročil prepis poverljivih pisem. Svečana izročitev

poverljivih pisem novega turškega poslanika Nj. Vis. knoza namestniku Pavlu bo v nekaj dneh.

Učiteljska deputacija pri prosvetnem ministru

Beograd, 1. sept. p. Prosvetni minister Boža Maksimović je sprejel danes v svojem kabinetu predsedništvo JUU s predsednikom Ivanom Dimnikom na čelu. Predsednik Ivan Dimnik je izjavil vašemu dopisniku, da je zastopstvo učiteljske organizacije našlo pri novem prosvetnem ministru polno razumevanje za učiteljske želje. Minister Boža Maksimović je obljubil, da bo proučil te želje, kakor so bile izražene na poslednjem učiteljskem kongresu v Banjaluki, in da bo ukrenil vse, kar bo v njegovi moči, da se jim ugodí, v kolikor so upravičene.

Napredovanja učiteljev

Beograd, 1. sept. p. Napredovali so v 7. pol. skupino naslednji učitelji in učiteljice: Doroteja Ivanc v Sodržičici, Ferdinand Mrak na Urški gori, Milan Strava na Vranskem, Antonija Prevec v Gor. Logatcu, Josip Novčan v Laporju, Stefani Vrhnjak na Vrhu (Slovenj Gradec), Avgust Binder v Vitanju, Josip Prusnik v Orehoviči, Hedvika Povh pri Sv. Vencslavu (Maribor-desni breg), Blaž Lah na Pragerskem, Zofija Kosi v Smarju, Ana Dolence v Lazah (Logatec) in Marija Poljak v šoli za defektno deco v Celju.

INSERIRAJTE V „JUTRO“!

Neobljudena mesta v polarnem ledu

Daleč za tečajnim krogom, med lednimi puščavami Grumantov je vrsta velikih naselbin, v katerih ni žive človeške duše. Komaj tisoč kilometrov od Severnega tečaja so železnice, radio in kinematografi, čeprav živi tam okrog le nekoliko lisic in severnih medvedov.

Seveda gre za iznajdljive ljudi, ki so hoteli celo v bližini Severnega tečaja delati dobička. V Kingsbau, šest dni potovanja od Severnega rta, je n. pr. mala naselbina London. Kakšen pustolovec je tam slučajno odkril nahajališče marmorja, baje je šlo za čudovit marmor, ki bi ga bilo treba samo naložiti in odpeljati. Vest je na angleškem svojočasno zbudila veliko pozornost. Bilo je to L 1911. Povsod so bili ljudje, ki so tvegali naložbo. Ustanovila se je delniška družba, londonska borza je doživela nekoliko vročih dni.

Ladja za ladjo je odhajala skozi plavajoči led proti severu, stroji, turbine in dinami so pokrili tla, sredi divjine je nastal ogromen kamnolom. Okrog 40 milijonov dinarjev so zabili v to stvar, več sto delavcev je bilo že na Grumantih, nastala so velika skladišča in pristaniške naprave. Stroji so delovali brezhibno, rudnik so lahko odprli.

Tedaj se je zgodila katastrofa. V splošnem navdušenju so bili tisti, ki so sanjali o dobičku, pozabili pobaviti se z glavno stvarjo, z marmorjem samim. Zadoستoval jim je nekoliko majhnih primerkov, in ti so bili res odlične kakovosti. Ko so pa začeli lomiti marmor v večjih kladah, se je izkazalo, da ga je bil mraz razkrojil do najglobljih plasti. Čim je prišel v toplejša kraja, je razpadel. Sledilo je strašno razočaranje.

Nekoliko lovcev na kožuharje je nekaj časa pozneje dobilo mesto v nenavadnem stanju. Nekoliko dni prej je bilo mesto ob njihovem prihodu še obljudeno, sedaj je vladal povsod smrten molk. Lovci so šli v poslopje ravnateljstva in niso mogli verjeti svojim očem. V neki sobi so našli pogrnjeno mizo, skleda z jedjo so bile na njej, v kozarcih je bilo še vino, v kotu je

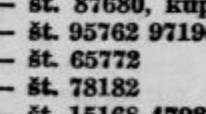
bil odprt klavir in na stojalu so bile note. Toda v vsej naselbini ni bilo niti ene žive duše. V zadnji uri je bilo vse pobegnulo na parnik. Nikomur se ni ljubilo, da bi prežimel v tem obupnem mestu. Parniku se je mudilo, kajti z grozotno naglico se je pomikalo bliže ledno polje, ki bi ga objelo in obdržalo do prihodnjega leta. Ladijska sirena je tulila, nobenega človeka ni bilo v naselbini, ki bi ne bil pustil vsega na cedilu in stekel na parnik. Skozi enega zadnjih jarkov v ledu so dosegli odprto polarno morje.

Se bolj čudna je zgodba velikega premogovnega mesta Ny-Alesunda, isto tako v Kingsbau. Delničarji niso štedili, ko so gradili ta premogovnik. Tu ni preprostih barak, temveč same lepe, dvonadstropne hiše z vsemi udobnostmi, tekočo vodo in električno razsvetljavo. Na močvirni tundri rjavijo skoraj tri kilometre dolga železniška naprava in lokomotive. Celo kinematograf je tu in knjižnica z več tisoč knjigami. Toda vsepovsod vlada smrtni mir, vse življenje se je umaknilo iz mesta. Ostalo je le majhno pokopališče.

Ny-Alesund je videl nekoč druge dneve. V letih okrog 1925 je bilo tu tako rekoč zbirališče mednarodnih letalcev. Letala in zrakoplovi z ljudmi znamenitega imena, kakor Amundsen, Byrd, Nobile, so se od tu spuščali proti Severnemu tečaju. Ogrodje velikanske zrakoplovne lope za črnim hribom premoaga spominja še danes na te dni. Toda po Nobilovi tragediji je nastala v Kingsbau obupna tišina. Premogovnik so opustili.

Porajajo pa se vedno novi načrti. Pravkar govore o tem, da bi uredili stalno letalsko potniško službo preko Severnega tečaja. Grumanti naj bi bili postaja za obnovo kuriva. Ni še gotovo, ali je to samo še fantazija ali pa skorajšnja resnica. Vsekakor v Kingsbau sedaj skrbno čuvajo hiše in vzdržujejo radijsko postajo v najlepšem redu. Če se bo načrt v doglednem času uresničil, bo Ny-Alesund z vsemi zapuščenostmi.

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

A. REIN IN DRUG Zagreb,

GAJEVA 7. ILICA 15.
obvešča neobvezno:
Pri današnjem zbiranju V. razreda 28. kola državne razredne loterije so bili izbrani sledeči dobitniki:

DIN 100.000.— št. 87680, kupljena pri nas
DIN 80.000.— št. 95762 97196 kup. pri nas
DIN 60.000.— št. 65772
DIN 40.000.— št. 78182
DIN 30.000.— št. 15168 47983
DIN 24.000.— št. 83963 84672
DIN 16.000.— št. 21145 41609 56138
DIN 12.000.— št. 21145 41609 56138
PO DIN 10.000.—
2091 4757 19777 25181 27476 42817 63158 78385 89771
PO DIN 8.000.—
4259 30873 75945 80777 90549 94573 94534 98080
PO DIN 6.000.—
9815 12229 27595 27891 42469 44694 50614 52650 53364 58522 63171 66273 69451 78320 79272 83743 84457 91738 99166
PO DIN 5.000.—
2568 7712 12017 20914 20382 31536 35753 47535 51686 86550 90109 95565 96183
PO DIN 4.000.—
3400 14970 16813 27914 35683 35697 38199 40504 42877 44070 45037 45181 45841 49595 51184 57019 62132 63306 64476 70566 72805 75938 76939 87560 92895 94006 94417 97275 99417

Razen tega je bilo izbranih še 1300 števil dobitkov po din 1.000.—
Prihodnje zbiranje bo 2. septembra.

Popolne uradne listo dobitkov, izdano in kontrolirano od same državne razredne loterije, torej brez vseh pogreškov, pošljemo vsakomur na zahtevo.

Za pravilnost števil, zaradi telefonskega prenosa tvrdka A. Rein in drug ne nosi odgovornosti.

Danes ob 10. uri bo otvoritev velesejma

Naše strastvo na velesejmu

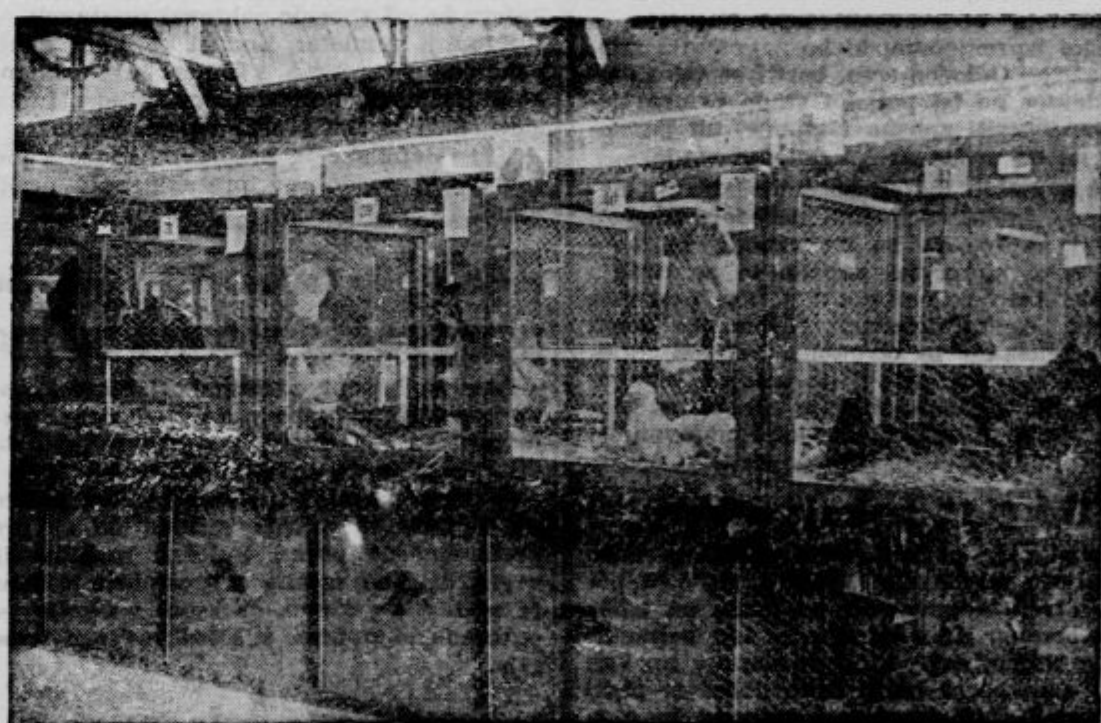
Kmetijski minister gospod dr. Branko Čubelković bo danes ob 10. otvoril letošnji jesenski velesejem v Ljubljani, odnosno veliko kmetijsko razstavo. G. kmetijskega ministra bo spremljal njegov pomočnik g. Inž. Cvijanović.

Za preko 300 milijonov dinarjev volne in volnenih izdelkov letno uvaža naša država. 50.000 ha pa imamo sveta v vsej na. ši Sloveniji, katerega ne moremo izrabiti drugače, kakor za pašo in vzrejo ovac. Nekaj nad 35.000 ovac gojimo danes v vsej Sloveniji. Na 1 km² prideta pri nas komaj dve ovci, na 100 ha obdelane zemlje 4 ovce, na 1000 naših prebivalcev pa komaj 30. Za krutje lastnih potreb bi prebivalci naše lepe Slovenije morali gojiti najmanj 800.000 ovac. Zaradi pregoste naseljenosti naše kmetijstvo seveda ne bilo v stanju rediti toliko množico ovac, ker pridejo za to v poštev le hriboviti predeli naše slovenske zemlje. Toda številke dovolj jasno pričajo, da je treba našo ovčjerejo vsaka-

kor dvigniti vsaj še za enkratno današnje število in izkoristiti vse gorske predale za ovčje pašnike. Pri nas je najbolj razširjena naša domača jezersko-solčavska ovca, ki daje veliko mesa in volne. Težo doseže od 55 do 80 kg in da na leto 2—3 kg volne. Te ovce bodo razstavljene na ljubljanskem velesejmu.

Dobri stariš, dober zarod. To pravilo velja tudi za rejca malih živali, ki goji perutnino, domače kumce, golobe, koze, ovce itd. Kdor hoče imeti res dober zarod, mora odbrati za plemo le najboljše živali. Odbrati ali selekcijo plemenk in plemenjakov pa se mora izvajati skozi več let. Mnogi slovenski rejci malih živali so že dosegli s selekcijo odlične uspehe. Sadove njihove požrtvovalnosti in dela imamo priliko videti na prvi banovinski razstavi na letošnjem velesejmu v Ljubljani, ki bo trajal do 11. septembra.

Na zdravilnih pa tudi strupenih zeliščih je dravska banovina zelo bogata. Zelišča so

Basstava perutnine

samorodna in zaradi ugodnih klimatskih in terenskih razmer izvrstno uspevajo. S temi zelišči nas bo seznanila razstava zdravilnih rastlin na jesenskem ljubljanskem velesejmu.

Prvi pojavi in prva pomoč pri zastrupljenju z gobami. Zastrupljeni človek začuti v ustih hudo grenčico, praskanje v grlu, slabost in zvijanje v želodcu. Pozneje nastopi bruhanje, potenje, hudi krči v želodcu, v glavi se začne vrteti, pred očmi temniti, a končno nastopi nezavest. Prvo je, da se želodec na kakršenkoli način čimprej izprazni ali se strup vsaj razredči. V ta namen je treba dati bolniku piti čim več mleka ali mlečne vode, obenem pa kakšno odvajalno sredstvo n. pr. ricinovo olje. Vsekakor pa je treba poklicati zdravniško pomoč. Čim hitreje po uživanju strupene gobe se pojavijo znaki zastrupljenja, tem več je upanja na popolno ozdravljenje. Pri najnevarnejši strupenjači

(strupeni kukmak, lat. amanita phalloides) se pojavijo znaki šele 10—30 ur po uživanju, zato je zdravljenje zelo dvomljivo.

Variete s prvovrstnim sporedom imamo na ljubljanskem velesejmu do 11. septembra. Spored je zelo pester. Leo, neprekoslivo dresiran morski tjulenj, žonglira, igra na glasbene instrumente, pleše na vrvi in kaže še celo vrsto čudovitih spretnosti. Rassy so umetniki v japonskem žonglerstvu. Muzikalni klovn Quack izborna zabava. Boris Borutta in Ilo Fay sta mojstra moderne paradije. Lillo in Sambo, ljubka zamorka in postaven zamorec, izvajata pleše in igrata na havajsko kitaro. Lamberts Woonder so silajni akrobati. To je nekaj točk iz sporeda. Nocoj je otvoritvena predstava ob pol devetih. V nedeljo in druge dneve velesejma sta dve predstavi: ob 4 popoldne in ob ¾ 9 zvečer. Varietne predstave na velesejmu imajo dober sloves in so vedno razprodane. Zaradi tega si vstopnice pravočasno rezervirajte.

Razgibana Ljubljana

Ljubljana, 1. septembra

Letošnji 1. september je z grozovitno naglico, v kateri so se vrstili dogodki in poročila, tudi Ljubljano silno močno razgibal. Povsod po središčih mesta so se zbirali ljudje, bilo je mnogo ušibanja in venomer željnega pričakanja, da dnevno časopisje postrže z najnovejšimi poročili.

Pri radijskih aparatih so se spet zbirale gručice poslušalcev, še prav poseben pa je bilo živahno v nekaterih javnih lokalih, kjer je radio oddajal usodne in važne novice iz raznih središč Evrope, predvsem pa iz Nemčije. Zvesti, da se je na vzhodu Evrope sprožila krvava vojna, glede katere je vendarle do zadnjega tlelo upanje, da jo bo mogoče preprečiti, je navdala tudi naše prebivalstvo z mrzlično radovednostjo, kako se razvijajo usodni dogodki, če je pač kljub prizadevanjem tolkerih treznih in upljivih mož moralo priti do tega, da se

je sprožil nov plaz vojne katastrofe. Kaj bo jutri? Ali se bo požar razširil na zapad? Francija je že mobilizirala, Anglija se pripravlja reči svojo zadnjo besedo, Italija stoji s puško ob nogi.

Zlasti v Knafljevi ulici, pred našo Narodno tiskarno, so se od jutra do večera zbirale goste skupine, da deloma z afiširanih kratkih obvestil, največ pa iz ponovnih izdaj »Jutra« in »Slovenskega naroda« ki so morale slediti od dopoldneva do večera, izvedo, kaj se dogaja v Evropi. Ves dan so v redakciji brneli telefoni — naše podeželje ni nič manj zainteresirano, nego prestolnica. Kolikor smo mogli, to je: v kolikor so dopuščale prometne zveze, smo ustregli tudi zunanjim čitateljem z najnovejšimi poročili.

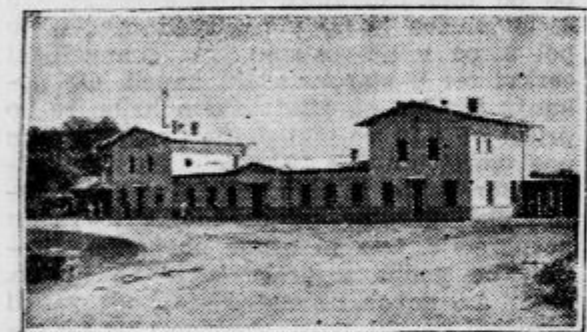
Zvesti, da je naša država v novi vihri otok miru, je veliko bodrilo in uteha nam vsem, ki bomo morda poslej dan in noč morali dojemati venomer nova pretresljiva poročila o vojni.

Novo postajno poslopje v Gornji Radgoni bo jutri slovesno otvorjeno

Gornja Radgona, 1. septembra

V nedeljo bo v Gornji Radgoni slovesna otvoritev novega železniškega postajnega poslopja.

Bil je v resnici že skrajni čas, da se je nova stavba zgradila, kajti staro poslopje je bilo dolgo ni več ustrezalo potrebam razvijajočega potniškega in tovornega prometa. Pred vojno je bila glavna postaja v Radgoni, po prevratu pa je malo postajališče Gornja Radgona pripadlo Jugoslovani.

bil, večja postaja pa Avstriji. Vsi gornje-radgonci obmejni uradi so se stiskali v leseni baraki, tako carinarnica, obmejni policijski komisariat, obmejni veterinar, poleg prometne pisarne in kolodvorskih čakalnic, Gornja Radgona je v svobodni

Jugoslaviji postala važna obmejna železniška postojanka, tako v pogledu izvoza, kakor potniškega prometa. V ugodnih letinah pasira Gornjo Radgono po več sto vagonov sadja, vina in druge izvozne robe. Zaradi bližnje Slatine Radencev pa je iz leta v leto tudi številnejši potniški promet.

Že 1926 se je začela akcija za zgraditev novega kolodvora, v kateri sta z vremenom sodelovala občina in obmejno prebivalstvo. Kot prvi načrt so predlagali prizidke: to bi bila pač samo delna, začasna rešitev, zato je generalna direkcija državnih železnic lani odobrila šele četrti načrt povsem novega postajnega poslopja. Dovoljen je bil začetni kredit v znesku 835.000 din, tako da so se lanske jeseni pričela gradbena dela, ki so se prav te dni zadovoljivo končala. Stavbo je gradilo podjetje Ljubljanskega mestnega stavbenika Ladislava Čenčurja. Celotni stroški z novimi tirnimi napravami bodo znašali nad milijon dinarjev.

V nedeljo bo slovesna otvoritev novega kolodvorskega poslopja z blagoslovitvijo, ki jo bo opravil mariborski škof. Za Gornjo Radgono pa tudi za vse prebivalstvo ob severni meji bo ta dan gotovo velik praznik.

Novomeški ubožci imajo svoj dom

Novo mesto, 1. septembra

Novomeška občina si je že pred leti nadela nalogo, da preskrbi svoje občinske ubožce s primerno streho. V to svrhu je že pred časom kupila od konventa usmiljenih bratov veliko enonadstropno hišo. V hiši je bilo v povojni dobi nastanjeno davčno oblastvo. Po izselitvi davkarjev pa je služila za stanovanja. Ko je mestna občina kupila to hišo, so v njej dobili prostor občinski stroški. Seveda je bil staro zgradbo z občasno temeljito ogledal, zato je občina začela misliti na obnovitev stavbe. Dala je lani izdelati podrobne načrte in pričelo se je podiranje starega zidovja. Že lanske jeseni je bila stavba pod streho. Letos se je delo nadaljevalo. Ubožnica ima za svoje stanovalce obojega spola, ki pa so povsem ločeni, velike zračne in prostorne spalnice, dve obednici, kopalnice in umivalnici, prostore za obleko, moderno urejeno kuhinjo, pralnico in tudi sušilnico, naposled pa še stanovanje za oskrbnika in klet. V vsakem oddelku so montirani angleški kloseti. Zelo obsežno so pa tudi zračne verande, ki bodo služile za sončenje, čitalnico in slično.

Vsa stavba je zgrajena zunan kakor v svoji notranjosti zelo okusno, obenem je pa ekonomično razporejena. S svojimi zračnimi in svetlimi prostori nalikuje stavba prejšnjim sanatorijem ali znanstvenemu institutu kakor pa ubožnici. Lahko se reče, da je malo ubožnic, ki bi bile podobne tej. Zraven vsega pa ima še razsežen vrt. Sredstva za zgraditev so se črpala v glavnem iz ubožnega sklada novomeške občine, ki je bil v teku let narasel na blizu 400.000 din. Vsa dela pri domu so izvršili domači obrtniki, zidarska priznava domačo podjetje Rataj, mizarska Udovč, elektroinstalaterska Košir, ključavničarska in vodoinstalaterska dela trdnika Mišigov keramična dela pa Klemenčič. S svojim delom so naši obrtniki lahko zadovoljni.

Ta prva novomeška socialna ustanova bo imela tudi moderno razkuževalno aparaturu. Ubožnica, ki stoji na krasnem terenu nad Krko, bo opremljena tudi s prvovrstnim inventarjem. V prostore novomeške ubožnice bodo mestne ubožce takoj naselili. Prostora bo v zgradbi za okrog 50 ubožcev.

Obsodba razbojnikov, ki so vdrl v Zorkovo hišo v Kalcah

Razbojniki, med katerimi je mati več otrok, so prejeli pet do 14 let robije

Novo mesto, 1. septembra

V krškem srezu je bilo letos izvršenih več drznih razbojništev, pri katerih storilci niso štedili niti s človeškim življenjem. Zlasti drzen je bil roparski napad v noči na 18. januarja na hišo premožnega posestnika Janeza Zorka in njegovo ženo Jožeto v Kalcah. Maskirani, roparji so spečega Zorka pobili in mu prizadeli smrtonosne poškodbe na glavi. Ko so dobili 4000 din gotovine, so zbežali v noč. Da bo slika še bolj žalostna, je pri tem ropu sodelovala ženska — mati več otrok.

Zaradi tega roparskega napada so se morali zagovarjati pred velikim senatom novomeškega okrožnega sodišča 29-letni delavec Lekše Jože, pristojen v Leskovec, 27-letni delavec Oštr Ivan od Sv. Križu, pri Kostanjevici, 36-letni Pirc Jože, posestnik iz Vrhulji in 34-letna Pircova žena Marija. Z njimi je sedel na zatočni klopi še 25-letni Stefančič Jože iz Vrhovskega pri Sv. Križu, ki presedeva že neko kazen v mariborski kaznilnici. Stefančič je bil obtožen, da je v družbi z omenjenim Oštrjem vplnil v noči 21. oktobra l. 1937 v mokrnoško šolo, kjer sta ga upravitelju pokradla razno obleko in perilo, razen tega pa tudi lovsko dvocevko in daljnogled, kar je presegalo vrednost 3000 din.

Obtožnica, ki jo je na razpravi zastopal namestnik državnega tožilca g. Perovšek, navaja, da se je Lekše zgledil pri zakoncih Pircvih v Vrhuljah, ki sta mu povedala, da vesta za ugodno priliko, kako bi prišli na lahek način do denarja. Rekla sta Lekšetu, da ima Zorko na Kalcah doma večjo vsoto denarja. Oba zakonca sta Lekšeta nagovarjala, naj čimprej izvrši vlom pri Zorku. Pirc je pri tej priliki še omenil, da

bodo pri tem ropu nujno potrebovali samokres, katerega pa bo že sam poskrbel. Vsi trije so nato šli v zidnico Gorenjca Franc, brata Marije Pircve, in se tam zadržali do večera. Noč je Lekše prespal pri Pircvih. Drugi dan pa je Pirc Jože napisal listek za svojega svaka Voglarja Antona in ga prosil, da bi izročil samokres človeku, ki pride z njegovim listkom in z njegovo hčerko k njemu. Listek je Pirc dal svoji hčerki, ki je šla z Lekšetom do Voglarja. Ta pa jima samokres ni hotel dati. Še pred ropom se je Lekše seznanil z Oštrjem Ivanom, ki ga je našel v Krškem in odvedel s seboj v Vrhulje. Oglasila sta se oba takoj pri Pircvih, nato pa so vsi štirje šli v Pircovo zidnico. Sem je Marija Pircova prinesla Lekšetu in Oštrju tudi večerjo. V zidnici so vsi štirje pili kano v noč. Ob tej priliki je Pircova imela soprožila pogovor o denarju, ki ga imata Zorkova. Takoj je bil za rop izdelan podoben načrt. Lekše, Oštr in Pirc so šli proti Kalcam, kjer so se najprej ustavili pred zidnico posestnika Naroglavca Jožeta. Vanjo so tudi vplinili in popili za kajž nekaj vina. Glavni namen pa jim je bil, da so prišli do lestve, katero so za izvršitev svojega načrta nujno potrebovali. Na to misel jih je napotil Pirc, ki je vedel, da imajo Zorkovi sprednja vrata hiše vedno zaklenjena, da pa se da v hišo priti skozi zadnja vrata, do katerih je mogoče priti samo s pomočjo lestve. Sprito tega je Pirc iz Naroglavceve zidnice odnesel s seboj k hiši Zorka tudi lestvo. V tem času pa se je Marija Pircova vrnila domov. Pri Zorkovi hiši je Pirc postavil lestev k zadnjim vratom, sam pa se je oboroženo s kolom postavil na stražo pred sprednja

vrata. Lekše in Oštr sta se splazila po lestvi v hišo in prišla v nezaklenjeno spalnico zakoncev Zorkovih, ki sta ležala v trdnem snu. Predno sta vstopila v spalnico, sta si napravila maski iz robcev in si ju nataknila na obraza.

V spalnici je Lekše stopil k postelji, kjer je spal Zorko, in spečega udaril z brovningom, ki mu ga je bil prej izročil Oštr, z vso silo po glavi. Oštr Ivan pa je Zorka udaril še parkrat s kolom. Zorko se je zaradi bolečin takoj predramil. Videč opasen položaj je takoj zbežal skozi sprednja vrata na prsto in k sosedu. Zorkove poškodbe na glavi so bile smrtonosne, vendar je v mož ležal še v bolnišnici nekaj časa brez zavesti. Po Zorkovem srečnem pobegu k sosedu je Lekše naperil samokres na njegovo ženo Jožeto in zahteval od nje denar za grožnjo, da jo sicer takoj usmrti. Preplašena žena je šla v shrambo, kjer je iz škropljenice vzela 3400 din in jih izročila razbojnikoma. Lekšetu in Oštrju pa je bila ta vsota očitno premajhna in zahtevala sta, da jima mora izročiti ves denar, kar ga je pri hiši, sicer bo smrt. Zena se je ponovno vrnila v shrambo in prinesla še preostanek 600 din. Po prejemu denarja sta oba tolovaja zapustila hišo in zbežala proti Naroglavci zidanci. Po ropu so se vsi štirje sestali v Pircovi hiši, in si razdelili denar. Pirc je dobil 1200 din,

ostalo pa Lekše in Oštr. Pri delitvi denarja je bila navzoča tudi Pircova, ki je shranila delež svojega moža in pri tem zahtevala, da bi jima moral Lekše izročiti nekaj več denarja. Zatem so popili še nekaj vina, nato sta Lekše in Oštr šla proti Leskovcu. S tem odhodom pa Pircova nista bila zadovoljna, kajti imela sta še drug načrt. Nagovarjala sta Lekšeta in Oštrja, da bi vsi štirje vplinili pri mačihi Pircve Marije Tereziji Gorenčevi v Novi gori, kjer bi se dobilo okrog 20.000 din gotovine. Marija je pri tem izjavila, da bi bilo potrebno Gorenčovo kar obesiti. Lekše in Oštr pa na ta načrt nista hotela pristati.

Obtoženci, ki so se zagovarjali zaradi tega zločina pred velikim senatom pod predsedstvom sos. Viktorja Durinja, so valili krivdo drug na drugega. Zlasti pa ni hotela biti ničesar kriva Pircova žena Marija, ki je naposled priznala le delno krivdo. Tudi Stefančič je odločno zanimal soudeležbo z Oštrjem pri vplomu v mokrnoško šolo.

Sodišče je po dolgem posvetovanju izreklo sodbo, da so vsi obtoženci krivi in obsodili Lekšeta Jožeta na 12 let robije, Oštrja Ivana na 14 let robije, Pirc Jožeta na 10 let in šest mesecev robije, njegovo ženo Marijo Pircovo na pet let robije in v Stefančiča Jožeta na sedem let robije.

Obnovitvena dela pri Sv. Jakobu

Po zunanji obnovi bo cerkev tudi znotraj olepšana

Ljubljana, 31. avgusta

Na prostranem šentjakobskem trgu zvezma cerkev sv. Jakoba, ki je bila od zunaj komaj pred dvema mesecema lepo preoblikovana, skoraj polovico prostora. To delo je čestno opravil stavbenik Jakob Kalc. Prikupljivo lice napravljata ta božji hram svetemu opazovalcu, ko se ozira po slikovitem trgu, kar je v nemajhnih zaslugi tudi lepa zunanost šentjakobske cerkve. Že pred več tedni so začeli zidarji in slikarji obnavljati tudi notranjost šentjakobske cerkve, kjer župnikuje že dolgo vrsto let znani narodni duhovnik g. Janko Barle. Notranja obnova te cerkve je bila tudi že nujna in skrajno potrebna, saj je od zadnje slikarije minilo že nekaj desetletij. Visoko tik pod stropom so najprej razpeli v dolgi cerkveni ladji in še spodaj pred glavnim oltarjem, v kapeli sv. Franciška Ksaverija in tudi na koro tramovja, ki so jih ob obeh straneh podprli in jih previdno in varno zvezali v leseni oder, ki je skoraj hermetično zaprt, da se preveč ne vpijeta z vrha prah in omet in da to ne ovira rednega opravljanja službe božje. Na odru morejo sedaj slikarji pod vodstvom slikarskega mojstra Petra Železnika očistevati in popravljati, kar je pokvarjenega

od znamenitih šubičevih fresk, ki seveda ostanje. Ozadje stene za velikim oltarjem, priznanim Wolfom delom, je popolnoma prenovljeno in na novo osveženo. Slike v kapeli sv. Franciška se bodo po obnovi pokazale v vsem sijaju, pred vsem, ker bo to kapelico krasila bogata baročna struktura. Vse druge oltarne slike v cerkvi, ki jih je osem, bodo tudi temeljito očiščene in na novo prebarvane. Križev pot bo po obnovitvi kakor nov. Na novo so napeljali tudi električno žico, jo vložili v posebno cev in jo nato zazidali v zidovje, tako da je odsej izključena vsaka, tudi najmanjša nezgoda. Še veliki lestenev je romal v delavnico k pasarju, kjer ga pravkar pozlatujejo.

Ko bo celotno delo dovršeno, se bo notranost šentjakobske cerkve z njenimi dragocnimi marmornatimi oltarji, ki so lepi umetovirni karmosenski obrti, kakor tudi s svojimi posebnimi okraski prav pokazala v vsej svoji lepoti. Stroški za vso obširno obnovitev bodo seveda precejšnji. Skrbni g. župnik ne misli talste prevallati na vse svoje župljane v obliki posebnega cerkvenega davka, kakor je že plačal račune za zunanjo obnovitev s prihranki in prostovoljnimi darovi.

Kaj je novega v Veliki Nedelji

Sokolski dom, ki je lahko za zgled drugim edinicam — Nove stavbe, sadna letina in tatovi poljskih pridelkov

Velika Nedelja, 31. avgusta

Mala Nedelja je prijazen grč na obronku Slovenskih goric z lepimi sadovnjaki, vinogradi in poljem. Pri nas je prav razgibano društveno življenje. Med najglednejše spada sokolska četa, ki je tik pred dokončanjem dozidave krasnega doma. Dozidava obsega kavarno pod odrom, poleg kavarne pivnico, (prostor za pijačo), in elektrarno, kjer je nameščen motor, tako da je ves dom razsvetljen z elektriko. Pri odru je dozidana kuhinja, ki jo pri vseh naših odrih navadno pogrešamo. Odr je tako povečan, da ima prostrano ozadje, na katerem lahko ob uprizaritvi nastopajo tudi vozniki, avtomobilisti. Na tem prostoru se bo lahko prikazal gledalec tudi ogled, če bo to zahtevala vsebina igre. Nad odrom je stanovanje za hišnika. Glede praktičnosti lahko služi ta sokolski dom našim podeželskim edinicam za zgled. Vsi prostori so preskrbljeni tudi s pešmi. Dvorano bo grela velika krasna peč, ki jo je darovala trdnika Pinter in Leonard iz Maribora. Agilna četa priredi svojo vsakoletno tombolo z ljudsko veselico že v povečanem domu, oficelna otvoritev doma pa bo 1. oktobra z akademijo, na katero se že sedaj vsi oddelki marljivo pripravljajo.

Četa je začela že tudi strelske vaje in ima dve oostrelni puški in zračno puško, po kateri z velikim veseljem sega naša mladina. Tik ob domu stoji novozgrajena enonadstropna hiša gostilničarja in izvoznika g. Zadravca s krasnimi sobami za tuje in lokalne. Brez dvoma je ta hiša, ki stoji na

lepem hričku, s katerega se vidi daleč po ščavnjski dolini, velike važnosti za turški promet. Otvoritev te narodne gostilne je bila 27. avgusta.

Lepo enonadstropno hišo si je ob Turji zgradil usnar g. Ciril Kosl. Pri tej priliki nam pade oko tudi na Godbeni dom, ki bo v kratkem pod streho. Pripomniti pa moramo, da darovalci lesa s čudnimi občutki gledajo razpadanje tam ležečega tramovja.

Sadna letina je letos zelo dobra, a cene so prenižke. Popustile so od 1.80 din za kg jabolka na 1.25 din. Kmečki zvezi se niso posrečile višje cene, zato se pač moramo zadovoljiti s slabimi.

Čedalje bolj se množe tatvine sadja in poljskih pridelkov. V največji nevarnosti so bile doslej marelice in breskve, katerih so si letos tatovi mnogo priskrbeli na tur račun. Prijav takih tatvin je malo ali skoraj nič, ker ljudje teh tatvin iz strahu pred njimi ne prijavljajo. Tako se je celo zgodilo, da so tatovi neko staro ženko, ki jih preganjala, poštno nabili. Tatov in prepečev si ni upala prijaviti, ker so ji zagrozili, da ji v tem primeru požgejo hišo. Takih primerov je mnogo. Na nekak način bo pač treba zaščititi našega človeka pred številnimi tatovi. Umetne bi bile prav stroge kazni.

Postani in ostani član

Vodnikove družbe!

Spominu ponesrečene-ga Sokola Benedičiča

Zeleniki, 1. septembra

Vest, da je podlegel g. Matevž Benedičič poškodbam, zadobljenim v nedeljo na Lušči, je vso našo sokolsko rodovino globoko pretresla. Brat Benedičič se je živahno udeleževal v društvenem življenju. Bil je vzor sokolske dejavnosti in discipline. Ni ga bilo v Sokolskem domu opravi, da ga ne bi bil opravil z največjo voljo. Povsod je pomagal.

Njegova smrt je zato odjeknila globoko v srh bratov in sester, ki so spremili svojega sodelavca v sredo ob 17.15 k večnemu počitku na domače pokopališče. Zeleniki lep čas niso videli pogreba, kakršen je bil ta. V žalni spreved se je uvrstilo vse sokolsko članstvo. Sokolsko društvo je poklonilo rajnemu krasen venec s trakovi in državnih barvah, nosili so društveni pravkar razviti prapor, a pri odprtem grobu je spregovoril br. Leopold Košmelj, ki je v vznešenih in občutnih besedah opisal plemeniti lik pokojnika, ki je moral iz naše srede v 26 letu starosti. Mnogotero oko se je zasolilo, ko so jele padati prve grude na sveč, nov grob. Vzornemu Sokolu bo ohranjen v vrstah železnikarskih Sokolov in Sokolice trajen in nepozaben spomin.

Smrtna žrtev spravljajna sadja

Škofjca, 1. septembra

Letos je vse vrste sadja izredno obrodilo. Polna so celo taka stara drevesa, ki že več let ni bilo na njih nobenega sadu. Tako staro visoko hrustlo ima Bregar, ki je naprosil sosedo 45 let starega Pavla Baniča, da bi mu otreseel sadje. Pavle Banič je zlezel po lestvi na drevo, Bregar pa je šel iskati potrebno posodo, kamor bo deval hrustle.

Ko je Bregar čez nekaj časa prinesel košare, je našel pod drevesom Pavla nepremično ležečega. Že oddalec ga je poklical, čes da tako ne bosta nič stiskala, mošta, če bo spal. Pavle se ni odzval. Bregar je stopil k njemu in ga potresel za rame, nato pa je Banič bolesto zastokal. Šele sedaj je videl Bregar, da je Banič nezavesten. Brž je poklical sosedo, ki so mu pomagali odnesti Baniča v hišo, kjer so ga skušali spraviti k zavesti. Opazili so tudi, da je bil potolčen na levi strani.

Ves napor ljudi ni imel uspeha in je Banič ponoti izdihnil. Kako se je nesreča dogodila, ne ve nihče. Vsi znaki pa kažejo, da je moral nesrečni Pavle Banič pasti že z lestve, ko je lezel na drevo, ker ni zlomljena nobena veja. Pokojnik je bil šibkega srca in ga je verjetno hkratu zadel še kap. Rajnik zapušča ženo in enega nepreskrbljenega otroka.

Zagreb in kruh vsakdanji

Zagreb grozi pomanjkanje kruha, toda ne morda zaradi mednarodnega položaja ali zaradi uvedbe krušnih kart, ne, zavr. krat smo hvala Bogu še daleč od tega. Pač pa se v Zagrebu ne morejo spopazumeti pekovski mojstri in njihovi pomočniki. Mestno poglavarstvo je moralo sklicati predstavnike enega in drugega tabora. Razgovarjali so se o povišanju plač pomočnikov, kakor tudi o ureditvi dela v pekarnah. Pomočniki so najodločneje odbili pogajanja o tem, da bi se delo v pekarnah pričelo opolnoti, ker je omejitven nočnega dela važno socialno in življenjsko vprašanje, od katerega ne bodo odstopili. Prihodnji ponedeljek se bodo pogajanja nadaljevala.

O nacionalni uri

O nacionalni uri v radu razpravlja den prirejalca naše radijske oddaje postaje ob 19.40 nacionalno uro. Že samo ime pove jasno, da se želijo s tem opozoriti poslušalci na nekatera naša važna narodna vprašanja. Toda večkrat se zgodijo presenečenja. Spuščati se v kritiko nacionalne ure bi nas zavedlo predalet. Vsekakor pa je nacionalna ura, kakršno oddaja beografska radijska postaja, postala ena izmed najbolj dolgočasnih točk sporeda in s tem je tudi že rečeno, da nacionalno uro najmanj poslušata tisto občinstvo, kateremu je nacionalna ura namenjena. V teh težkih časih, ki jih preživlja vse svet, bi se prav gotovo lahko našla mnogo zanimivejša snov, ki bi bila po vsebini in nacionalnem pomenu bolj vabljiva kakor vse ono, kar smo morali doslej poslušati.

Domače vesti

Kaj pravite?

Čitatelj z dežele nam piše: »Z velikim ugodjem smo čitali »Slovenec« vprašanje »Kaj pravite« o jutrovnih »senzacijah« in Jutrovi odgovor. Dobro ste ga po glavi Dovolite mi, da še nekaj popravim.

Kaj pravite, zakaj nedeljski »Slovenec«, ki smo ga na deželi dobili v roke, ni objavil najvažnejše sobotne domače vesti: besedila uredbe o banovini Hrvatski, ki je osnova vsega našega bodočega državnega razvoja.

Kaj pravite, zakaj nam je v četrtek 24. avgusta zamočal pretresljiv mirovni apel belgijskega kralja? Radovedni Kranjci, ki včasih vzamemo v roke tudi kar tiskajo v Kopitarjevi ulici, smo govor belgijskega kralja potem čitali naknadno v »Slovenec« dobesedno ponatisnjene po »Jutru«.

Kaj pravite, da nam isti list včasih v svoji drugi izdaji kot najnovejši poročila, kar je »Jutro« priobčilo v svoji prvi izdaji in v svoji drugi že izpopolnilo odnosno popravilo?

Kaj pravite, zakaj so pri »Slovenec« rabili štiri dni, predno so nekaj napisali o sporazumu, in zakaj niso ponatisnili, kar jim je nato povedalo glasilo podpredsednika vlade dr. Mačka?

Kaj pravite k temu, da v četrtek sirote čitatelji »Slovenca« niso nič zvedeli o Hitlerjevem končnem predlogu za razruševanje s Poljsko, ki ga je »Jutro« skoraj na celi prvi strani objavilo že v prvi izdaji? Kaj pravite, da je mesto tega »Slovenec« z velikimi naslovi objavil, da se v Berlinu nahaja poljski zastopnik in se mrzlično pogaja z zastopniki Nemčije.

Kaj pravite končno k »Slovenčev« včerajšnji senzaciji o Vorošilovem govoru, ki smo ga, če se ne varam, čitali v pone-deljskem »Jutru«.

Mi čitatelji »Jutra« seveda sedaj natančno vemo, zakaj se pri »Slovenec« toliko jezijo. Ali imamo prav? Kaj pravite?

Mi nič več ne rečemo. Samo bi pristavili, kako je z raznimi »praznimi senzacijami« za posebne izdaje. Včeraj dopolne so nas gospodje iz Kopitarjeve ulice presenetili s svojo prvo izredno izdajo. Razglasili so, da je med Rusijo in Nemčijo podpisana sklenjena vojaška zveza Anglija pa, da je nato iz strahu odpovedala svojo pomoč Poljski. S to ugotovitvijo, mislimo, da je tudi razprava ne samo o praznih, temveč tudi o sramotnih senzacijah končana.

* Pedagoški tečaj za profesorje, ki ga je nameravalo prirediti Pedagoško društvo v Ljubljani od 4. do 7. septembra, se ne bo vršil zaradi premalega števila prijav. Opozarjamo na to vse, ki so se za tečaj prijavili.

* Beograjski balet v kulturnem filmu. Neke domače filmske podjetje v Beogradu že dalj časa izdeluje kulturni film, ki bo prikazal lepote Jugoslavije. Seveda je treba med pokrajinske lepote uvrstiti tudi narodne plesje, pri katerih se obenem pokaže lepota in pestrost narodnih noš. V ta namen je predvčerajšnjim nastopil pred kamero balet beograjskega Narodnega gledališča. Radovedni smo, ali bo vendar enkrat uspelo vsaj kolikor toliko prikazati v domačem filmu del onega izobilja, ki ga imenujemo: lepote Jugoslavije.

* Bivši župan obsojen zaradi razbojništva. Poročali smo, da je moral stopiti pred mali senat okrožnega sodišča v Bje. lovaru bivši župan Josip Koturjak iz Čurlova, ker je napadel stariko Evo Mihokovičovo in ji ugrabil 23.000 din, nakar se je podal popivati v Virje, kjer so ga kmašu prijeli orožniki in mu zaplenili vse denar. Koturjak je bil zdaj obsojen na dve in pol leta robije, vračuna pa se mu preiskovalni zapor.

Christofov učni zavod

s pravico javnosti
Ljubljana, Domobranska c. 15.

vpisuje sedaj redno vsak dan tudi v nedeljo dopoldne in popoldne.

Zavod je organiziran kot redna enoletna trgovska šola. Učenci in učence uživajo ugodnosti kot na drž. trgovskih šolah (veljavnosti izpričeval, rodbinskih dokladov, vozne olajšave). Zavod je urejen po vzoru starih inozemskih šol in je največji in najmodernejši te vrste v naši državi. — Lastno novo šolsko poslopje! Edinstvena stopnišnica s 50 pisalnimi in računskimi stroji. Zavod ima vse prednosti sodobnega in odličnega učnega zavoda in zavzema vodilno mesto v tej vrsti strokovnega šolstva ter je potrjen od ministrstva trgovine in industrije ter kr. banske uprave. Šolnina zmerna! Pojasnila in prospekti brezplačno na razpolago osebno ali pismeno. Telefon dir. 48-43. (—)

Kompletna garnitura preparatov
Parfumerija »Venus«, Tyrševa 9.

ZA NEGO KOŽE din 22.—

* Kongres pravnikov v Rogaški Slatini in Mariboru od 25. do 27. septembra. Po obvestilu iz Beograda je zagotovljen popust na železnici za vse udeležence. Rok za prijave se podaljša do vključno 7. septembra, tako da se omogoči udeležba tudi onim, ki se dosedaj niso prijavili.

* Kongres vojnih invalidov iz vse Jugoslavije bo letos v Zagrebu od 6. do 10. oktobra. 212 delegatov bo zastopalo 88.000 članov. Po kongresu bodo delegati pohiteli z avtobusi na Plitviška jezera.

Trgovsko učilišče ROBIDA

s pravico javnosti,
LJUBLJANA — Trnovska ulica št. 15, vsposablja mlade ljudi po sodobnih metodah in individualnem pouku za samostojne trgovce in prvostopne pisarniške moči. — Vpisovanje vsak dan dopoldne in popoldne Trnovska ul. 15.

* Novi grobovi. V Domžalah je v četrtek popoldne umrl g. France Florin, eden izmed najznamenitejših domačih Sokolov. Učeval je splošno spoštovanje zaradi svoje kremenite zavednosti in zaradi svojega krasnega značaja. Zadnji pot bo nastopil danes ob pol 17. iz hiše žalosti v Šolski ulici 18. — V ljubljanski bolnišnici je umrla gospa Fanika Koširjeva iz Gornjega Logatca. Blago mater bodo danes ob 16. sprejeli v Sv. Križu. — Pokojnika blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

— Pri težki stolic, napetosti, glavobolu vsled naprtja očisti ena do dve čaši naravne »Franz-Josefove« grenke vode prebavne organe. »Franz-Josefova« voda lahko jemljejo tudi bolniki, ki leže, in jo imajo za dobro.

Ogl. rez. S. br. 30474/35.

* Trgovski učni zavod v Ljubljani. Kongresni trg 2, vpisuje v svoj enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti redno vsak delavnik od 9. do 12. in od 3. do pol 7. ure popoldne. Tečaj je organiziran kot redna enoletna trgovska šola in nudi svojim učencem vse ugodnosti, kakor jih imajo učenci državnih trgovskih šol. Zavod se nahaja na Kongresnem trgu v bivših prostorih državne dvorazredne trgovske šole in ima prostorne najmodernejske učilnice. Zavod si je zavrlo svoje solidnosti in svojih učnih uspehov pridobil izvrstnim sloves in je po svojih pedagoških metodah in prvostopnih učnih močeh najmodernejši in najuglednejši zavod te vrste. — Vsa podobna pojasnila daje vodstvo zavoda ustno ali pismeno. Telefon Dopisne trgovske šole 29-86. (—)

* Šoferski izpiti počinli šoferjev in »amovzačev« motornih vozil bodo za sredo Kranj, Radovljico in Škofjo Loko v četrtek 14. septembra ob 8. pri sresnem načelstvu v Kranju. Interesenti naj svoje pravilno opremljene prošnje pravočasno vložijo pri sresnem načelstvu v Kranju.

* Huda nesreča pri tresenju hrust. 32-letni Franc Piskole, posestnik iz Radulje pri Šmarjeti, je tresel sad na visoki hrusti. Nemadno pa je omahnil in padel več metrov globoko. Piskole je skušal vstati, vendar zaradi hudih bolečin brez tuje pomoči ni mogel. Prihitieli sosedje so ga spravili v hišo, kjer so mu z mokrimi obkladki skušali lajšati bolečine. Ker bolečine niso prenehale, so ga odpeljali v novomeško bolnišnico.

Dr. Kocijančič Viktor

zopet redno ordinira

ŠKOFJA LOKA

u— Srednja glasbena šola (dr. konservatorij) sprejema nove gojence vse te dni do 5. t. m., nato bodo sprejemni izpiti po določenem urniku, ki bo nabit v veži poslopja. Lanski gojenci se vpišejo lahko do 15. t. m. Vsi gojenci morajo izpolniti uradno prijavo, jo kolkovati s 50 din. Vse ostale podrobnosti v veži konservatorija.

u— Pazite na otroke! Včeraj so naenkrat pripeljali v splošno bolnišnico dva otročiča z dežele, ki sta se doma ob pomankanju pozornosti odraslih oparila, da sta dobila nevarne poškodbe. V Makovcah pri Komendi si je dveletni posestnik sin France Zorman zvrnil posodo vrele kave na obraz, v Zagorici pri Dobrepoljah pa je komaj dobro leto stari Lojze Grm prevrnil lonec kropa nase. Podobne nesreče so zlasti po vseh zelo pogosto, zato so obenem nazorno svarilo materam, naj svojim malim ne pustijo šariti okrog štedilnika.

u— Narodna obrambna števna zadruga. V petek, dne 15. septembra ob 18. uri bo v zabudnih prostorih, Masarykova cesta 14/II občni zbor Narodno-obrambne tiškovne zadruge v Ljubljani s sledečim dnevnim redom: 1) poročilo nadzorstva, 2) poročilo načelstva in 3) likvidacija zadruge. Načelnik. (—)

u— Zdrženje gostilniških podjetij v Ljubljani obvešča članstvo, da je banska uprava dovolila za čas velesoja od 2. do 11. septembra podaljšanje policijske ure za gostinske obrate v Ljubljani (razen za vl. noteče in buffete) do 2. ure zjutraj, za kavarno pa do 3. zjutraj z omejitvijo, da se po 2. ne smejo točiti alkoholne pijače.

Pozor, restavraterji in gostilničarji!

Po zelo ugodnih cenah nudi izborno domačo salamo, šunko alá Praga v konzervah ter razne vrste sira in sardine

trgovina z delikatesami V. A. JANEŠ, Aleksandrova 12, tel. št. 3455.

u— V evangelijski cerkvi v Ljubljani bo jutri ob 10. spet redna služba božja.

u— Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal danes od 20. do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni zdravstveni svetnik dr. Franta Mis, Poljanska cesta št. 15/II telefon št. 32-84.

Izplača se Vam naročiti filme iz Ljubljane

in poslati iste v razvijanje, ker Vam izgotovljene slike, še isti dan ko prejmemo — odpošljemo. Potkusite enkrat — postanete prav gotovo naš stalni odjemalec.

Imamo na zalogi
filme
najnovejše
emulzije do 1. 1941.

Razvijamo in kopiramo priznane prvostopno! Naš ček. račun št. 13-235. Naša tel. št. 25-66 in 25-67. — Se priporoča!

Foto Tourist — Lojze Šmuc
LJUBLJANA — ALEKSANDROVA C. 2.

u— Opozorilo. Mestno poglavarstvo opozarja ljubljanske občane, da naj postopajo pri plačevanju prostovoljne socialne davčnice skrajno previdno. Dognalo se je, da izrablja nekdo zaupanje občanov in pobira to davščino za sebe. Vsi oni, ki so od mestnega poglavarstva pooblašeni za sprejemanje denarnih prispevkov, imajo posebne legitimacije s fotografijo. Za vsako plačilo morajo dati potrdilo na uradni tiskovini z uradnim žigom. Predpisano je, da morajo izdajati strankam prepise potrdil, izvirnik ostane uradu. Zahtevajte vedno legitimacijo in potrdilo! Kdor pobira prostovoljno socialno davščino in nima legitimacije ter ne izdaja pravih potrdil, spada na policijo.

NA TRADICIONALNO ŽEGNANJE V KAŠELJ

na zajca, v nedeljo in ponedeljek naj pohiti vse, staro in mlado! — Velika žegnanska veselica se bo vršila tudi letos v vseh prostorih in velikem vrtu gostilne pri Gradu v Zgoranjem Kašlju

ob izvrstnem vinu, jedilih, krofih in poticah. Vlakov do postaje pri Dev. Mariji v Polju in Zaloga je dovolj. Avtobus pa bo vozil izpred Mestnega doma popoldne od pol treh naprej vsako uro.

u— Rezervni oficirji, udeleženci poto-vanja v Beograd, na Oplenac in Topolo, ki niso dobili okrožnice št. 1185, naj se danes reklamirajo v društveni pisarni med 18. in 19. Vsem tovaršem sporočamo, da so vse priprave izvršene; zaradi možnih izprememb zasledujte dnevno časopisje! Dododbor Ljubljana.

u— Sadjarji in vrtnarji. Izlet v Pletenje in na Grm se zaradi tehničnih ovir preloži na nedeljo 10. septembra. Sadjarstva in vrtnarska podružnica Ljubljana-severni del sprejema še naknadno nove izletnike do 5. t. m. zvečer po tajniku Lukežu Rudolfu, Ljubljana, Tyrševa cesta 99. Kdor se bo udeležil, mu ne bo žal.

u— JNAJ »Jugoslovija«. Izredna od-borova se bo drevi ob 19.30. Vabljeni vsi odborniki in načelniki sekcij, da se te važne seje zanesljivo in točno udeležijo.

Poslužite se Putnikovega posebnega vlaka v Beograd.

Odhod iz Ljubljane 2. septembra zvečer. Povratek 5. septembra zjutraj. — Cena 145 din. — Prijave v vseh biljetarnah Putnika Slovenije.

u— Kup prometnih nesreč. Včeraj in predsončnim so na kirurškem oddelku splošne bolnišnice sprejeli celo vrsto ranjenec, ki so postali žrtve prometnih nesreč. Med drugimi so pripeljali 54letnega voznika Andreja Štreklja, zaposlenega na posestvu barona Borna pri Sv. Ani nad Tržičem. Mož je popolnoma gluhi, pa ni čuda, da se mu je pripetila nesreča, ki je danes na cestah zmerom živahnjejši avtomobilski promet. Podri ga je neznan avtomobilist in mu zlomil levo nogo. Pred škofijo je včeraj neki motokrošist podri 67letno kuharico Marijo Rantovo s Mestnega trga. Prizadeval ji je precej hude poškodbe. Anton Jager, 17letni posestnik sin iz Dobrunj, pa je v štepanji vasil tako nesrečno padel s polnega sonpnega voza, da je prišel naravnost pod kolo in

Razkošen film mladostnega humorja in krasne glasbe **PESEM SREČE** KINO UNION, tel. 22-21. V filmu poje priljubljena Deanne Durbin med drugim tudi: »Serenada zvezdicam«, »Zvon vkapelice«, »Rada žvižgam« in »Gounodovo Ave Mario« s spremljevanjem dunajskega deškega zbora! Blagajna odprta od 11. do 12. ure in od 15. ure dalje! Predstave ob 16., 19. in 21. uri!

Razkošno inscenirana filmska komedija! Doživljaj in komična usoda mladeniča v pravilčni deželi 1001 noči. **ALI BABA** IN 40 HAJDUKOV. V gl. vl.: Edi Cantor. KINO SLOGA, tel. 27-30, ob 16., 19. in 21. uri.

DANES OTVARJA KINO MATICA NOVO SEZIJO 1939/40 z moderno dramo **PEKEL V LJUBEZNI**

Prekrasni francoski film z največjim umetnikom Francije JEAN GABIN in lepoticco MIREILLE BALIN. Bogata zanimiva drama o ženi, za katere ljubezen so moški vse žrtvovali. Film poln erotike in ljudskih strasti. Predstave ob 16., 19. in 21. uri

mu je zlomilo nogo. Komaj 6 let staro Marijo Borčovo iz Loke pri Mengšu je mati peljala na kolesu, pa je dekletce po neprevidnosti vtaknilo nogo med igle, da ji je odtrgalo palec. V bolnišnico sta morala tudi posestnik Janez Kopic iz Dvorja in šletni poštarjev sin Marjan Hudnik s Hradeckega ceste — oba sta padla s kolesa in se precej nerodno potolkla.

u— Nesogoda v tovarni. Mestni reševalci so včeraj pripeljali na kirurški oddelk

sleparja, ki je tudi v Ptuju poskušal svojo srečo. Obvestil je policijo, ki je aretirala 45letnega Jožeta Zorala iz Novega Sada. Aretiranec je priznal, da je škarje in britve, ki jih je izbral mariborskim brivcem in trgovcem, prodal.

a— Mož-kavaler. Razburjiv dogodek se je pripetil v Jareninskem dolu v Slovenskih gorah. Josip K. je napadel svojo ženo in jo pretepel. 42letni kmetič dmnar Jernej Kmetič pa se je hotel izkazati kavalirja. Priskočil je napadeni ženi na pomoč. Kavalirstvo pa je Josipa K. tako razburilo, da je navall na Kmetiča in mu prizadel več poškodb, zaradi katerih se je moral Kmetič zateči v bolnišnico. Josip K. se bo moral zaradi tega zagovarjati.

Iz Celja

e— Proslava kraljevega rojstnega dne. V torek ob 20.30 se bo začela v Mestnem gledališču slavnostna akademija Sokolskega društva Celja I. V sredo ob 6. zjutraj bo po mestu budnica vojaške godbe. Ob 8. bo služba božja v opatijski cerkvi, ob pol 9. pa v pravoslavni in evangelijski cerkvi ter v starokatoliški kapeli. Ob pokanju topičev na Miklavškem hribu se bo pričel ob 9.30 vojaški defile pred mestnim poglavarstvom. Ob 10.30 istotam slavnostno zborovanje, ki se ga bodo udeležili zastopniki oblastev in uradov, društva in korporacije, šole in ostalo občinstvo. Najprej bo godba zaigrala državno himno. Sledil bo govor župana. Nato bodo zapeli združeni pevski zbori, svečanost pa bo zaključila himna »Hej Slovani! Po tej svečanosti bo v veliki dvorani Narodnega doma sokolska proslava kraljevega rojstnega dne, pred mestnim poglavarstvom pa bo promenadni koncert vojaške godbe. Ob pokanju topičev na Miklavškem hribu in kresu in umetnem ognju na Starem gradu bo krenila ob 20. z Dečkovega trga baklada po Gosposki ulici, Glavnem trgu, Ulici dr. Gregorja Zerjave, Trgu kralja Aleksandra, Aškerčevi ulici, Mariborski in Kralja Petra cesti ter Prešernovi ulici do mestnega poglavarstva, kjer bo razhod. V bakladi bodo korakale godbe, zastopniki oblastev in uradov, sokolstvo, slovenski fantje in dekleta, gasilstvo, članstvo drugih korporacij in društev ter ostalo občinstvo. Vabimo občinstvo, da med baklado okraši in razsvetli okna svojih stanovanj!

e— Skupna pevska vaja vseh moških zborov za proslavo kraljevega rojstnega dne bo v ponedeljek 4. t. m. ob 20. v Narodnem domu.

e— Sokolsko društvo Celje matica sporoča: Zaradi ovir tehničnega značaja se bo pričela redna telovadba članstva, narasčala in deca 19. t. m. Vpisovanje deca vsako sredo in soboto ob 17. do 19.30.

e— Glasbena Matica v Celju. Vpisovanje novincev in tudi starih gojencev bo danes, v ponedeljek 4. in torek 5. t. m. vsak dan od 9. do 12. in od 15. do 17. Vse podrobnosti so na lepakah in na razglašni tabli v Glasbeni matici, Slomškovi trg 10/I.

e— Usoden padec. V četrtek zjutraj je padla 47letna Ana Plaskanova od Sv. Andreja pri Velenju doma po stopnicah 10 m globoko in si zlomila desno roko v zapestju ter se močno poškodovala po križu in desni nogi. Prepeljali so jo v celjsko bolnišnico.

R A D I O

Sobota 2. septembra

Ljubljana 10: Otvoritev ljublj. velesoja. — 12: Plošče. — 12:45: Plošče. — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Plošče. — 17: Otroška ura: Nadaljevanje otroške povesti in lutkovna igra Gasperček. — 17:50: Pregled sporeda. — 18: Zadelupst igra radijski orkester. — 18:40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19:40: Nac. ura. — 20: O zunanji politiki (dr. A. Kuhar). — 20:30: Veselji zivalski krog. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Za vesel konec tedna igra radijski orkester.

Beograd 18:20: Plošče in pesmi. — 20: Pester glasbeni spored. — 21:10: Orkester. — 22:15: Lahka godba in ples. — Zagreb 20: Orkester in tamburaški zbor. — 22:20: Ples. — Fraga 20: Opera in operetna muzika. — 21:30: Iz zvočnih filmov. — 22:10: Lahka godba in ples. — Varšava 21: Poljska glasba. — Sofija 18:20: Mandoline in petje. — 20:30: Orkestralni koncert in plošče. — 21:40: Lahka godba in ples. — Dunaj 12: Orkester. — 16: Stari gramofon. — 19: Zabaven spored. — 20:15: Koncertni večer. — 22:15: Lahka godba in ples. — Berlin 20:15: Iz mesta in dežele. — 22:45: Kakor Dunaj. — 24: Nočni koncert. — München 20:10: Nemška glasba. — 22:30: Nočni koncert. — Pariz 19:50: Plošče in zvočne slike. — 20:30: operni prenos.

Iz Kranja

r— Praznovanje rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. Sokolsko društvo sporoča, da je najavljeni spored izpremenjen takole: telovadna akademija bo 2. t. m. ob 20. uri, vendar na letnem telovadišču le, če bo pravočasno odstranjene nove težave, sicer bo pa v telovadnici. Tudi bo morala biti akademija občno skrajšana, ker niso vse točke izvedljive v zaprtem prostoru. Društvo bo izvedlo akademijo, da ohrani 10 letno tradicijo, prosi pa spoštovane posetnike, da skrajšanje sporeda oprostite. Sprevod organizira občina, za to posebnega sokolskega sprevoda ne bo. Slavnostni zbor bo v sredo ob pol 11. uri v telovadnici.

INSERIRAJTE V »JUTRO«!

SPORT

Ljubljana-Hašk

Kakor poročajo iz Beograda, bo v najkrajšem času prišlo do sporazuma v našem nogometu. Eden glavnih, če ne glavnih vzrok, da do tega še ni prišlo, je delitev klubov v dve ligi. Prometne prilike oziroma geografske oddaljenosti in sedanji poset tekem so krive, da pri nas ni mogoče uveljaviti samo ene lige. In tako smo prišli do tega, da se igrajo prvenstvene tekme v dveh ligah.

Hrvaško-slovenska liga je zavzela geografsko najbližje klube z izjemo Šaša iz Sarajeva in Baške iz Subotice. Kvaliteta klubov je precej izenačena, kar so pokazali nedeljski rezultati. Seveda nas boli hud poraz v Zagrebu. Toda, ne smemo pozabiti, da je naše moštvo začelo zalezovali nesreča v nedeljski tekmi ob 62. minuti dalje, ko so bili trije igralci skoro onepos-

sobljeni za igro. Ravno to dejstvo daje velike brige klubskega odbora za nedeljsko tekmo. Toda iz vrst naših fantov zvečmo, da se bodo v nedeljo borili kot levi, kajti dobro se zavedajo važnosti jutranje tekme. Hašk je sedaj izredno dober, kar je pokazal v nedeljo v Splitu, kjer je odpravil tamkajšnjega Hajdukovega konkurenta kar s 4:1. V Ljubljano bo pripeljal Hašk vse svoje kanone in najnovejše pridobitve, med njimi tudi Ljubljana Zupaniča. Hašku gre tudi za prvo mesto, za to bo v nedeljo prava prvenstvena borba, za katero vlada razumljivo zanimanje.

Tekma bo na igrišču ob Tyrševi cesti ob 16.45, ob 15. bo predtekma med juniorji Ljubljane in SK Moste. Igralo se bo ob vsakem vremenu.

Mars-Bratstvo

Na igrišču za Kolinsko tovarno bo jutri dopoldne ogorčena borba med odličnima enajstoricama Marsa in Bratstva. Obe moštvi sta trenutno lepo uigrani, žilavi in odporni. Katero moštvo bo zmagovalo je danes težko reči. Rezultat tega srečanja bo enemu in drugemu v nadaljnjem tekmovalju velike važnosti.

Tekma se prične ob 9.30 na igrišču za Kolinsko tovarno.

Svoboda-Jadran

Svoboda : Jadran. Jutri ob 10. bo na igrišču Ljubljane važna prvenstvena tekma med gornjima kluboma. Ker sta se v prvem kolu oboje klubov slabo odrezala, bosta v nedeljo gotovo dala vse iz sebe, da popravita ta neuspeh.

Reka-Hermes

V drugem kolu jesenskega prvenstva se srečata na Viču domačin Reka in favorit za prvo mesto, Hermes. Kakor vse tekme med tem kluboma, bo tudi ta gotovo ena najlepših v celotnem prvenstvu.

Da se ta tekma še lahko vrši na tem igrišču, gre zahvala lastnikom kupljenih parcel, ki so dali dovoljenje. Začetek ob 10.30.

Sportni dan na Rakeku

Jutri bo SK Javornik na Rakeku že štirinajsti priredil revijo svoje delavnosti z naslednjim sporedom: dopoldne: ob 8. uri pred postajo start domačin in okoliških kolezarjev k dirki na progi Rakek-Ivanjesele - Laze - Planina - Unec - Rakek. Juniorji prevozi progo enkrat, seniorji pa dvakrat. Cilj pred Sokolskim domom, ob 9. uri v dvorani Sokolskega doma turnir v namiznem tenisu, dostopen le tekmovalcem iz Rakeka in okolice; popoldne: na sportnem igrišču prijateljska nogometna tekma SK Kamnik : SK Javornik. Po tekmi bo v prostorih Sokolskega doma domača sportna zabava s plesom.

Državno prvenstvo v plavanju

Na seji upravnega odbora plavalnega saveza so določili skupine in izžrebali startne številke za državno prvenstvo pomazelnikov v plavanju, ki bo danes in jutri za moške v Bjelovarju, za ženske pa v Crikvenici. Po razpisu bodo predtekmovalnja samo na progah 100 m, na daljših pa takoj finalne tekme in sicer tako, da se bodo v eni skupini srečali najboljši, v drugi pa slabši.

Tekmovalje v Bjelovarju je sestavljeno po udeležencih takole:

100 m prosto: prva skupina L. Štakula, Žižek, Curtini, Puhar; II. skupina I. Štakula, Defilipis, Fritsch (Ilirija), Čuček; III. skupina dr. Vilfan (Ilirija), Petrone, Stocker, inž. Gazzari, L. Ciganović. Najboljše šest pride v finale.

Na 10 m prsno bodo le izbirne tekme. V najmočnejši skupini nastopijo Grkinič, Binder, Cerer in Barbieri, v drugi pa Bjelič, Laškarin, Dvoržak, Kohn in Hribar.

Na 100 hrbtno: I. skupina Bakašun, dr. Vilfan, inž. Gazzari, Pelhan; II. skupina Marčič, Negovetič, Ciganović, Pestevšek; III. skupina Vidmar, Strmac, Perfetta, Drobnič.

Na 200 m prosto: I. skupina Žižek, Defilipis, Potočnik; II. skupina dr. Vilfan, Curtini, I. Štakula, inž. Gazzari; III. skupina Pelhan, Drobnič, Fritsch, Biršič, Stocker, Grkinič.

Na 400 m prosto: I. skupina Potočnik, Curtini, Bala, Puhar, Žižek, Defilipis; II. skupina Mihalek, Pestevšek, Stocker, Baica, Boršič. Na 1500 m so prijavljeni Mihalek, Žižek, Bala in Baica.

Na 200 m prsno: I. skupina Kohn, Cerer, Grkinič, Barbieri, Bjelič; II. skupina Dvoržak, Binder, Hribar, Laškarin.

Za žensko prvenstvo v Crikvenici je določen naslednji vrstni red:

100 m prosto: 1. skupina Keržan, Beara, Smolk; II. skupina Sidar, Finc, Dumlič; III. skupina Boršič, Jenuli, Krmpotič.

Na 100 m hrbtno bo takoj finale: Beara, Bradač, Finc, Wimmer, Smolk. Enako bo takoj finale na 100 m prsno: Orlič, Wimmer, Martin, Fischer, Boršič, Werner.

Na 400 m prosto: Keržan, Krmpotič, Roje, Beara, Finc, Smolk.

200 m prsno: Martin, Fischer, Werner, Orlič, Boršič, Wimmer.

V nekaj vrstah

Zaradi mednarodnega političnega položaja so bile odpovedane domala vse mednarodne prireditve, določene za jutri. Poročali smo že, da je bilo odpovedano tekmovalje za veslaško prvenstvo Evrope, zdaj pa so odpovedali sredi tekmovalja še svetovno kolesarsko prvenstvo v Milanu in tudi sablaško prvenstvo, ki bi se moralo že včeraj začeti v Meranu. Vojna nevarnost je dalje preprečila začetek angleške profesionalne lige, a tudi Francozi so odpovedali svoje prvenstvo, ker so bili igralci vpoklicani v vojske.

V četrtek popoldne bi morale priti v Zagreb madžarske teniske igralke, ki naj bi nastopile v tekmovalju za srednjeevropski pokal nasproti Jugoslaviji. Če so domnevali, da jih sprito mednarodnih dogodkov ne bo, a so včeraj vendarle dopotovale.

v obliki tekmi v nižjem in višjem oddelku pokažejo sadove svojega pridnega dela v poedinih svojih društvih. Za tekme vlada veliko zanimanje po vseh župah.

Tudi v Karlovcu bodo imeli vadiateljski tečaj. Za članice bo karlovaška župa priredila od 4. do 10. t. m. poseben tečaj pod vodstvom savezne potovalne vadiateljice in vabi tudi sosedne župe, da prijavijo svoje tečajnice, da bo tečaj tembolje uspeh.

Češko sokolstvo in židi. Na osnovi naredb državnega protektorja je odredila ČOS, da morajo vse njene edince s 26. avgustom črtati iz svojih članskih vrst vse državljane, protektorata češkomoravskega, ki so židovskega porekla.

Sokolski zlet na Koroški Beli-Javornik. V nedeljo 3. t. m. bo na Koroški Beli sokolski zlet edinic, ki so vključeni v jeseniškem sokolskem okrožju. Za to veliko sokolsko prireditev se vsa društva temeljito pripravljajo. Sokol na Jesenicah se udeležiti zleta z vsemi oddelki. Zbirališče vseh oddelkov bo ob 13. pred Sokolskim domom na Jesenicah, odkoder odkorakamo z god. bo in prapori na čelu na Javornik. Bratje in sestre, vsi!

Kamniški Sokol bo dostojno proslavil rojstni dan svojega kralja in staroste. Ni so časi velikih in šumnih proslav, važnejše je sedaj to, kar govori srce. Videli boste, da je ljubezen, ki jo Sokol goji do mladega kralja, odkrita in globoka. Večkrat je že imel Kamnik priliko videti našega kralja, ko je prihajal v naše planine. Vedno smo težko pričakovali njegovih obiskov in vedno smo ga pozdravljali z mislijo: to je naš mladi kralj, za katerega moramo vsi skrbeti, kajti njegova usoda je naša usoda in on je še tako mlad in neizkušen. Izgubil je zgodaj svojega očeta! Dolžnost naš Sokolov je, da te misli in občutja državljanov na njegov rojstni dan tolažimo. Povedali bi mu radi, da smo z njim. Sokolstvo se anide v terek ob pol 21h v čitalniški dvorani. Na sporedu so govori, deklaracije, petje in godba čitalniškega salonskega orkestra. Vabimo k naši proslavi ter Vas hkrati prosimo, da na ta večer izobesite zastave ter razsvetlite okna. Pred proslavo bo po mestu sprevod, katerega zbirališče bo ob pol 20. na Glavnem trgu. Povorka se udeležijo vsa kamniška društva ter je bo organizirala občina Kamnik.

Sokol v Litiji priredi v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. slavnostno sejo 6. t. m. takoj po šolski službi božji v dvorani na Stavbah.

Za one, ki pojdejo v prvi razred

Pravkar je izšla že lansko leto napovedana Mödendorferjeva Začetnica, ki je po sestavi in metodičnih načelih svojevrstna knjiga. Prosvetni svet je knjigo odobril kot učbenik za I. in II. razred ljudskih šol, knjiga pa si bo po svoji kakovosti prej ali slej priborila prvenstvo, ki ga zasluži. Prvemu delu knjige sledita v prihodnjih mesecih še drugi in tretji del. Toda že iz prvega dela je razvidno, kakšnih vzgojnih in metodičnih načel se je pisatelj držal pri sestavi Začetnice.

Naloga ljudske šole je izobraževanje najširših slojev naroda. Ljudska šola mora podati mladini osnovno izobrazbo, ki je prvi pogoj za razumevanje sodobne kulture in napredka sploh. Smoter pouka v elementarnem razredu pa je, da se otrok nauči brati in pisati materinščino in dobi osnovne pojme za vse druge predmete, prvenec mora dobiti v prvem letu šolanja temelj za vsa nadaljnja zgradbo uka in vzgoje. Osnovni šolski pouk pa mora biti podan tako, da vzbuja v otroku veselje do uka in do šole sploh. Temu učnemu zahtevku odgovarja Mödendorferjeva Začetnica kakor nobena, na našem knjižnem trgu dosežala izdana knjiga te vrste. Snov je prestra, umetniško štirbarvne slike Frana Stiplovskega, reproducirane s kliseji, ponazarjajo in ozivljajo snov, da se vsakomur priklubi. Začetnica je sestavljena po načelih strnjene pouka, ker so v njej podani vsi predmeti: branje, pisanje, risanje, računstvo, nazorni nauk, petje, telovadba in ročno delo. Posebna odlika knjige pa je v tem, ker je vsa snov izvedena iz slovenskega narodopisja, je zatorej ljudska slovenska začetnica, ki prinaša naše življenje tudi v šolo in zbližuje oba vzgojna činitelja: šolo in dom.

Mödendorferjeva Začetnica je sestavljena po načelu globalnega pouka, to se pravi: izhodišče za čitanje in pisanje ni posamezna mrtva črka, temveč celotna beseda v stavku. O globalni metodi so mnega metodikov različni. Nekateri niso za globalno metodo, drugi jo spet fanatično zagovarjajo. Mislim pa, da ni jedro v tem, ali naj bo metoda globalna ali analitično-sintetična, temveč v tem, kako je kakšno načelo v praksi izvedeno. Če naj s tega vidika ocenimo Mödendorferjevo delo, tedaj je treba reči, da se je izvedba globalnega načela v pričujoči Začetnici pisatelju docela posrečila. Zlasti je treba poudariti, da more učitelj knjigo uporabljati, če se drži globalnega ali pa analitično-sintetičnega načela. To je pisatelj poudaril tudi v komentarju Začetnice, v »Sodobni šoli« — priročniku k Slovenski začetnici, ki je lansko leto izšla in ki daje izčrpna navodila učitelju pri uporabi te Začetnice.

Svetovati je vsakemu učitelju in vzgojitelju, ki namerava uporabljati Mödendorferjevo Začetnico, da se dobro poglubi v knjigo »Sodobna šola«. Mödendorferjeva Začetnica nam podaja kos pristnega narodovega življenja. Mladina se pri tej knjigi ne bo dolgočasila, zlasti če upoštevamo še lepe štirbarvne ilustracije. Knjiga je učbenik in istočasno slikanica, skoraj bi rekli za mlade dve enobarvni reprodukciji iz III. dela Začetnice, in sicer naslovne slike za Pomlad in O Pustu, ne da bi kdo stulil, da so to posnetki učne knjige, ki smo jih imeli dosedaj za neprevajljive in suhoparne.

Tako bo menda ne samo otroku, temveč tudi učitelju olajšan pouk v elementarnem razredu, ki je, kakor vedo učitelji iz prakse, najtežji. Začetnica je vseskozi originalno delo, s katerim se moremo ponašati pred vsakim kulturnim narodom. Končno besedo bodo še spregovorili praktiki, ko izdeta še ostala dela in ju bodo preizkusili. O uspehu sam zase ne dvomim.

Ivan Vouk.

Iz Trbovelj

— Vpisovanje v strokovno nadaljevalno šolo v Trbovljah bo v nedeljo 3. t. m. ob 8. ure dalje. Pouk se začne v ponedeljek 4. t. m. ob 17. uri.

Iz življenja na deželi

RIBNICA. Sokolski zvočni kino bo predvajal nocoj ob 20.30 in jutri ob 15.15 in 20.30 film po romanu Peyreja »Beli eskadron«. Za dodatek Paramountov zvočni tehnik.

DOLENJI LOGATEC. Zvočni kino Sokol bo predvajal drevi ob pol 21. in jutri ob 17. in pol 21. prekrasen glasbeni film »V carstvu valčar«. Prihodnji spored 7. in 8. septembra »Legija častice. Posetite vsi!«

LJUTOMER. Zvočni kino Sokolski dom predvaja danes ob 20. jutri ob 16. in ob 20. ter v ponedeljek ob 20. v prenovljeni dvorani Sokolskega doma velfilm »Dobra zemlja«. V glavni vlogi Paul Muni. Za dodatek Foksov zvočni tehnik. Naslednji film 8. do 10. septembra 1939. —

TRZICA. Kino bo predvajal danes in jutri izredno lep film »Uspavanka«. Prihodnji spored: »Beli jorgovanci.«

Iz Litije

— Zanimiva pokušnja najkije in kurje pečenke. Društvo rejcev malih živali nabavlja za člane razne plemenite vrste malih živali. Siromnim članom dajejo živali tudi brezplačno. Odbor Društva rejcev malih živali bo svojo akcijo zdaj na jesen nadaljeval. Da si zbere čim več denarnih sredstev, priredi v nedeljo 3. septembra vrtno veselico pri Modcu na Glavnem trgu. Ob tej priliki bo pokušnja kunjih pečen in kuretnine, kakor rojajlendk, plimetk, štajerskih kokoši in drugih plemenitih vrst. Obisk priporočamo.

— Dve volovski koži je ukradel. Pri pošilki volovskih kož na litjskem kolodvoru so opazili, da je neznan tat odnesel dva kosa. Orožniki so odšli brž na delo. Eno kožo so našli nedaleč od kolodvora in je bila najdba dokaz, da si je nočni dolgopretniš naložil na svoja ramena pretežno breme. Sum za tatvino je padel na delavca Marzila Franceta iz brežiške okolice, ki je zaposlen zadnje čase pri nas. France je tatvino tajil. Orožniki pa niso odnehali. Narednik g. Žuvela je preiskal stanovanje osumljenega Franceta. nato pa še bližnjo okolico in pod kupom suhe praproti našel jamo, v njej pa ukradeno volovsko kožo. Pod takimi dokazi je nato tudi France priznal svojo tatvino.

Iz Ptuj

— Na veliki sokolski tomboli v Ptuj vas čaka sreča. Za 2 din, kolikor stane tombolska karta, lahko dobite 3000 din gotovine ali nevestino balo, kuhinjsko opremo, rejeno telko, krasno moško obleko, seženi drv, vrečo moke in še nešteto drugih dragocenih dobitev. Tako bogate tombole v Ptuj še ni bilo. Vsi dobiki so vredni nad 30.000 din. Pohitite z nakupom tombolskih kart, ki jih dobite v vseh trafikah! —

— Rezervni oficirji, ki želijo v Beograd in na Oplenac, dobijo pri vojnem okrožju v Mariboru do vključno 3. septembra brezplačne objave za vožnjo v Beograd.

— Zvočni kino je za tekočo sezono uvedel težko pričakovane abnomske vstopnice. Ker je s tem vstopnina močno znižana, ljubitelji filma pridno posegajo po blokih. Tudi aparaturo je vodstvo dalo v popravilo, in bodo s tem odpadle vse upravičene in neupravičene kritike. Morda bodo tudi filmi v tej sezoni mnogo boljše, vsaj spored prvega meseca kaže, da se bo tudi v tem pogledu ugodilo željam občinstva.

— V ptujsko bolnišnico so pripeljali Franca Vočiča, posestnikovega sina iz Moravce v Slovenskih goricah. Prepričan je s tovarišem, ki je potoval v razburjenju samokres in mu obstrelil nogo. Pos. hčerko Marijo Fekonjevo je napadlo govedo in ji prizadelo hude poškodbe po vsem telesu. Žival je zlomila tudi roko.

— Zvočni kino Ptuj bo še danes in jutri zaprt. V sredo 6. in v četrtek 7. t. m. vsakokrat ob 20. uri se bo predvajal krasni češki film, »Izgubljena patrola«. Film prikazuje legendarno herojstvo čeških legionarjev. Pri vsaki predstavi se predvaja tudi filmski dnevnik in kulturni film. —

— Dva poškodovanca. V Sp. Hajdini je bil napaden od povratku domov posestnik Martin Emeršič. Nekd znanec, ki je gojil do njega mržnjo, ga je udaril z nekim topnim predmetom po glavi in mu prizadel hude poškodbe. V Sp. Velovleku je bil hudo poškodovan 26letni dmnar Jožef Armuš. Njegov sodelavec ga je s kos obrazil po vsem telesu.

— Vlomil. Neznani zlikovci so vlomili v hišo posestnice Ivane Krambergerjeve v Zabajku in ji odnesli mnogo obleke. V Kicarju pa so odnesli posestniku Alojziju Plohu več kosov obleke in drugih vrednejših reči. Domnevajo, da so bili na delu pri obeh eni in isti tatovi.

— Predzrna tatvina. V četrtek popoldne je bilo vlomljeno v stanovanje stavbenika Bengga na eni najbolj prometnih ptujskih cest. Predzrni tat je odnesel mnogo obleke in drugih več ali manj vrednih reči v vrednosti 2.000 din. Policija je tat izsledila na Bregu v osebi 23-letnega brezposelnega delavca Janeza Križana iz Bebrovnika pri Ormožu. Pri njem so našli še vse ukradene predmete, razen suknje, ki jo je že prodal v neki trgovini s starino.

Z Jesenic

— Kino Radlo predvaja v soboto in nedeljo ob pol 21. (v nedeljo tudi ob 15. uri) velfilm »Velike norost«. V glavni vlogi Paula Wessely in R. Forster. Med dodatki tudi Paramountov zvočni tehnik. — Sledi za kraljev rojstni dan »Pikova dama«. —

Iz Murske Sobote

ms. — Za poškodbanai sta umrla v sobotški bolnišnici. Preteklo soboto so napadli stuhec in neki drugi možki s koli Jožeta Jeriča, posestnika iz Hrastrja-Mote, ko je delal na njivi. Siroveži so Jeriča tako poškodovali, da je prepeljal v sobotško bolnišnico še isto noč umrl. Pred dnevi je prav tako umrla za poškodbanai vdova Julija Krančević iz Radvencev, ki jo je brnil konj in zmečkal spodnji del telesa.

ms. — Nesreče. V Vučji vasi je padel z motorja Tone Juršič, kloparski pomočnik iz Celja ter si zlomil levo nogo. S kolesarja pa se je ponesrečil Jakob Kvar iz Očeslavcev. Padel je tako močno na glavo, da se je onesvestil. Odpeljali so ga v bolnišnico. Posestnikov sin Franc Gujt iz Borejce je po neprevidnosti padel z jablana in si zlomil roko. Pri nabiranju sliv je spodrsnilo Mariji Marinkovi v Loga-

Zapiski

Začetek sezone v zagrebškem gledališču razpravlja o kulturni in zgodovinski situaciji. Danes se začneja v zagrebškem Velikem kazališču nova sezona. Otvorili jo bodo z novo našudirano in zasledeno kaj-kavako veseligr Tita Brezovačkega »Diogenea ili sluga dveh zgubljenih bratov«. Delo je zrežiral dr. Branko Gavella, inasce-niral pa prof. Ljubo Babič. V nedeljo bo prva predstava nove sezone tudi v Malem kazališču, kjer pride na oder najuspelejše delo prejšnje sezone, Držičeva komedija »Dundo Maroje«. Tako hrvaško gledališče odprva prvo sezono o novi Hrvataidi v znaku staro domače tradicije.

Ga. Zinka Kunčeva in g. Ivan Frenel nastopita v nedeljo v zagrebškem gledališču kot gosta v operi »Trubadur«.

»Naš rod« v novem letniku. Pravkar je izšla prva številka enajstega letnika mladinskega mesečnika »Naš rod«, ki ga izdaja ljubljanska sekcija JUU v redakciji književnika Josipa Ribičiča. Tehnično je številka na višku, prav tako napoveduje z vsebino lep in živahen letnik. Med sodelavci srečujemo imena Anton Debeljak, Franc Bevk, Marija Kmetova, Fran Roš, V. Kunst itd. Pestrje vsebini ustrežata tudi grafična in ilustrativna stran.

Ljubljana ob velikih dogodkih...

Ljubljana, 31. avgusta. Spet je tu september! Spet smo na pragu velikih dogodkov, slično kakor pred enim letom. Živimo v negotovosti, med mirom in vojno. Ljudje upajo, žele, da bi se vse dobro izteklo. Ves svet se mrzlično pripravljajo na najhujše. Razgovori državnikov, pisma, diktati, posredovanja, vse to se vrsti z veliko naglico iz dneva v dan, iz ure v uro. Svet ugledajo nove pogodbe, stare pa postanejo brezpomembne. Zdj se vrši vojna živce. Nič ne vemo, kaj se lahko zgodi že nasledno uro.

Vsakdo bi rad natančno vedel, kaj se dogaja po svetu. V uredništvih listov neprestano brni telefon. Pri listih so z delom preobremenjeni. Posebne izdaje se porajajo in čitalci segajo po njih, da izvedo naj-novostje.

Tudi v naši sicer mirni Ljubljani v nemirnem razpoloženju zasledujemo, kaj se dogaja. Na cesti teče pogovor o vojni, o Nemcih, o ustrežljivih Slovaki, o Čehih in o samozavestnih Poljaki. Nekateri upajo, da se bo vse to poravnalo brez prelivanja krvi, drugi pa žele, da se ta negotovost čimprej razjasni, četudi se prične divji ples.

Tako sem doma poslušal zanimivo politiziranje stare hišnice in naše kuharice, ki je doma iz vasi na Štajerskem. Pa dopoveduje hišnica:

»Jezus Nazarencan, kaj nam bodo sku-hale te velike glave. Vi ne veste, kako je bilo strašno za časa vojne v mestih! Več smo bili lačni kakor siri, vsega je primanj-kovalo.«

Kuharica pa meni: »Pri nas smo živeli, kakor bi bili imeli vsak dan očet. Ves pridelek smo lepo skri-li, zakopali smo ga v gozdu, in tako smo imeli vsega zadosti.«

Tako sta začeli in se skoro sprli. Kuha-rica je želela, da bi bila vojna, samo da bi šla na Štajersko in jedla sadje.

Pred deskami, kjer so nalepljeni časo-pisi, se zbirajo ljudje in pazljivo prebirajo. Tam lahko sliši najrazličnejše pogo-vore in modrovanja. Naslove poročil čita-jo kar na glas, zraven pa pridajajo še svo-je komentarje.

»Tu si bodo pa zobe polomili...«

»Poljaki so zasedli mejo, transporti vo-jaštva.«

»Slovaki so gostoljubni, sami od sebe bo-dohranili nemške vojake.«

Tako se suče pogovor.

Kolporterji tekajo po ulicah. Vidiš, kako sopiha proti pošti popularna Greta in vpi-je: »Jutro«, »Slovenec«, »Jutro« — poseb-na izdajka.

Najnovejše vesti so že tiskane! »Jutro« ima vzorno poročevalsko službo. Kmalu se oglasi nevoščilji ljubljanski jutrniki, ki ga peče, da je tako zaostal z novicami. Pri-nesele je zanimivo vest, da v Knafljevi uli-ci raznašajo prazne senzacije. ... Toda bral-ci smo vse kontrolirali in smo zadovoljni, da smo bili tako obveščeni o velikih do-godkih.

Kadar so radijska poročila, se zbirajo ljudje v lokalih, kjer imajo radijske apar-ate. Tam je vse tiho, vsi pazljivo poslušajo najnovejše vesti.

A v Ljubljani objavljajo že nekaj dni poročila še na neki drugi način: V Narod-ni tiskarni so postavili na pritlično okno okvir s platnom in nanj projicirajo vsak večer poročila.

Tako smo se tudi oni večer zbrali ob na-povedani 21. uri pred tem poslopjem. Mno-žica ljudi je pazljivo prebirala najnovejša poročila, navdušena nad takim poročanjem.

Pa se je zgodilo, da smo dolgo časa ča-kali. Pred seboj smo imeli že deseterkrat pre-brano vest. Operater pri projektorju je mo-ral tudi čakati na zamudnike. Toda kate-re, občinstvo ali gospodski tipkarice...? Pa se iz množice nekdo oglasi:

»Še enkrat prečitajmo!«

»In čita na glas, pri tem ne pozabi niti ve-jič, pik in tiskovnih napak. Zalego je, prika-že se druga vest.

Naslednji presek izpolni naš mož tak-ole:

»Mali oglasi. Dobro ohranjena vdova se da takoj v najem...«

Smeh, ljudje postajajo dobre volje.

In spet nove vesti, ki jih speaker v mno-žici nadaljuje. Prikažeta se še slike Cham-berlaina in Rydz-Smiglyja, potem pa: Na-daljne vesti ob 23. uri.

Občinstvo se na vse strani razhaja, naj-več pa proti promenadi, ki je ob tej uri že skoro prazna. Ne more se primerjati naša mirna, mrtva promenada s kakšnim dalma-tinskim korzom, polnim vrveža...

Večina gre proti Daj-Damu, kjer poslu-ša ob 22. uri vesti ljubljanske oddajne po-staje... A že pri vratih se marsikdo usta-vi. Tam stoji zapisano. Nj. Vis. kralj Pe-ter II. Ze toliko let imamo mladega kra-lja, a še vedno ga nazivajo Visočanstvo. Tudi to sem zabeležil, ko sem čakal na pra-gu velikih dogodkov na radijska poročila...

MIPA

Poveljniki nemške armade

Maršal Göring

General Brauchitsch

General Keitel

Čim več mesa — tem večji krvni pritisk

Omejitev v prehrani je v poznejših letih nujno potrebna

Čeprav je zvišanje krvnega pritiska pri starajočem se človeku naraven pojav, ki ga v večini primerov sploh ni treba zdraviti, je vendar mnogo ljudi, ki zavoljo posledic tega zvišanega pritiska mnogo trpijo. Pojavijo se n. pr. glavobol, šumenje v ušesih, naval krvi itd., tako da ne morejo normalno delati. Pogostoma pa so posledice še hujše, kajti mnogo srčnih obolenj vodenic v nogah in srčnih kapi je posledica povišanega krvnega pritiska. Stalno naraščajočega krvnega pritiska zato ne smemo prezirati, temveč moramo storiti vse, da ga ukrotimo. K temu spada predvsem primerna dieta. Znanost je ugotovila, da živalske beljakovine, torej predvsem meso, jajca itd., a tudi kuhinjska sol pospešujejo krvni pritisk. Čim več mesa, tem višji je pritisk, to je izsledak po dolgotrajnem proučevanju vpliva različne prehrane na človeški organizem, mešane in čiste rastlinske hrane.

Osebe, ki jim kri silí v glavo, ki imajo šumenje v ušesih ali občutke slabosti, kakor tudi osebe, ki jim na podlagi pretirano rdečega obraza po krivici pripisujejo nezmernost in pijači, se morajo zato brezpozgovno omejiti v svoji vsakdanji porabi mesa, klobas, jajc in podobnih živil, razen tega naj dnevno ne uživajo več nego 1 ali 2 grama kuhinjske soli, primešane hrani. To se pravi, da morajo uživati večinoma nesoljene jedi. Zavoljo tega ni potrebno, da bi imele jedi slabši okus, upoštevati je treba le številne kuhinjske recepte, ki so jih izdelali nalašč za takšne svrhe. Po potrebi si jed lahko zboljšamo tudi s kakšno dietno soljo, ki pa ne sme vsebovati natrija. Če bomo živeli nekoliko tednov po tem receptu, bodo težave, ki nastajajo zavoljo povišanega krvnega pritiska, kmalu izginile, povrne se nam staro veselje do dela in življenja.

Spanje pri živalih

Velikost možganov ni v zvezi s potrebo po počitku

Zelo razširjeno je mnenje, da je pri živalih potreba po spanju odvisna od velikosti in razvitosti njih možganov. To mnenje je v te jsplošni obliki netočno, kakor dokazuje že slon, ki spada njegovo spanje med uganke živalskih vrstov.

Slon potrebuje očitno samo nekoliko ur miru. Strežaji živalskih vrst zagotavljajo, da se debelokožci, enako kakor konji, le redkokdaj vležajo na tla, in če so to sto-

Predsednik nove japonske vlade

General Nobuyuki Abe

V Londonu pleskajo pločnike

V Londonu pleskajo na trotoarju robove pločnikov, da bodo avtomobilisti in pešci v zatemnjenem mestu lahko našli svojo pot

Noctiluce delajo rdečo vodo

Ob obalah Lámfjorda v severni Jutlandiji opazujejo ta čas zanimiv pojav. Na mnogih mestih je voda popolnoma rdeča in po vsem fjordu neznosno smrdi po gnilih ribah.

Razni kopalki, ki so se drznili v to vodo, so plačali svoj pogum z bljuvanjem in slabostjo. Nekoliko steklenic rdeče vode so poslali v neki znanstveni zavod, da jo preišče. Odgovor je bil kratek: »Noctiluca«.

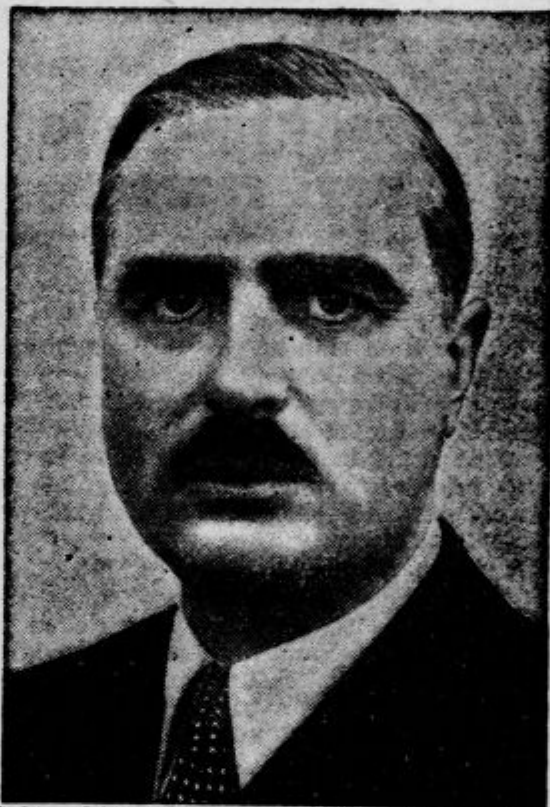
Noctiluce so enostanične živalce v velikosti bučice, ki se ponoči svetijo in povzročajo tudi svetlobe nad močvirji. V posebnih okoliščinah zaidejo lahko milijoni teh živalic iz Severnega morja v fjorde, kjer zavoljo pomankanja slane vode poginejo. Razkrajanje njih teles povzroča potem neprijetne pojave, ki jih opazujejo ta čas v Lámfjordu.

Vrhovni poveljnik poljske vojske

Maršal Rydz Smigly

Zadnji komisar DN v Gdansk

Švicarski profesor Karel Burckhardt, ki je bil do zadnjega visoki komisar DN v svobodnem mestu Gdansk

Nenavaden doživljaj v gorah

Veliko nevarnost sta srečno prežila znana tržaška alpinista Comici in Brovedani, ko sta se vracala preko nekega pobočja z visoke gore v Dolomiti. Bila sta sredi poti, ko sta zaslišala nad svojima glavama nenadno grozovit trušč. Kakšnih tri sto metrov od sebe sta opazila, da se je razpočil vrh gore Pomagagnon. V podobni ogromne, 100 m široke in 40 m debele pahljaje se je rušil vrh proti njima. V zadnji sekundi sta utegnila skočiti za neki skalni pomol, velikanske množice kamna in gruša so zgrmele poldrug meter od njiju v globino. Turista sta se stiskala več nego eno uro za svojo skalo, ko se je kamenita toča ustavila, sta se vrnila hitro v Cortino d'Ampezzo.

Comici, ki je v svoji desetletni praksi kot planinar doživel že mnogo nevarnosti, je izjavil, da v svojem življenju še nikoli ni bil tako blizu smrti kakor v tem primeru. Takšni gorski fenomeni se dogajajo v ostalem morda enkrat vsakih sto let.

Živilske nakaznice v Gdansk

Kakor drugod v Nemčiji, so bile te dni tudi v Gdanku uvedene nakaznice za živila, ki so doslej v svobodno mesto prihajale iz poljskega zaledja.

Kdo je general Abe?

Predsednik nove japonske vlade general Abe, katero je mikado potrdil, velja za privrženca sodelovanja med Japonsko in Anglijo. Francijo in ameriški Zedinjeni državi. Svočas je bil namestnik vojnega ministra.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Ognjenik pregnal prebivalce Potresni sunki na otoku Santorinu

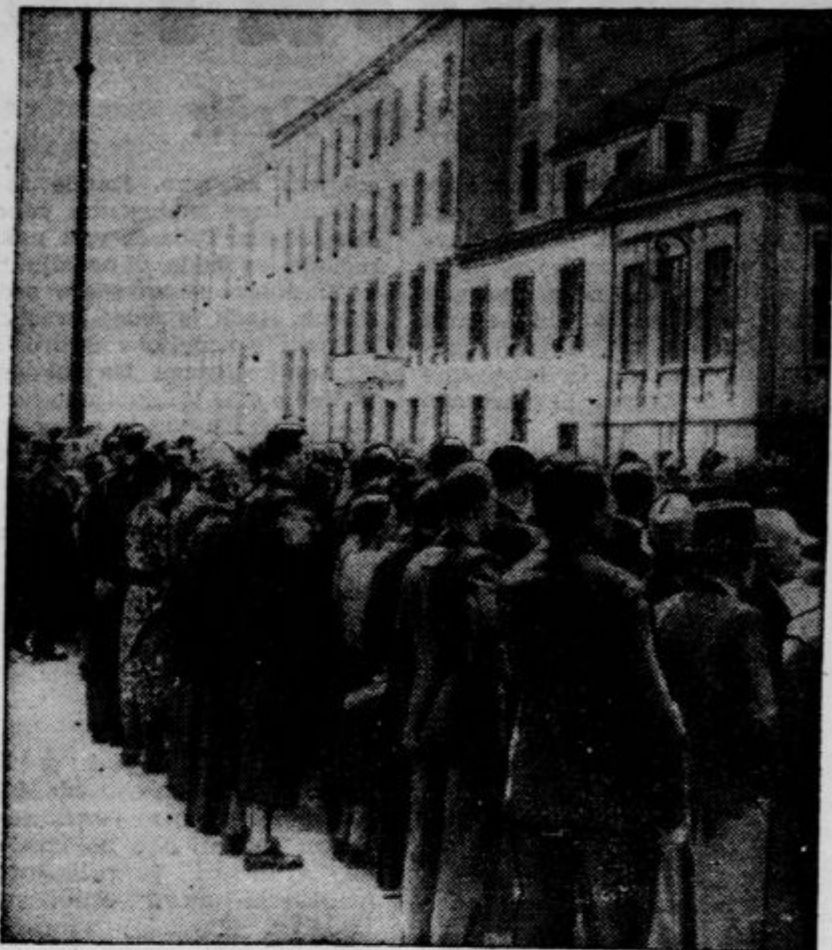
Mali otok Santorin na grških Kikladih je ta čas prizorišče zanimivih ognjenikskih pojavov, kakršni so v Evropi drugače redki. Že več nego dva tedna ima skoro vsak dan močne potresne sunki. V skalnih tleh nastajajo globoke razpoke, ki se iz njih dvigajo strupeni plini, in neprestano jelišati podzemeljsko bobnenje. Ti pojavi postajajo čedalje hujši.

Edi se, da se na otoku zbujata star, že davno ugasel ognjenik. Na njegovem vrhu se je odprlo petdeset metrov široko žrelo, ki so njegove stene dobile od dvigajočih se par gsto rumeno plast žvepla. Na pobočjih so nastali številni vroči vre-

ci. V pristanišču Santorina, Sv. Juriju, se je zrušil velik del nabrežja, pristaniško dno se je pogreznilo globlje, morska voda pa je na tem kraju tako vroča, da dosega mestoma temperaturo 56 stopinj. Eden izmed bližnjih neobitljivih otokov s površino 100 kvadratnih metrov je izginil pod morsko gladino.

Prebivalstva Santorina se je lotila takšna panika, da so pobeželi z njega, ker se boje katastrofe, s kakršnimi se Santorin v svoji zgodovini lahko »ponaša«. Vlada je odposlala komisijo geologov, da bi opazovali vse pojave.

V pričakovanju dogodkov

Pred kancelarjevo palačo v Berlinu se se zadnje dni zbirale stoglave množice. V nemem nemiču se ljudje pričakovali poročil o dogodkih, ki se medtem že nastopili

Konec belega nosoroga

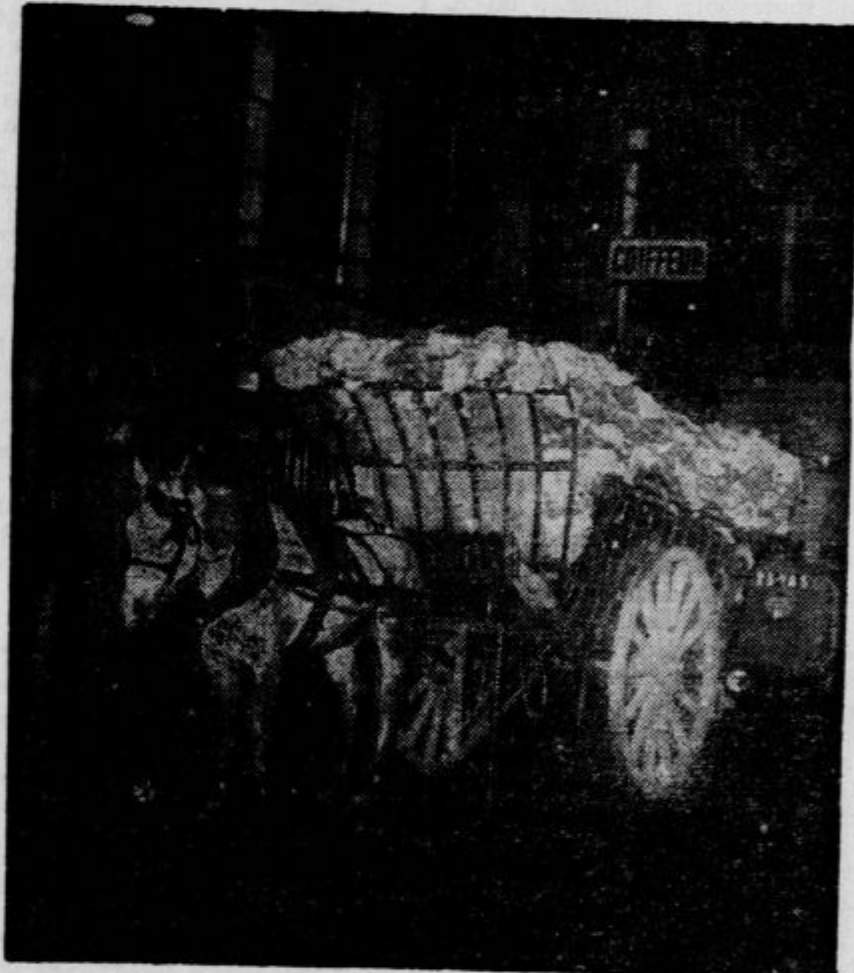
Nova zaščitna ozemlja za izumirajočo žival

Mi še dolgo tega, ko je bilo belega nosoroga mogoče dobiti v širnih predelih Afrike, v deželi Kafrov in v Mozambiku, v Osrednji Afriki, pa ob Bar-el-Abiadu do Sambezijske. Sedaj je dobiti tega pragozdnega orjaka samo še v Abesiniji in v južnoafriških zaščitnih ozemljih Huhluveja ter Umfolocija, kjer pa tudi že izumira. To ni čudno, kajti v dobi suše zapušča skupine belih nosorogov zaščitna ozemlja, kjer so kolikor toliko varne, druge postajajo žrtev lova na muho cece, ki je v

teh ozemljih zelo razširjena in ki jo uničujejo z vsemi pripomočki, ker povzroča strašno spalnno bolezen. Proti tej muhi nastopajo tudi s strupenimi plini in živali, ki beže pred temi plini iz zaščitnega ozemlja, zaidejo v kraje, kjer jih sme vsakdo streljati.

V znanstvenih krogih se bavitjo sedaj z mislijo, da bi za bele nosoroge poiskali kakšno druga zaščitna ozemlja, ki bi muha cece v njih ne razsajala in ki bi jih redke živali ne zapuščale niti v dobi suše.

Voziček s kljusetom

V Halles centrales, na pariškem trgu, je fotograf posnel ta značilen prizor: bomo konjsko pripravo z vozičkom, ki je prišel v promet potem ko je vojaštvo rekviriralo vse avtomobile

Ameriške ladje ne smejo v nemška pristanišča

Ameriška komisija za pomorsko plovbo »United States Line« poroča, da je bilo te dni vsem ameriškim ladjam prepovedano ustavljati se v nemških pristaniščih.

Američani potujejo s holandskimi ladjami

Pri ladjah holandske družbe Holland-America Line vlada velik naval že od nedelje naprej. Veliko število v Evropi živčih Američanov je zasedlo vse prostore na ladjah, ki jih bodo odpeljale v domovino.

Samo ena mesna jed

Italijanska vlada je izdala odredbo, da se sme v restavracijah v bodoče servirati gostom samo ena mesna ali ribja jed.

Pobarvani metulji

Zoologu dr. L. G. Hullsu v angleškem mestu Schidhamu se je posrečilo spremeniti barvo metuljev. V ta namen dodaja učnjak hrani metuljev posebna barvila, ki ne škodujejo organizmu gosenice, preden se zabubijo. Dr. Hulls je dosegel s svojo metodo neslutene uspehe.

A NEKDOTA

Na Napoleonov pohod v Egipt so nekateri častniki vzeli svoje žene s seboj. Mlada žena poročnika Fourresa je zavoljo svoje spogledljivosti in lepote zbujala veliko pozornost in seveda se je Napoleon zaljubil vanjo. Pozval je poročnika v glavni stan in mu je dal pripraviti poleg palače, v kateri je sam stanoval, lepo stanovanje.

Njegovi obiski pri lepi ženi so dajali seveda snov za vsakdanje pogovore v glavnem stanu. Poročnik je bil hudo ljubosumen narave in da bi se ga odkril, ga je Napoleon z nekim naročilom poslal k direktoriju v Pariz. Toda ladjo, s katero se je Fourres vozil, so zajeli Angleži in ujeli so tudi poročnika. Angleži so bili dobro poučeni o razmerah v glavnem stanu in o Napoleonovi zaljubljenosti, vedeli so tudi, čemu je Napoleon Fourresa poslal v Pariz. Kaj so torej storili z ujetnikom? Niso ga obdržali, temveč so ga poslali takoj nazaj v Egipt, kjer je v veliko Napoleonovo nevoljo znova prevzel ulogo čuvarja svoje žene...

VS AK DAN ENA

»Ko bi ti preklicani jetniški paznik vsaj malo pogledali čez ograjo!«

(Politikana)

Šest zlatih angelov

Roman

17

M. BRAND

»Z veseljem vas spremim v luknjo«, je porogljivo odvrnil Martin.

Ryder je pomislil, nato pa ukazal sobarju: »Odvedite ga na ulico in ga pustite, naj gre svojo pot.«

»Gospod ali ni nespametno, da hočete s takšnim malopridnežem velikodušno ravnati?« je skromno vprašal Martin.

Claussen si je podrnil zardelo mesto, kjer ga je bila Ryderjeva pest zadela v obraček, in boječe pogledal najprej slugo, nato pa še gospodarja.

»Kar sem rekel, sem rekel«, je ta kratko odrezal. »Samo nekaj še, Claussen — kako ste prišli tu noter?«

»Po strehi sosednje hiše.«

»Za takšno pot je treba poguma, ki ga nimam«, je oporekel Martin, »in razen tega bi se mu na kolehnil v komolch poznalo, ko bi bil res po strehi priplezal v hišo.«

»Kako ste torej prišli?« je rezko ponovil Ryder.

»Saj sem vam povedal.«

»Dobro premislite«, je Ryder hladno odvrnil.

»Ako mi namreč ne poveste resnice, vas predam Martinu, in kaj vas potem čaka, si lahko mislite.«

Skoraj celo minuto je trajalo, preden je Claussen izpregovoril:

»Nu, prav. — Vedel sem, da ima Marlana Sutherland ključ — slučajno sem jo srečal v sosesini, pa mi ga je dala.«

»Kar tako — samo za lepo besedo?«

»Da, kakopak.«

»Spretno lagati se res ne znate!« ga je Ryder nahrulil. »S čim ste jo prisilili, da vam je dala ključ?«

»Slučajno vem o nji marsikaj«, je rekel oplaseni Claussen.

»In s tem, kar veste, ste ga izsilili od nje? To so lepe reči. — Nu, za zdaj položite ključ semkaj na pisalno mizo.«

Claussen je ubogal.

»Tako, zdaj odvedite gospoda dol, Martin«, je Ryder ukazal, »in ko se vrnete, pogledajte, ali leži na napušču pod oknom še kaj zanimivega.«

Sobar je priklimal. Pri vratih je Claussen obstal in dejal preko rame:

»Na najboljši poti ste, mladi človek, da postanete veleznanimiv slučaj.«

Po stopnicah je odhitel z lahkim, prožnim korakom, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo, med tem ko je bil Martin kakor maček ubiral za njim.

Charles Ryder je bil že v svoji spalnici in skoraj slečen, ko se je sobar vrnil ter mu povedal, da ni pod oknom ničesar našel.

— — —

S poročilom o stricovi smrti, ki ga je drugo jutro časniki objavili na prvi strani, se Ryder ni dolgo mudil. Samo preletel ga je, ko je sedel v postelji

pil kavo, nato pa podal list Martinu.

»Preberite mi tale članek Jimmyja Hickeyja«, mu je ukazal. »Če ga bom poslušal, mi bo povedal več, kakor če bi ga čital.«

S pravilnim izgovorom, ki je pa vendar izdajal

tujca, je komorni sluga prišel:

»John James Leggett je izvršil samomor — zakaj neki?«

Ali se je bil naveličal svoje krasne hiše? Ali mu njegov italijanski strešni vrt ni bil več po godu? Ali se je bil nagledal svojih kipov in slik in se je plašil truda, da bi si nakupil novih umetnin?

Ali mu je bilo morda trideset milijonov dolarjev tako težko breme, da si je rekel: »Vrag naj vzame vse skupaj?«

Že davno se mu je namreč tožilo po lepih, davno minulih dneh, ko je v Kanadi grebel zlato iz tal — kar zdihoval je po fiziološki slanini in komarjih pikih.

V tej duševni razdvojenosti je prirejal izbrane, razkošne pojedine, ki so posebno slovele zaradi drage mladice zelenjave. — Da bi pa dal svoji okoličnici tudi duhovno lice, je zbral okrog sebe prevečjanega dalkičnega lisjaka, filmskega junaka, starikavega novinarja in čudeškega političnega spletkarja. Nazadnje se je pridružil le-tem še mlad nečak z ostrim, zmogljivim zobovjem, za katerega pomeni stričeva smrt neznatno dedščino tridesetih milijonov dolarjev.

Med zadnjo — tako rekoč poslovilno — večerjo je Leggett namignil, da bo še pred koncem večera predložil dokaz, da je vsaj eden izmed njegovih gostov nekaj podobnega kakor križanec iz smrd-

ljivca in hijene. Tega ni več utegnil storiti, zakaj mahoma je ležal John James Leggett v svoji delovni sobi, mrtev, z osmojeno luknjo v senci in s svinčenko v močganih. Orožje, ki so ga spoznali za njegovo last, so našli še v Leggettovi reki — kar dokazuje, da se je sam usmrtil.

Vendar: ali ne bi bilo mogoče, da bi ga bil kdo z vrečo peska lopnil po glavi, nato, ko je bil omamljen, pa opravi vse ostalo?

Policijski sicer trdi, da je samomor.

Nu, če je imel J. J. Leggett vzrok, da se je ugnobil, tedaj bi moral biti midva — ti, dragi bralc, in jaz — že davno davno mrtva, da niti roditi se ne bi bila smela, ampak bi si bila morala že pred prvim razočaranjem natakati zanko na vrat.

Kaj natančnejšega bomo zvedeli najbrže šele po razglasitvi poroke, v kateri je pokojnik — tako vsaj upamo — zapustil glavnim žalujočim prav spodobna volila.

A da ne pozabim: zakaj si je neki Porter Brant — jojmene, še spet sem nehoti zagrešil indiscretost! — ves večer pritiskal na prsi podolgovat ovitek letalske pošte?

Martin je nehal brati. Ryder ga je vprašujoče pogledal.

»To je bil ves članek, gospod«, je rekel komorni sluga in odločil list.

»Ta Jimmy Hickey ima prekleto strupeno pero«, je zamišljeno menil Ryder, »a nekaj mora biti že na tem, kar pravi, kajti vsak posamezni izmed gostov je utegnil imeti tehten razlog, da umori njegovega strica. Mar ne?«

Kulturni pregled

Tretji mednarodni shod slavistov v Beogradu

Od 18.—25. sept. se bo vršil v Beogradu III. mednarodni kongres slovanskih filologov. Udeležijo se ga jezikoslovci tudi iz raznih neslovenskih držav. Pripravljalni odbor šteje 77 članov, med njimi 3 gospe. Slovencev je vmes 17 (ena dama), od čehov pa dr. V. Burian. Predsednik je dr. A. Belič, eden od podpredsednikov dr. F. Ramovš, tajnik dr. St. Škerlj, učnemu odseku predseduje dr. F. Kidrič, itd.

Pred meseci je pripravljali odbor razposlal znanstvenikom niz vprašanj, o katerih naj bi se na sestankih razpravljalo. dočim prejšnja dva kongresa nista imela točnega programa. Te dni je izšla 231 str. debela knjiga odgovorov. Prispevali jih je 62 profesorjev, največ A. Belič (Beograd), za njim pa dr. M. Pavlovič (Skoplje). Poleg teh mest omenim še druga, ki so iz njih prispeli članki: Praga, Bukurešt, Rim, Berno, Riga, Bratislava, Sofija, Krakov, Pariz, Varšava, Milan, Padova, Valjevo, Lvov, Leyden. Iz Ljubljane je 6 odgovorov, 5 slovenskih, a k tem Slovincem je pristojele še Škerlja, italijanista na beograjski univerzi.

Sestavki so pisani znatno v srbohrvaščini, dalje v slovenščini, češčini, poljski, ruščini, nemščini, italijanščini, francoščini in bolgarščini. Tisk je lep in vobče brezhiben. Poljsčina in francoščina kažeta morda največ pogrtežkov. Zlasti moti s. 74. človek »manillure« nam. mouillure (mehčanje).

Sekcija za lingvistiko me je najbolj zanimala. Kako bi se mogla doba praslavščine časovno opredeliti? »Skupna slovanska jezikovna enota razbija. Spričo velikih razlik med slovansko in balto-slavščino je treba postaviti to dobo v precej oddaljeno preteklost. Rozwadowski je domneval kot približni datum 1200 pred Kr. (N. van Wijk). »Mejo med 8. in 9. stoletjem smemo postaviti na konec praslavanske jezikovne epohe, zraven pa se moramo zavedati, da nam ta meja ni več kot le pomočnica, zunanja in tehnično koristna določitev mejnika« (Ramovš). Določena in nedoločena oblika pridevnikov v slovanskih jezikih, zlasti v češčini, poljski, ruščini, nemščini, italijanščini, francoščini in bolgarščini. Tisk je lep in vobče brezhiben. Poljsčina in francoščina kažeta morda največ pogrtežkov. Zlasti moti s. 74. človek »manillure« nam. mouillure (mehčanje).

A. V. Isačenko je dognal, da od celokupnih fonemov (glasov) odpade na konsonante v slovanski 50%; v kašubščini 50.9; v slovaščini 51.2; v slovaščini 62.8; v češčini 66.6; v ukrajinščini 72; v bolgarščini 79; v ruščini 81.8; v gorenji sorbski 82; v dolnji sorbski 82.5; v poljski 87.5%. Vokalniki jeziki delajo samoglasnike iz soglasnikov, na pr. shv. daw, paoma (palma), slov. dal, volk (daw vovk); shv. sluska tvorita nove zloge: d-jete iz d-ete, trpi v doglasu le skupni -st in -zd, zato vika pri tujkah glas a: franak, efekat. Konsonantni jeziki pa ničjo prirodno zvočnost soglasnikov, prim. poljsko: krwi, plwač, trwač (enozložno!), piosnka (redci: pioska). Z zatiranjem zlogov nastaja kopičenje soglasnikov, na pr. poljsko: zibka (steblo), petrzy (pestri), pchla (bolha), brzinič (brniti), grzbiat (hrbet). Same enozložnice! — Ali se vam takoj posreči tale 4zložni stavek: Chrzaszcz brzmi w trzcinie (hrošč brzni v trstini), 6 zlogov? Rusko: mestit' (mestiti, masčeva ti), 1 stivij (lestn, lokav), mchovina (mahovina), mčat' (makniti), mšel (oderušiti dobiček), chvstv (čuvstev), mgnovenje (mig, trenotek), mščenje (masčevanje), itd. Krčenje zlogov je razvidno zlasti v ruščini: gorodovoj-gradovj (mestni stražnik), vysovyvat'-vysogvat' (pomoliti, ven sumiti), čto-by v štop (da bi), gosudar v sudar (dalmatinski gospodar) in to v pri. vesek -s.

Metatonijska je premikanje poudarka. Za nizozemščino daje N. van Wijk primere: kóning, íntstekend, árbeidzaam preneso naglas na drugi zlog: konigin, íntstékend, árbeidzaam (82). Prim. slov. delavnica in delavnica, muhálca in muhálca, jutránjica (Breznik) in jutránjica (Pleteršnik) itd.

K. Treimer, avtor zanimive češke hantyrke ali latovščine (Tschech. Rotwelsch. kjer je uporabljal tudi gradivo I. Kostiala) pozna narečne sestavine za slovansko le. poslovijske samo iz Preglednih »Božjih mejnikov« (113). Snovi pa bi gotovo našel v Jurčicu, Zorcu, Kajcu, Kranjcu, Ingolcu itd.

Zakaj so se Hrvači krčevito držali glagolice? vprašuje S. Sakač. Ljud.

Hauptmann dokazuje, da so Hrvatimešani Slovanov in kavkaško-črnomorskih Irancev, ki jih je hunski val IV. stol. zanesel na Vislo. Ta domneva se vse bolj utrjuje. Značilno je, da se v najstarejšem hrv. glagolskem tekstu, na Baščanski ploči, omenja župan Pvrane. »Pervane« je perzijska beseda. Vasmer izvaja tudi ime Hrvat iz iranskega »hu-urvathac« (priatelj). Varda, ime enemu izmed »potentisimih banic, o katerih govori Peter Kresimir (1059), je takisto perzijsko, dalje »ban«, »vazam ali vuzem« (ukrs, velika noč, »vazma«—konec zime). Iranska je terminologija Bela (zapadna) in Rdeča (južna) Hrvatska. Niso li morda Hrvači v glagolici sv. Cirila spoznali popolne obliko svoje nekdanje »skitske« azbuke ter jo zato čuvali kot nekaj svojega, domačega? (O teh vprašanjih glej Etnolog, 1937-38, župančičev in Nahtigalovo razpravo).

Odsek za pouk slavistike obsega shv. in slov. razprave, zanimive predvsem za učitelje. Na pr. Kolarčev »Jezikovni pouk materinje jezika v osnovni in srednji šoli«, »Sredstva za pozitivno literarnega pouka« (dr. Silva Tridina). Potrebo dvojnih učbenikov, za učitelja in za učenca posebej priznava med drugim dr. Rupel... Dr. I. Mamuzić mi je zabodel ostrago v živo z zahtovo: »Pouk, ki vodi v knjižni jezik, ne sme naglo in brezobzirno trgati tikvo krajevnega govora, a še manj izživati prežal proti njemu. Kako krhavo se je posmeval moj učitelj v osnovni šoli našemu narečju!«

Pameten je nasvet dr. Pletnjeva, naj bi se v 5.—8. r. srednjih šol poučevala ruščina, zato pa se opustil eden od tujih živih jezikov. Dr. Vydra poroča, da si na čeških trg. šolah mogel vaditi bolg., shv., polj., ruščine. L. 1937/38 so na teh zavodih zavzemali tuji jeziki: angleški 52% dijaštva, ruski 25, franc. 22, shv. 5.3, poljski 1%.

Zameno slavistov, prof. kakor dijakov, po raznih državah priporoča M. Pavlovič.

Balkanološko sekcijo — očeta sta ji Kopitar in Miklošič — vodi dr. Skok. Ta preiskuje izposojenke iz trako-ilirščine, prednice današnji albanščini. Za trako-ilirsko smatra izraze: kras (kamenito ozemlje), brinje, der (ledina, čakavsko ob Kvarneru), maklo (macedonsko bičje, loč, trst), garna (votlina v obalnih skalah po Dalmaciji, blor ali balaur (kušar »ophisaurus«). Snačič ime zadnjega hrv. kralja, poteka po Budimiru iz ilir. snak—seljak, kmot. Tako bi imeli predlatinske ostanke celo na zapadnem delu Balkana. — Jugo-slovanski vpliv na romunščino je nepremer no večji nego romunski vpliv na slovansko govornico, priznava Th. Capidan (neki prenapetosti so včasih drugače trdili). Bolgarščina je še največ sprejela. Mislim s tem tudi zapostavljeni spolnik: ženata?

A. Schmaus podkrepljuje Preunushjevo mnenje (1911), da so albanske popevke v desetletju kratko malo pronesene iz shr. Ustavil sem se za časek edino pri ne. katerih člankih. Gradiva je obilo. Zanimivo ga bo pregledovati, kadar bo še podrobneje preresetano.

Dr. Anton Debeljak

Med tem je izšla še druga kongresna publikacija, 220 strani obsegojoča knjiga z naslovom »Saopštenja i referati — Communications et rapports«. Tudi tu je gra. divo objavljeno v raznih slovanskih in drugih evropskih jezikih ter razdeljeno po sekcijah, kakor so navedene v zgornjem članku. Zlasti lingvist in literarni zgodovinar najdeta v tej knjigi marsikakšen pomenljiv izsledak. Zastopanih je skoraj 80 lingvistov iz slovanskih dežel, iz Italije, Nemčije, Francije, Rumunije. Kakor v prvi knjigi je opaziti tudi tu popolno odsotnost znanstvenikov iz ZSSR, kjer si slavistične študije še vedno niso opomogle. Zaradi tesnega prostora se moramo v poročilu o knjigi »Saopštenja i referati« omejiti le na nekatere podatke. Iz lingvističnega dela ugotovimo zanimati prispevek Léona Beaulieuza (Paris) o novi razvojni stopnji bolgarščine z morfološke in sintaktične strani, dalje prispelki A. Cronie, E. Fraenklia, A. Grigorjeva, J. Hamma, W. Kwatowskega, V. Lesnega, V. J. Mansinika, A. Mayera, R. Pletnjeva, J. Rudnicke, ga, Al. Stojčevića (»Za uvažanje Kaš-

čove i Bohoričeve gramatike«), W. Tazzyckega, I. Todorova, A. Tomaszewskiego, K. Treimerja, A. Vaillanta I. dr.

Pisca teh vrstic je najbolj zanimala literarno-zgodovinska sekcija. Tu n. pr. dokazuje St. Banović (Zagreb), da Vukova narodna pesem »Ženidba kralja Vukašina« ni nastala pod vplivom pravilice o staro-francoskem junaku Bueves d' Hanstone, kar dokazuje Rusa Veselovski in Halanski, O. Buchard (Muenster) piše, da se je slovstveni ekspressionizem že prej pojavil v delih L. Andrejeva, nego se je razbohotil v Nemčiji (sestavek nemškega slavista je spisan v Nemčiji), Arturo Cronia (Bologna) utemeljuje potrebo novih zgodovinskih slovanskih literatur in daje zanimiva idejna in metodična navodila, Euphrosine Dvoičenko-Markoff (Bucarest) se bavi z vplivom ruske književnosti na romunsko, Fr. Francev (Zagreb) razglablja vprašanje »Šta su začimavci«, besedo, ki jo je prvič zapisal M. Marulić l. 1501 in prihaja k sklepu, da je ta izraz prvotno pomenil pevce—kantore, ki so intonirali petje ali improvizirali pesem L. Florovskij (Praga) se bavi s češkimi elementi v staroruski literarni tradiciji, K. Gorski (Wilno) pa razpravlja o vprašanju, ali je poljska literatura 18. stoletja klasična in odgovarja, da ni klasična v smislu dolo Louisa XIV. Fr. Ileski podaja načrt referata o prvih hrvatskih in slovanskih prevodih iz H. Sienkiewicza, Zdeněk Kalista (Praga) utemeljuje revizijo literarnih vrednot češkega baroka v okviru njegove duhovne zgodovine, Drag. Koštic se bavi z datiranjem staroslov. književnih spomenikov o Cirilu in Metodiju in objavlja nove izsledke o starosti shr. epične narodne pesmi. Karel Krejčí (Pratradiciji in nje pomeni za primerjalno zgodovino slovanskih slovstev, M. S. Lalević pa o bugarskih in tužbalnih v narodni poeziji. Naj še omenimo prispevek Josefa Matla (Gradec) o značaju in pomeni nemško-slovanskih literarno kulturnih stikov od 14. do 18. stoletja, B. Vlačavka (Olomouc) »Medsebojne vplive med češko umetno in narodno liriko v 19. stoletju«, V. Vitezice (Beograd) »Melčni in recitativni stadij Homerjevega heksametra in narodnega deseterca in Gorgja Živanovića« »Mickiewicz in Njegoš«, kakor tudi prispevke V. Rozova i. dr.

Marsikaj podnetnega bo našel zlasti srednješkolski profesor v oddelku sekcije za poudarjanje slavistike. Knjigo zaključujejo referati iz balkanološke in fonetične sekcije. Tudi za to knjigo velja, kar je povedal dr. A. Debeljak o prvi; treba se bo večkrat vračati k nji. Če ne prepreči beograjskega kongresa kakšni viharji dogodki, je gotovo, da bo spričo takih pripomočkov njegov potek olajšan in njegova znanstvena žetev obilnejša.

Najnovejši uspehi Antona Dermote v Salzburgu

V Salzburgu se že vrsto let vršajo čez poletje slavnostne igre. Mozartovo rojstno mesto je res prav posebno prikladno za prirejanje takih glasbenih svečanosti. Njegova miškovnost je v ugodni zemljepisni legi, prirodni krasoti, veliki kulturni tradiciji, arhitektonskem bogastvu in pripravi prostora za prirejanje glasbenih prireditvev. Na kraju, kjer prehajajo gorski velikani Alp v širo bavorsko nizino, leži »Hohensalzburg«, ponosna trdnjava. Okoli nje pa se vije reka Salzach, ob kateri so gosto razporejene lične hiše starejšega, na nasprotnem bregu pa novejšega Salzburga s cerkvami, trgi, spomeniki, gledališči in drugimi svojimi znamenitostmi. Čeprav tu vlada v času največje poletne sezone velikomestno vrvenje — mnogo tisoč tujcev prisotvuje slavnostim — je obdržalo mesto, ki šteje komaj 40.000 stalnih prebivalcev, svoj pristni, neskaženi in prijazni malomestni izgled. Vpliv italijanskega stavbarstva daje temu sicer živnožemski, mu mestu prikopno, toplo in vedro lice. Ni ga bilo zlepa skladatelja, v čigar delu bi se bile tako verno odražale osnovne poteze domačega okolja, kakor se to očituje pri Mozartu. Ta čudežni otrok rokokoja, ki ga je ožarjala kultura solnčne Italije, utrdila pa stroga sola nemške klasič, jih je ohranil v svojih mojstrovinah.

Mozartovim delom so salzburske svečanosti v prvem redu posvečene. Najposobnejši umetniki si štejejo v čast, da morejo v svetlišk Mozartovega kulta, kakor sta »Mozarteum« in »Festspielhaus«, posvetiti svoje zmožnosti uprizarjanju in podajanju njegovih umetnin. — Med to kraljevo elito se je uvrstil Anton Dermota kot Don Ottavio (v operi Don Juan), ki je sedaj čisto na višku — piše Salzburger Landeszeitung, ki hvali močnatost in dramatičnost, s katero je Dermota podčrtal to vlogo, in poudarja notranjo razgibanost, s katero je pevec odlično zapel obe arije. Enako se izražajo poročevalci številnih nemških časnikov z Dunaja, Berlina, Monakovega, Kassela, Essena, Kölna, Grada. — »Tenorska partija »pevca« v Rosenkavaljerju je bila letos zaupana vzhajajoči zvezdi, g. A. Dermoti. Svojo kancono je napolnil s svetlim blagolajsem svojih prelivačih se kantabilnih občutij. — A. Dermota je kot Don Ottavio pokazal tenorski

bleak in prilicijive povske sposobnosti.«

»Don Ottavio najbrže slogovno vernosti in plemenitosti v predavanju kantilen je bil A. Dermota.« — A. Dermota si je priboril kot Don Ottavio s svojim mehkim in čudovito tenkočutnim belkantom poseben uspeh. — Don Ottavio g. A. Dermota je bil dogodek. Mladi tenor dunajske dvorne opere... se je medtem razvil v odličnega pevca Mozartovih oper. Njegovo muzikalno do največjih potankosti izpolnjevanje, v izrazu čudovito poduhovljeno predavanje, njegova glasovna kultura in občutje za slog dajejo tej dramatski sicer ne zelo pomembni vlogi tem tehtnejši glasbeni poudarek. Poslušalci so ta izredni uspeh občutili in odlikovali pevca po obeh velikih arizah z najmočnejšim odobravanjem. — Osrednja figura visoke vrednosti je bil Don Ottavio g. A. Dermota. Kakor je že pokazal s »pevcem« v Rosenkavaljerju, je mojster belkanta. S pianom in pianissimo je božal srebrni svoj božanski Mozartovih melodij. Pri tem je s kretljivo in držo podal španskega velikaša, ki skuša svojo mučno nalogo izpolniti s ponosom. Tako je g. Dermota izobilkovo to čisto razvito in hladnokrvno odpeto vlogo v verjetno kreacijo izklesanega značaja. —

V podobnem tonu hvalijo preostali časopisi letošnje nastope Dermote, ne da bi mu očitali najmanjši nedostatek. Našem rojaku je bilo kot le redkim našim pevcom dano, da se sistematično izpopolnjuje v inozemstvu in dozorji z zreli nastopi v tisti pevski panogi, ki se njegovemu glasu najbolj prilaga. Nedeljeno odobravanje salzburskega občinstva in vestransko priznanje kritike sta Dermoti nova uteha v delu in ohrabritev k novim podvigom. Dvema predstavama je prisostvoval nemški državni kancelar Hitler in je bil A. Dermota obakrat deležen z ostalimi solisti njegovih osebnih častit in vencev.

P. S.

RADOVAN KLOPČIČ KOT ILUSTRATOR

Profesor Radovan Klopčič z državne učiteljske šole v Mariboru se je pojavil letos že drugi kot ilustrator mladinskih del. Ob koncu šolskega leta je Mladinska Matica, odsek JUU v Ljubljani, izdala njegovo in njegove žene slikanico: »Dedek Miha«. S to, rja ima namre prikazati malemu šolarčku raznovrstno ročno delo. Stari dedek Miha izdelava v veselje in razvedrilo dveh svojih

vnučkov najraznovrstnejše igrače: modličke, petelinčke, aeroplane in drugo. Pred očmi dece nastajajo pestrre igrače in pripomočki za krajsanje dolgega časa. Pri ilustriranju je pomagala Radovanu Klopčiču njegova soproga gospa Marta, prav tako profesorica v Mariboru. Knjigo je mladina sprejela simpatično. Saj je res bogato opremljena in živopisno ilustrirana.

Zdaj, ko se zopet odpirajo hrami naših učilnic, smo dobili v roke novo knjigo, ki jo je ilustriral prof. Radovan Klopčič. Knjiga je posvečena kot učno stvarstvo našim abecedarčkom iz prvega razreda. Je to začetnica za I. razred »Prejubo veselje, o kje si doma«, ki jo je napisal Ferdinand Bobič, banski šolski nadzornik. Z veseljem opazimo, da so slovanske učne njege, ki so izšle v poslednjem času, bogate in umetniško ilustrirane. Prav te obilne ilustracije utegnejo naše malčke, ki bodo dobili tako lepo knjigo v roke, le še bolj pritegniti nase.

Odkar je bilo ob splošni strnjnosti vseh poklicnih krogov odstranjena nevarnost, ki nam je še nedavno pretela: monopolizacija učnih knjig, za katero je bilo že vse pripraveno, še kultura slovenske učne knjige zavidljivo dviga. Učitelji prvih razredov niso v zadregi glede upeljave knjig za pouk čitanja za najmlajše šolarje. Že doslej smo imeli več različnih začetnic. Letos smo dobili spet dve novi.

Klopčičeve ilustracije v »Prejubo veselje« bodo zadovoljile učitelje naših malčkov prav kakor njihove male šolarje. Knjiga je zelo bogato ilustrirana. Ilustracije k posameznim berilom prinašajo prizore iz najrazličnejših dob letnega življenja, ter iz najrazličnejših prizorišč slovenskega udeja stvovanja. Ugotoviti je treba, da profesor Klopčič kot ilustrator lepo napreduje in smemo od njega še precej pričakovati. Spričo tolikšnega porasta naših učnih knjig, zlasti še beril za »prvčke«, kakor imenujemo šolarje elementarnega razreda, bomo ob priklji spregovorili nekaj več o slovenski učni knjigi.

—nč—

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Vi lahko snimate v črno-belem ali pa v naravnih barvah

ako kupite Kodak aparat malega formata Retinette.

Za snimanje v črno-belem se poslužite z našimi novimi pankromatskimi filmi Panatomic-X (27°), Plus-X (29°), Super-XX (32°) ki imajo sedaj povečano občutljivost in še finejše zrno. Za snimanje v naravnih barvah se poslužite Kodachrome filma, brez daljnih pripomočkov. — Retinette I in II so idealne univerzalne kamere malega formata.

Samo din 660.—

- Solidna in precizna konstrukcija
- Kodak anastigmat f : 6.3
- Kodak zapor do 1/100 sek.
- Naprava proti dvojnem osvetlitvam
- Avtomatični transport filma in števce
- 36 posnetkov na 1.60 m norm. kinofilma
- Možnost snimanja v naravnih barvah
- Izvedbe z optikama f : 4.5 in f : 3.5 samo nekoliko dražje

K O D A K d. s. o. j. Zagreb

